

ELOGI DE L'ABSTRACCIO

DEL fet que el món estigui actualment neguitejat per una munició paorosa de problemes concrets, deriven actituds distintes respecte a aquestes dues altes activitats de l'esperit: la religió i la ciència pura. Els uns diuen, més o menys explícitament: Tenim massa feina a resoldre problemes concrets, per perdre temps a preocupar-nos dels qui el malversen cultivant romanticismes, i a envenenar les relacions entre els homes, ja prou malmeses per altres conflictes, suscitant noves passions de secta: cal deixar els romàntics en llibertat. Els altres vénen a dir: Aquests conreadors de les abstraccions són gent ben inútil: tants problemes concrets com acoren l'home actual, i heus ací uns vagarosos que, darrera d'entitats irrealment o molt llunyanes, malversen un temps i unes energies malaguanyades, i mentrestant amb llur immobilitat, fan nosa al moviment frenètic de l'home modern: són totalment indesitjables, per inútils i per entrebancadors. Si més no aproximativament, podríem localitzar la primera actitud en l'Europa central, i la segona en l'Europa perifèrica: Rússia, Espanya i algunes d'aquelles Repúbliques hispano-americanes que encara no han pogut passar de la segona categoria a la primera.

No costa gens d'endevinar en aquestes dues reaccions, dogmàticament idèntiques, unes resultàncies naturals del positivisme filosòfic i de la política realista (Realpolitik fou anomenada en el bell centre d'Europa) que fa oïcs de les abstraccions.

Però la veritat és terrible. Aprofita la treva que li atorga de malgrat la més civil d'aquelles dues actituds per a refer les seves divines abstraccions i àdhuc per a demostrar que, ben lluny d'ésser inútils, són les úniques que copsen íntegrament les realitats.

S'ha fet molta literatura falsa respecte de les abstraccions. Hom suposa que l'abstracció prescindeix de part de la realitat, amb què resta incapacitada per a capir-la íntegrament. Llavors vindrien els homes pràctics a copsar els detalls negligits, els quals, per una suggerió molt explicable, prenen, als seus ulls, la importància de principals i, ullpresos per la major visibilitat immediata d'aquestes frac-

cions de realitat, negligeixen, fins a negar-la, aquella resta impalpable amb què es debaten inútilment els illusos de la religió o de la ciència pura. Així es delimiten dues disciplines intel·lectuals: la metafísica, esvaïda de materialitat, i doncs, segons ells, de realitat; i la pràctica, o positiva, o realista, que seria l'única capacitada per a resoldre els problemes pretensiosament anomenats concrets, com si fos possible cap problema abstracte.

No costa gens de demostrar que aquella idea de l'abstracció és falsa. L'abstracció legítima no prescindeix de res. El que fa és generalitzar, universalitzar. Sap que en les coses hi ha límits, i els afirma, però no els assenyala fixament: n'aparta la vista, perquè no la hi enlluernin amb la seducció de la forma que donen a la matèria, i encalça l'essència de la cosa estudiada, que no és pas una part de la seva realitat, sinó tota ella sublimada a la categoria de l'universal, que, per bé que procedent de la matèria, té entrada en el món dels esperits, superior a l'espai i al temps. Aquesta visió de l'essència prescindeix tant menys de les seves realitzacions materials, que precisament és extreta d'elles. El que fa és contemplar-les des d'un mirador més elevat, o millor dit, més interior, on es veuen a la llum del principi formal de tota llur entitat i en funció de les exigències—ara sí que perfectament delimitades—de llur natura.

Que aquesta visió des de dintre guanya molt en concreció la vista anecdòtica de les coses movent-se per llurs accidents dins el temps i l'espai, es podria preveure a priori. Un concret desorbitat de la seva essència manca de mesura justa, i això li fa perdre precisament aquella concreció que tan apassionadament se cerca. Perquè, què és concreció, sinó mesura? I quina mesura pot copsar qui manca del coneixement de l'essència de les coses i de la dels sistemes que formen elles amb elles? Sense una idea general justa del món i de cadascun dels seus regnes, de les espècies que hi volem estudiar i de la finalitat transcendent de tot, és impossible de tenir una idea particular justa de res. Com podrà entendre l'única peça que fa d'una màquina l'obrer que no coneix tota la màquina i el seu funcionament i la seva finalitat? El menyspreu de l'abstracció transporta aquesta mutilació industrial fins a l'home científic!

Però l'experiència confirma invenciblement aquestes previsions teòriques. I no cal moure'ns de dins de la ciència. Qui sap les regles aritmètiques s'estalvia la feina de comptar cada vegada amb els dits, que ha de fer l'analfabet. Qui coneix l'Àlgebra s'estalvia mol-

tes operacions llargues i enutjoses que ha de fer l'aritmètic per a resoldre alguns problemes complicats, és a dir, intensament concrets, perquè complicació és augment de detalls i de relacions entre ells, que és tant com dir de concreció. ¿I qui ignora que l'Algebra arriba a un punt en què ha de deixar els problemes en un estat d'indeterminació, perquè la seva força abstractiva no abasta a veure concrets tan singulars, i que aleshores necessita el Càlcul superior que concreta admirablement aquelles indeterminacions? Fixem-nos ara que, a cada pas d'aquest procés, hem guanyat alhora en abstracció i en abast de la mirada de l'esperit per a copsar concrets. Hem pujat a més altura i hem eixamplat el camp de la visió. O si voleu, hem entrat més endins i hem copsat més nombre de detalls i més ben plaçats en llur determinació, que la visió sola dels concrets deixava enlaire.

Aquest procés particular de la ciència matemàtica podria ésser repetit en els altres sectors de la realitat. Coneix millor els detalls del caràcter d'un home qui li coneix profundament el caràcter que qui li conegué un gran nombre d'accions, sense fer mai l'abstracció generalitzadora. Coneix més un poble el psicòleg que n'arriba a extreure la idea abstracta justa que qui en conegué infinitat de detalls que no ultrapassessin un sorrut particularisme. Coneix millor una planta qui coneix el país on es cria que qui coneix la planta sola. Coneix millor el món qui coneix Déu que qui només coneix el món.

S'equivoquen, doncs, radicalment els qui toleren els abstractius per feina, per una feina que sense els abstractius és impossible de fer.

S'equivoquen més els qui els persegueixen perquè els tenen per destorbs. Sense l'abstracció, no es pot veure la realitat concreta. Sense veure l'esperit, no es pot comprendre la matèria. Sense la ciència de Déu, no es pot conèixer el món, ni l'home. La contemplació de l'asceta és l'enfocament més just possible de tota la realitat.

LA SANTA DE FLORENCIA *

(Continuació)

XIII

EL CAS DEL BEAT LLUÍS MORBIOLI (1433-1485).—L'anem a considerar atenint-nos al poema biogràfic que el seu coetani Beat Baptista de Màntua (1448-1516), anomenat el Virgili cristià, va escriure i dedicar al Papa Innocenci VIII. Aquest breu estudi podrà, alhora, servir de descans al lector en mig de les inevitables ariedes del present estudi.

Comença el poeta situant la celestial figura del Beat i la seva apostòlica actuació en l'ambient pagà del segle xv que es trobava en ple renaixement ¹. La seva ardor meravellosa—diu—va retornar els nostres temps a llur antic esplendor,

... cuius mirabilis ardor

Retulit in priscum tempora nostra decus.

En els nostres temps, afegeix, s'era esvaïda la reverència al Senyor i cap prestigi hom atorgava a les coses divines: l'engany havia substituït a la pietat, el plaer a la religió, la Fe havia fugit del món, els homes es befaven de Déu i tenien per cosa vana el fer promences.

Però el Beat Morbioli, continua dient, llançant els Licaònics

* V. el fascicle d'abril últim.

¹ Hom pot veure la vida d'aquest Beat en la obra de Melloni, *Atti o Memorie degli uomini illustri in Santità...* in Bologna, vol. III, pp. 121-126, Bolonya, 1780. Devem aquest antecedent, com també el text del poema que anem a analitzar, a la caritat del Rev. P. Bartomeu M.ª Xiberta, Assistent general de l'Ordre del Carme, al qual remerciem vivament des d'aquestes pàgines.

Un extens resum de la vida del Beat va ésser publicat en 1918 pel Carmel Testa a la revista italiana *Il Monte Carmelo*, any IV, fasc. 3, pp. 61-65. El cas del Beat Morbioli no és pas excepcional en el Carme. Podríem ací recordar el de S. Franc de Sena (V. *El hijo de la Gracia o S. Franco de Sena*, pel P. Lluís M.ª Llop, Jerez de la Frontera, 1911), el del servent de Déu, Antoni Panighetti, T. O. Carm. (1739-1785) explicat en *Il Monte Carmelo*, any III, fasc. 7, p. 197 (juliol, 1917), etcètera, etc.

costums als pàl·lids Tàrtars, va retornar les virtuts a llur reialme. La seva pietat era com la d'Abraham i la de Melquisedec. Vencedor, va amorrar tota impietat i palesar tota mena d'honestedat: la seva paciència era fora mida. Un xic més endavant fa el Beat Baptista una descripció molt viva de mants caràcters socials i físics de la família del Beat Morbioli a la qual, es veu, coneixia. No era, diu, de les il·lustres o d'anomenada, però tampoc era desconeguda: pertanyia a la classe mitja: no excessivament robusta, ni tampoc feble; de talla no pas massa alta ni baixa, sinó regular: d'aspecte físic agradable: pèl negre al cap i a la barba: la cabellera ondulada i la faç un poc bruna. Suara—continua l'autor—cloïa ell els feliços temps de la seva vida i feia camí vers el llindar del cel.

Feta aquesta descripció, comença l'autor a esgranar la joventut del nostre Beat. En els seus darrers anys—escriu—va lliurar-se a tasques millors. Durant la seva primera joventut duia les mans immundes, car va ésser víctima dels contagis del venenós món i gairebé anava a parar al fons de les aigües letees. El món, segueix dient, reconeix com a trinitat sobirana la supèrbia de la vida, la concupiscència dels ulls i la de la carn:

*Haec tria pro trino numine mundus habet.
Ambitiosus honos, et opes, et foeda voluptas*

També a tu, Lluís, afegeix el gran poeta Carmelità, aquestos tres tirans et varen batre per a perdre't i estimbar-te en els llacs estigis. Va malversar la seva joventut amb guanys il·lícits i, vigilant, agombolava injustes riqueses. Mestre en fingir i enganyar, i en fer papers fingits i en agafar en el llaç els incautes... Tenia ell aquesta tasca per digna de gran lloança. Ni menys propens era als delits de Venus. Clos, però, d'aitals insídies defallia.

Ací, indulgent, es feia sentir la clemència del Pare que treia el peu, caigut, del riu estigi. Una febre cruel l'envolta amb boja xardor, i bullent calor li envaeix fins el moll dels ossos. S'ha d'allitar; esclaten, llavors, els gemecs i els planys: el las malalt tremola amb profunda paüra: pateix de sed la llengua seca: el pit, sufocat, sospira: els gemecs van alternant; es sent apretat per la mort, i arriba la Parca, i el dia del seu traspàs i el moment extrem de la seva vida. S'adreça al Cel, i prega, i fa una prometença (1462). *Res est religiosa timor*, remarca ací el poeta i, un xic més avall, afegeix: Amb afalacs són cridats uns; altres mitjançant el terror i, malgrat això, un sol esperit a tots ells impulsa:

*Sunt qui blanditiis, sunt qui terrore vocentur,
Et, tamen, nos omnes spiritus unus agit.*

La carn, malalta, fa bé a l'ànima. Reviscolat, adreça el seu esguard a si mateix i veu les seves plagues: li cau la cara de vergonya i plora les seves sutzures. Foragitades les tenebres veu la llum etèria i un novell jorn resplandeix del Cel. Encontinent és apagat el furor per les riqueses, esborrada la noïble voluptat, foragitada tota cobejança d'honor mundanal. Qui no diria que d'un sol cop, un xic anàlogament a Sant Pau que el Beat Baptista de Màntua remembra en aquest lloc,

Blanditiis Simon, flammis et fulgure Paulus,

il·luminat l'esperit tan de ple com acabem de veure, no havia el Beat anat a parar a altres esferes espirituals?

Altra via és ací seguida pel Foc de Déu, car aquesta catàstrofe espiritual del nostre Beat, tan passiva i extraordinària, és provocada per una invasió divina que el disposà lentament a fi d'ésser el gladiador de Déu com el nostre Patriarca Sant Elies. Ja ho anirà veient el lector a través d'aquest estudi. El gran Màntua ho constata en el seu poema, primer de modo genèric, i després concretant amb vives colors el sector humà a què la Providència destinava el nostre Beat.

L'art divina — diu aquell poeta — un novell home plasmava a fi que ell ens emmenés vers les veritables riqueses de la pàtria i que hi hagués qui apartés de l'infern els homes decaiguts i els dugués al llindar sant de la casa eterna: per tal que, amb el seu exemple, pogués tornar en si la folla Bolonya i posar un fre als seus desvaris. Així el Senyor atorgava Sant Albert de Sicília a Tràpani.

El Beat Morbioli, tan devot de la nostra Santíssima Mare, entra en el Terç Ordre del Carme i en vesteix públicament l'hàbit. Així, vinculat a la misteriosa família dels Profetes, era posat a les seves mans l'auri faró carmelità de doble flama, cauteri i foc i llum divinals per a ell, i llum i foc i cauteri divinals per als altres.

Ni va marxar de seguida — escriu el Beat Mantúa — als cimals suprems de la virtut: amb pas assenyat s'anava adreçant cap als alts replans de l'esperit. A mesura que la seva virtut s'enfortia més dur era ell amb el seu cos; i més aspre. Desafiava les rigors hivernenques vestit amb pobre i simple túnica: els seus peus nusos calcigaven el fang i el glaç i les pluges: el sol d'estiu trobava sempre el seu cap descobert.

Negligida i despentinada la barba i la cabellera, el rostre tornat rústic, llença la corretja que brillava amb l'esplendor de l'argent i la substitueix per una corda trobada a l'atzar. Persuadeix a la seva virtuosa muller, Llúcia di Giovanni Tura, que es reclogui en un monestir i ell, errant per alberes incertes, s'acull a l'hospitalitat que hom vol atorgar-li, car renúncia a tenir casa pròpia: a la fi, es fa sota l'escala del domicili de Pau Lúpari, una habitació tan tèntrica i esquifida que apar una trista imatge de la sepultura:

Moesta sepulturae fuit haec pallentis imago.

Sà i malalt tenia per llit la terra, o un feix de sarments, o una dura fusta; per coixí una pedra o un tronc d'arbre. Demacrat per llargues privacions, el rostre arrugat, a fi que el tenir provisions no li temptés massa la fam, menjava a la taula d'altri, el seu aliment era pa, fruites, nous, herbes, rares vegades cuites i mai no amani-des: cap goig donava al ventre i a la gola. Passava la nit en plors i assotant-se per a venjar els mancaments de la seva vida passada.

Com a bon fill del Carmel la seva oració era freqüent i molt viva, i va anar muntant per graus. El cor, partit de dolor, es submergia i identificava amb els diversos passos de la Passió del Senyor restant convertit en un altre crucificat i, de retop, amarat alhora de llum divina:

Plenaque divinae pectora lucis erant,

i el cor abrandat de flames divines i d'una intensa amor al proïsme especialment als malastrucs de la vida per als quals arribava, amb gran dalit, fins a demanar almoïna.

*Pro miseris mendicus erat, pro paupere quaestor,
Divitiis inopes saepe invabat inops.*

Alt i flamejant el seu esperit, i minat ensems per una humilitat tan heròica que cercava les humiliacions i menyspreus presentant-se públicament de tal manera que era la riota del poble, vigilava, però, les seves petges i les regulava seguint les altes il·luminacions de la regla carmelita. L'horror a la ociositat i el consegüent treball que aquesta encomana trobaven en el nostre Beat una verificació exactíssima, puix, a les hores que li quedaven de lleure, es lliurava a fer imatges d'os.

Amb gran encert constata el Beat Baptista de Màntua un bell ordre en la vida d'oració del Beat Morbioli. Ja ho havem vist: de

primer un horror profundíssim a les ofenses de Déu: després la consideració viva i amarga dels passos de la Passió. ¿Qui no diria, en arribar a aquest punt, que el nostre Sant havia ja arribat als terminals de la seva trajectòria espiritual, si tan fortament hi era sotraquejat per l'Esperit del Senyor? Però les senderes del Carmel militant emmenen encara més amunt duent els Fills dels Profetes al sentiment viu de l'Inefable com a viu que els blinca l'esperit fins a terra amb efusió reverencial també inefable. Així el Foc del Senyor cauteritzant l'ànima o actuant encara damunt les plagues que ja hi té fetes, abranda, i arbora, i embriaga les gèneres elianes fent-les córrer pels carrers i places de Babilònia a fi d'encendre en l'Amor august i en sa reverència i culte a la pobre humanitat asseguda en tenebres i ombres de mort.

Escoltem altra vegada al poeta de Màntua: Per ell va créixer la santa reverència del sagrat culte, i la pietat, anant a l'augment, va florir d'un modo admirable. Car no podia sofrir que hom donés un culte migrat al Cos venerable del salúifer Crist. A fi que el Sant Sacrifici fos celebrat solemnement va fer unes torxes i molts de focs, i envoltava els altars de llànties cremant per tal que el lloc sagrat resplandís amb foc encès. Davant els altars, així abrandats, feia ell oració amb els peus descalços i calcigava amb peu nu marbre: mentrestant el tremolós fred el feia quedar balb, i l'envaïa fins als ossos.

Ni solament amb l'exemple sinó encara amb la paraula arrossegava les turbes incultes vers el llindar sant de la Glòria. Duent a l mà una creueta de fusta i, com a bon carmelità, l'Ofici de la Verge, transitava per carrers i places, i armat sovint d'un estendard en el qual era pintat el Crucifix, maldava per a alliçonar arreu els pobles del voltant, i vivificar la Fe extingida. Així Mòdena, Reggio Emília, Ferrara, Màntua,

Et senior vitreo Mantua cincta lacu

foren tresbalsades per la paraula de foc del nostre Beat i meravellosament renovades en Jesucrit.

Però aquesta llàntia sublim penjada a les mans mateixes de la Regina armada del Carmel, s'anava exhaustint en pau fins a restar estesa a la dura terra,

Corpus, ait, terra est, humili corpora date terrae,

la seva ànima passa, d'una gambada, al Cel, desfeta del cos misera-

ble a causa de la febre i d'una forta hemorràgia nassal, després d'haver el Beat predit, amb molta anticipació, el seu traspàs, seguit d'una esplendent corona de prodigis:

*Qui venit aegrotans, redit ad sua limina liber,
Et miseros homines ossa sepulta iuvant.
Loripedes, oculis capti, nodisque podagras
Divinam illabi testificantur opem.
Summa virum probitas simul et miracula sanctum
Esse probant, fidei si sit habenda fides.*

Així fineix el Beat Baptista de Màntua la part substantiva del seu formós poema biogràfic del Beat Lluís Morbioli.

ALTRES DUES VIES I CONCLUSIO. — Només que per via de *specimen*, i encara molt ràpid acabem de recórrer algunes de les indefinides vies i modalitats seguides per les ànimes que tresquen pels viaranyes que duen al Cel. La finalitat de les dues Nits Obscures; l'eficàcia de la mortificació interna i externa brollada de l'interior, i de la vida de tribulacions,² i les altes ascensions de l'esperit començades en el pla normal de la via purgativa fins arribar al misteri dels Canelobres del Senyor tan ben sentits i verificats pel Beat Morbioli, no ens donarien pas la solució del cas particular de Santa Magdalena de Pazzi, Per a no afadigar massa el lector, referirem lleument altres dos camins que il·luminaren de ple el misteri de la Santa:

a): Que com Jeremies i St. Joan Baptista fos santificada abans de néixer. Recordem ací els textos bíblics que fan referència a ambdós Sants. Al primer: *Antequam exires de vulva sanctificavi te* (Jer. 1, 5). I al senyor: *Et Spiritu Sancto replebitur adhuc ex utero matris suae* (St. Lluç, I, 15).

² "Y debemos trabajar con diligencia y perseverancia como hombres e hijos de Dios, porque por muy arraigadas que estén las tales raíces [de vicios], tantas veces trabajaremos de ellas que las arranquemos de la tierra de nuestra carne. Acontece cada día arrancando de tierra raíces de algunas plantas corporales que no las arrancan del primer, ni del segundo, ni del tercer tiro, sino de muchos: pues muchos más y mayores esfuerzos se requieren para arrancar el mal hábito vicioso de nosotros, porque está muy más fuertemente plantado en el cuerpo y en el alma": *Arte de servir a Dios y Espejo de ilustres personas*, pel P. Alonso de Madrid, O. F. M., part I, notable sisè, núm. 35, pp. 68-69, València, 1903.

I aquell altre gran mestre espiritual Beat Alonso d'Orozco, O. S. A., escrivia: "Viendo el buen hortelano Cristo... que esta heredad por falta de labor está perdida, y que no llevará flores ni fruto bueno si no es arada y labrada, envíale dolores y enfermedades, para que, arrancados los cardos y malas inclinaciones de los vicios, sea vergel del Señor, que dé manzanas sabrosas". *Epístola a una persona enferma*, obras del Beat, vol. II, p. 8, Barcelona, 1882.

Es evident que aquesta santificació — la qual, com diu Sant Tomàs amb frase lapidària, no és altra cosa que una *emundatio a peccato originali*³ — pot fer-la el Senyor com i quan vulgui, car no va pas Ell vincular exclusivament el seu poder als Sagraments⁴. I aquesta santificació, afegeix el Sant Doctor⁵, hom creu que va seguida de la gràcia de no pecar mortalment, i en el nostre cas aniria connexionada amb una profunda invasió de l'Esperit Sant com a determinant de les altíssimes manifestacions de la nostra Santa ja en els seus primers anys.

b): En el quart dels Sentenciariis Oxonienses i en els Reportats de París, el Doctor Subtil Beat Joan Duns Escot estudia amb una penetració admirable si el Sagrament del Baptisme obté sempre iguals efectes en tots aquells qui el reben. Diu així:

"Com sia que la igualtat o desigualtat dels efectes del Baptisme pot ésser considerada, ja del costat del mateix Déu que és causa principal de la gràcia, o atenyent la causa meritòria de condigno que és Crist, o, finalment, en quant al mateix qui rep el Baptisme, cal estudiar tots aquestos aspectes.

Pel que es refereix als qui el reben, o són ells pàrvuls o adults. I comparant infant a infant, cap desigualtat hi pot haver de part d'ells respecte la gràcia que han de rebre. Car regularment no tenen ni poden tenir cap moviment del propi voler pel qual, més o menys, puguin disposar-se i preparar-se per a la gràcia. Per tal, en aquests, i per la part d'ells, serà igual la gràcia baptismal. Pot, emperò, esdevenir-se que en els pares d'un infant o en els altres que hi fan de ministres, o que hi concorren, major sia el moviment del propi voler en atenció al qual Déu atorgui a aquest pàrvul una gràcia major que no pas a altri; no, cert, per virtut del Sagrament, sinó a causa dels mèrits dels pares, o dels ministres del Sagrament. I fou tal vegada per això que els pares de Sant Nicolau varen impetrar de Déu tanta gràcia com va brillar admirablement en aquell infant el qual, dos dies de cada setmana, era content de mamar una sola vegada. Per la qual cosa és desitjable que l'infant sia batejat per un sacerdot virtuós. Car les oracions que el sacerdot virtuós resa abans i després de conferir el Baptisme, són oïdes i de profit per a aquell per al qual són dites.

³ *Summa Theologica*, p. III, q. XXVII, art. 22, in corp.

⁴ "Deus huic legi sacramentorum potentiam suam non alligavit quin aliquibus, ex speciali privilegio, gratiam suam conferre possit antequam nascentur ex utero" (Ob. cit., p. III, q. XXVII, art. 1, ad 2um.).

⁵ "Aliis autem sanctificatis creditur praestitum esse ut de cetero mortaliter non peccarent, divina eos gratia protegente" (Ib., art. VI, ad 3um.).

Ara, quant als adults, com sia que aquests pel moviment de llur propi voler poden ésser desigualment disposats, i en el Sagrament Déu atorga la gràcia segons la proporció de disposició en el que l'ha de rebre, l'efecte ha d'ésser desigual. Així també desigual és l'efecte del Baptisme si hom compara l'infant amb l'adult. Puix com que els infants no tenen cap mèrit propi, i l'adult per bé que tingui lleu la voluntat mentre que consenti a rebre el Sagrament, ni hi posi dificultats, sembla tenir algun mèrit propi i, per això, es troba més disposat que no pas l'infant a rebre el Sagrament, hi ha desigualtat entre ambdós.

Cal veure ara si és igual l'efecte del Baptisme considerat del costat de la causa principal i meritòria, que són Déu i els mèrits de Crist. Quant és a la causa principal sia aquesta primera conclusió: Del costat de la causa principal, l'efecte que és conferit en virtut del Baptisme és regularment igual: car Déu va determinar cooperar a aquest signe i que atorgaria la gràcia als qui degudament rebessin el Sagrament: va decretar, doncs, ésser generós en algun determinat grau de tal manera que ningú fos atorgat un grau menor en virtut d'aquell signe en quant és eficaç i cert. Així, doncs, de la mateixa manera que aquella determinació universal, en quant a aquest grau, és uniforme així també l'efecte és igual en tots aquells que volguessin rebre el Baptisme segons la institució de Crist.

Segona conclusió: Com sia que abans de la determinació d'aquell signe pel qual Déu atorga la gràcia als qui el reben, va tenir lloc la predestinació dels elegits a diversos graus de glòria, a l'ordenat a major glòria raonablement pot ésser conferida major gràcia en rebre el Baptisme; car pogué Déu, en determinar la veritat i la certitud d'aquest signe, disposar que fos atorgada a algú, que rebés del Baptisme aquella gràcia precisa que és requerida per a la certitud del signe, i una gràcia major a altre que predestinava a més alta glòria a fi que li fos mitjà d'obtenir la glòria en un grau més elevat. Però tal ulterior grau no seria atorgat en virtut del Baptisme sinó per especial benevolença divina, car igual és l'atorgada en virtut del Baptisme, com és uniforme la determinació d'aquell signe pel qual confereix cert grau determinat de gràcia, de tal manera que a ningú confereix un grau menor.

Tercera conclusió: Per part de la causa meritòria pot haver-hi desigualtat de gràcia en aquells qui reben el Baptisme, ja respecte del mateix oferent els seus mèrits a Déu per als predestinats, ja també quant a la mateixa cosa oferta, segons una o altra aplicció

d'ella. Declarem el primer: car comunament hom concedeix que l'enteniment de l'ànima de Crist coneix tot el que sap Déu per la ciència de visió; coneix, per tant, la futurició de tots els efectes i el grau de glòria al qual foren per Déu preordenats: en conseqüència per als predestinats a una major glòria pogué més plenament i eficaç oferir la seva passió que no pas per a altres que havien d'obtenir menor glòria, particularment llavors que oferia la seva passió al Pare a fi que d'ells fos acomplida la divina predestinació" (*Ven. Ioannis Duns Scoti Summa Theologica* pel P. Jeroni de Montefortino, vol. V. pàg. 724 i següents, Roma, 1903).

Anem ara a estudiar la finalitat que es proposava el Senyor en exornar la Santa de Florència amb tants singulars carismes.

(Continuarà)

PERE M. BORDOY-TORRENTS

EL PROBLEMA AGRARI

CONFERENCIA DONADA AL LOCAL DE LA UNIO DEMOCRATICA DE CATALUNYA, PER FELIU DURAN CAÑAMERAS, EL 16 DE FEBRER D'AQUEST ANY

Advertències preliminars

1.ª La meva conferència serà tan sols l'esquema o el quadre sinòptic de les matèries que tractaré en un llibre que, mitjançant Déu, amb el temps, escriuré.

2.ª Si exclouem Rússia, els països europeus on s'ha portat a terme la reforma agrària comprenen el trenta sis per cent de la seva població total i el vint-i-vuit per cent de la seva extensió. Incloent-hi Rússia, resulta que els països europeus on hi ha hagut reforma del règim jurídic de la propietat rústica representen dos cents milions d'habitants i els dos terços de la superfície total. D'això podem deduir que serà molt difícil que Catalunya s'escapi de la necessitat de reformar la distribució de la terra.

3.ª El problema de la terra és essencialment jurídic. En la discussió que sobre el projecte de llei de reforma agrària espanyola va tenir lloc a l'Ateneu de Madrid, hi va haver un sector que sostenia la següent tesi: "Si ara els pagesos no poden viure, feu els possibles per a què es dobli la producció de la terra, i així es millorarà la situació del conreuer alhora que la del propietari." Aquesta posició provenia de l'intent d'esmerçar en el foment dels regatges i altres elements que poden augmentar la riquesa agrícola, els cabals que el Govern espanyol diu que destinarà als assentaments de pagesos. Nosaltres som contraris que la classe agrícola ni cap altra sigui subvencionada per l'Estat, convertint-la en classe privilegiada, i, per altra part, creiem que si la renda que dona la terra està mal repartida, continuarà igualment injusta després de doblar les quantitats que rep l'amo i les que percep el pagès conreuer, si no es modifiquen les proporcions en què cada u les cobra.

A) DE QUI HA ESTAT LA TERRA

És una error de creure que el collectivisme és una forma de propietat cap a la qual van les societats modernes. El collectivisme és una forma primitiva d'usufructuar la terra que desapareix dels pobles a mesura que l'home, en civilitzar-se, va agafant amor a les coses en què esmerça el seu esforç. La implantació moderna del collectivisme a Rússia en el cultiu de la terra ha estat un fracàs, i ja es veurà com a Espanya, en donar a triar als assentats el cultiu en comú o la parcel·lació, tots escolliran d'ésser amos exclusius de la parcel·la que els pertoqui i els únics directors del seu cultiu.

B) DE QUI ÉS LA TERRA

La forma actual de la propietat de la terra, a gairebé tot el món, és la forma individual.

Segons el Dret romà, el dret de propietat consisteix en el dret d'usar, fruir, vindicar i disposar d'una cosa corporal sense altres restriccions que les imposades per les lleis.

Amb aquesta definició estan conformes les que donen els moderns Codis civils, tots els quals estan inspirats en el de Napoleó.

Però aquest concepte no és el cristià de la propietat. La Sagrada Escripura diu que la terra és del senyor, i l'home és un pelegrí i estranger en ella: el propietari no és més que un administrador que Déu ha posat en uns béns que han estat creats per la divinitat en profit de tots els homes. Això, modernament, s'ha volgut fer aparèixer com una cosa nova i s'ha anomenat teoria de la funció social de la propietat, quan és la que sostingueren els Pares de l'Església i, per tant, la vera teoria cristiana.

Si el propietari no és més que un administrador, el dret absolut de propietat ha d'ésser forçosament limitat. Les limitacions que poden imposar-se al dret de propietat de la terra es poden classificar, atenent a la seva causa, en tres grups: limitacions pertocants a l'extensió de la terra posseïda, limitacions referents a l'ús i limitacions del dret de disposar-ne, i es pot arribar fins a l'expropiació, o sigui a l'anul·lació total del dret de propietat de l'individu sobre determinat tros de terra.

Limitacions del dret de propietat de la terra quant a l'extensió de la finca.—Tant es poden referir a la restricció del nombre de les

propietats de gran extensió (latifundis) com a procurar l'augment d'extensió de les propietats massa petites (minimifundis).

Limitacions al dret de propietat de la terra quant al seu ús.—La primera d'aquestes limitacions és la que imposa el cultiu forçós de les terres ermes. La terra ha estat creada per Déu perquè amb el seu cultiu doni un profit del qual es gaudeix primer el seu propietari i després la societat tota. Si un propietari no cultiva la seva propietat, se'l pot obligar a vendre-la pel seu just preu més un tant de preu d'afecció a altre que es compromet a cultivar-la, i si no es troba qui la pugui comprar, es pot obligar al propietari a l'establiment forçós de la terra al pagès que la vulgui cultivar. Establiment que hauria d'ésser a perpetuïtat amb el pagament d'una pensió que fos equivalent a un tant per cent no usurari del capital terra i redimible per la sola voluntat del conreador.

Limitacions del dret de disposar de la terra.—Es poden referir a les transmissions entre vius i les transmissions per causa de mort. La llei de l'Estat alemany de Saxònia de 1843 (reformada en 1873) prohibeix que cap finca, amb unitat de cultiu, pugui dividir-se de manera que la finca primitiva quedi reduïda a menys dels dos terços de la seva extensió. Als Estats Units de l'Amèrica del Nord es va iniciar per la llei de 1862 allò que se n'ha dit el patrimoni familiar, el qual és inembargable, però això ha destruït el crèdit.

Per a impedir la desintegració de les finques, s'ha recorregut a assegurar la continuïtat del patrimoni, després de mort el propietari, en una sola mà. És la institució catalana de l'hereu, és el "mayorazgo castellà". El darrer país que ha suprimit les vinculacions ha estat Anglaterra, on la propietat de les terres es trametia per ordre de primogenitura, en virtut del que disposen les lleis de 1922 (*Law of Property Act*) i 1925. No hem de repetir ara les fundades objeccions que s'han fet a la vinculació de la propietat. Si en algun cas és justificable la divisió de la finca, és per evitar l'excessiva parcel·lació, o sigui el minimifundi, donant lloc a la formació de finques el cultiu de les quals no doni el suficient per a viure una família; però els pagesos catalans han resolt el problema prenent a cultiu tantes peces de terra com poden cultivar els membres de la família, havent-se de defugir també el cas que el pagès es vegi obligat a recórrer a l'ajut de jornalers per a cultivar terres que no pot atendre amb les exclusives forces seves i dels seus familiars.

Quan s'estudien les lleis que autoritzen l'expropiació de la terra, s'han de considerar els següents punts: a), a quines classes de

terres s'estén; b), si es fa en profit de la societat (expropiació forçosa, introduïda des de fa molts anys en totes les legislacions), o del propietari colindant (projecte de llei de Cambó), o del fisc; expropiant en benefici d'aquell que s'obligui a pagar una major contribució (projecte de llei de Calvo Sotelo), o de nous cultivadors (a base d'aquesta expropiació es volen fer els assentaments de camperols que es proposen en la llei de reforma agrària espanyola) o de l'actual cultivador (que creiem la més justa i eficaç per a resoldre la qüestió agrària); c), si serà mitjançant indemnització o no; d), cas d'ésser mitjançant indemnització, qui la pagarà, quina quantitat percebrà l'actual propietari, si cobrarà al comptat o a terminis, si cobrarà en metàl·lic, en paper de l'Estat o en un paper especial, o en forma mixta; i en cas de cobrar en paper, si el podrà realitzar quan vulgui o amb certes restriccions.

Des que un propietari no vol, o no pot, cultivar per si mateix la seva propietat i cerca qui ho faci, reservant-se ell algun dret, comença una lluita entre l'element capital, representat pel propietari i l'element treball representat pel conreador. En la relació que llavors es crea entre ambdós elements, es dona lloc a una sèrie de situacions que formen una escala que comença amb la situació en què l'element propietari té les màximes atribucions i l'element treball les mínimes, que és la de conrear la terra per mitjà de jornalers, i acaba amb la de l'enfiteusi redimible per la sola voluntat del "dómino" útil, en la qual els drets del propietari ja gairebé s'han reduït als d'un creditor hipotecari. És ideal del conreador d'anar pujant els esgraons d'aquesta escala i anar anul·lant, cada vegada més, els drets del propietari, i l'element propietari ha intentat alguna vegada de fer baixar al treball els esgraons de l'escala, si bé amb no gaire èxit.

El cultiu de la terra per mitjà de jornalers és ruïnós, i el propietari cerca una forma que permeti interessar al conreador en el cultiu, amb la qual cosa aquest hi esmerça moltes més hores i, sobretot, més cura que si fos assalariat. D'ací neix el contracte d'arrendament. És la solució al problema agrari exposada en la comèdia castellana *La pluma verde* i la que propugnen els socialistes belgues.

El contracte d'arrendament pot revestir la forma verbal i la forma escrita. En el decret del Directori de 21 de novembre de 1929 es disposava que la forma escrita seria obligatòria, i el mateix es diu en el projecte de llei d'arrendament que el Govern de la República ha presentat a les Corts. A vegades el contracte escrit consta en es-

criptura pública, i en aquest cas, i quan, a més, s'ha estipulat per sis o més anys, es pot inscriure en el registre de la propietat (article 1280 del Codi civil), perjudicant llavors un tercer comprador de la finca.

El natural seria que en arrendar-se una terra, el propietari es despregués de tot el dret d'ús, però no és així. En la major part dels contractes de conreu de terres el propietari es reserva una sèrie de drets, cosa que fa odioses les obligacions del pagès vers l'amo. Els propietaris es reserven en general el dret de quedar-se amb els fruits que necessitin per al seu consum i el de la seva família, la casa i les herbes per al pasturatge. A més es reserva el dret d'entrar i sortir de la finca sempre que li plagui, i els camins i les pedreres i mines que hi hagin, o puguin descobrir-se, en el tros. Quan no es diu altra cosa en el contracte, seria el natural que el dret de caça fos del arrendatari, i així ho disposava la llei de caça antiga. Però en l'actual de 16 de maig de 1902, en la confecció de la qual va influir molt el fill de Pidal, es diu el contrari. Aquesta reserva de drets per part del propietari dóna lloc a molts conflictes, ja que l'amo en general arrenca a part la caça o les pastures i si els arrendataris de la caça no són prou amatents a exercir el seu dret, el pagès ha de contemplar com els conills li fan malbé la collita sense poder-los exterminar.

En els contractes d'explotació de la terra, les parts no es limiten a aportar: la terra, el propietari, i, el treball el pagès, sinó que en la major part es pacta sobre altres aportacions. En els contractes de rabassa o de plantació de vinyes, el propietari, a vegades, aporta el planté dels ceps, el qual ha servit perquè els amos, intentant una regressió en l'escala de les formes de conreu de la terra que hem detallat abans, hagin volgut negar-li el caràcter de rabassa i reduir-lo al de simple parceria. A vegades es pacta que els adobs seran aportats per les parts a proporció de la part que han de rebre del fruit, i d'aquesta manera proposava l'Institut Agrícola Català de Isidre que es fes en l'informe que va elevar al de Reforme Socials en 1923. Altres vegades el propietari aporta tots els adobs, fems o químics, i els condueix per als seus fins al tros i el pagès cura d'enterrar-los. El mateix que acabem de dir dels adobs passa amb els productes criptogàmics (sofre, sulfat, etc.).

En certs contractes, sobretot en els que són a perpetuïtat o que es pacten per a un llarg termini, el propietari, en començar, cobra una quantitat que es diu entrada, la qual, moltes vegades, ja equival a

una gran part del valor de la terra. L'import d'aital entrada s'hauria de tasar perquè no resulti que, percebent l'amo l'entrada més la renda, cobra un interès usurari del capital terra que lliura. En comarques en les quals la forma del contracte de rabassa morta està molt arrelat, de vegades, es donen a cultivar vinyes ja plantades i es paga, en concepte d'entrada, la vàlua de les plantacions, amb la qual cosa el contracte, en lloc d'ésser de simple parceria, passa a ésser de rabassa morta.

Ha estat una qüestió que ha donat lloc a moltes discussions, si el propietari ha de tenir intervenció en la direcció del cultiu. Actualment l'absentisme de molts propietaris i el desinterès que molts d'altres tenen per les finques, fan que el pagès només vegi l'amo el dia de pagar la renda, i, per altra part, l'extensió dels estudis i dels coneixements agrícols entre la pagesia, és gairebé un contrasentit que el propietari es reservi la direcció del cultiu, en tot o en part. El nostre ideal és que la terra sigui del que la treballa i que si no pot comprar-la de moment, els drets del propietari quedin reduïts als d'un acreeador hipotecari, el crèdit del qual tingui per montant l'import del capital terra.

En molts contractes de concessió de terres es posa la condició que el concessionari cultivarà la terra i en els que es fan de predis urbans hi ha la d'edificar. Creiem molt acertades aquestes condicions. La terra ha d'ésser conreada, el solar s'ha d'edificar, en profit del seu usuari i de la societat tota; l'únic que legitima que el propietari es desprengui de la seva propietat és que l'entregui a un altre que la faci servir per al fi al qual l'ha creada Déu. Es més, creiem que s'hauria de legislar en el sentit que si un pagès es passa tres anys sense cultivar la terra aquesta revertirà al propietari, prèvia indemnització de les millores que aquell hi hagués fet, i que si un solar concedit en enfiteusis no és edificat en el mateix termini, revertirà al cedent amb les mateixes condicions, i tot això encara que en el contracte no s'hagués estipulat res o s'hagués pactat el contrari.

És un dels punts cabdals de tot contracte d'explotació de terra si la renda serà un tant fix, o bé si serà proporcional al que en tregui el conreador. En general, quan es paga un tant fix, es paga en diner i quan es paga una quantitat proporcional als fruits que percep el pagès, es paga en fruits, però una cosa es independent de l'altra. En pobles d'economia atrassada es paguen arrendaments en un tant fix de fruits, ço que dóna lloc a la usura en els anys

que no hi ha collita, que és precisament quan en el mercat es paguen més cars els productes que el pagès necessita per a pagar "el rento" i es pot pagar en diners la part alíquota dels fruits qu'es ha pactat en el contracte. Si es paga una part proporcional als fruits que percep el pagès, tenim el contracte anomenat d'aparceria, el qual inclou la gran injustícia que el pagès que més treballa és el que més paga. A més amb aquesta forma de contracte, si el pagès treballa molt, el propietari treu de la terra una utilitat superior a l'interès legal del capital terra i s'aprofita de l'excés de treball del pagès, no havent-hi posat res de la seva part.

Una altra clàusula dels contractes de conreu és la de la forma en què es farà el pagament de la renda.

En el règim feudal es pagava amb la prestació de serveis. El contracte en el qual es basava aquell règim era de "do ut facias". El vassall rebia terres del senyor a canvi de les obligacions d'anar a la guerra (host i cavalcades) i d'assistir-lo en el seu tribunal (cort); el pagès podia conrear el seu tros a canvi de l'obligació d'anar a reparar les muralles del castell, que la seva dona anés a fer de dida als fills del senyor, que la seva filla anés a servir en el castell, etc. Mentre els senyors vivien en els castells, tenien la seva vida assegurada per aquestes prestacions i no necessitaven diners; però fetes impossibles les guerres de senyor a senyor per l'enfortiment del poder central, els senyors avorrien els castells i anaren a les corts on necessitaren diners; llavors consentiren que els pagesos redimissin, mitjançant el pagament d'una quantitat en metàl·lic, la prestació d'aquells serveis que feien amb mala gana i per tant d'una manera imperfecta. L'absentisme va contribuir en gran manera a l'extinció del feudalisme i també contribuirà molt a la transformació, que ja s'està inciant, de la propietat rural.

El pagament de la renda pot ésser també en fruits, i en aquest cas s'han d'estudiar una sèrie de modalitats del contracte. Si es tracta de vinyes, a vegades es fa la divisió en fruits i altres vegades en vi. Si es paga en raïms, de vegades es fa la partió a tires en la vinya i d'altres el pagès està obligat a conduir-los al cup del propietari. Té importància la partió a tires perquè, tan prompte com s'ha determinat quines tires corresponen al propietari, aquest en pren possessió, arrencant uns quants pàmpols de la tira que li ha correspost; amb el qual, si per cas el parcer cull els fruits d'aquelles tires, es fa reu del delictes de furt. El costum és que si un any correspon al propietari els fruits de les tires primera, quarta, sèp-

tima, etc., a l'any següent li correspondran els de les tires segona, cinquena, octava, etc. És clar que si es parteix a tires, l'acarreig de les parts va a càrrec de l'amo i si es parteix en fruits, el parcer ha de portar els raïms al cup de l'amo a costes seves. En els camps de patates també hi ha dos procediments de fer les particions; dividint la terra o els coves de patates que es van collint. En el partiment dels raïms es dóna el cas pintoresc que portant els pagesos els pitjors raïms al cup del propietari (el qual ells en diuen "a males"), el propietari sempre fa el vi més bo que el parcer, i això és degut a què el cup del propietari s'omple més ràpidament i no s'esbronca la bullida, com passa amb el del pagès per la lentitud en omplir-se.

Hi ha també la forma de pagament en diners, que està molt generalitzada en els països d'economia adelantada i en els horts. Es dóna el cas que en l'antic Egipte, en el qual hi havia poc numerari, els pagesos volien pagar en fruits i els propietaris preferien cobrar en metàl·lic; en canvi en els temps presents que els productes augmenten constantment de vàlua i tenim abundor de metàl·lic, real o fictici, els pagesos propugnen pel pagament en diners, perquè així el propietari no té cap excusa d'intervenir en la direcció del cultiu. S'ha defensat el pagament en fruits, dient que així el pagès no es veu obligat a vendre quan arriba el venciment al termini del arrendament; però tots els pagesos pobres encara que siguin parcers, quan és el temps de la collita, acostumen a vendre'n una part per a poder satisfer les despeses de la pròpia recollecció i transport dels fruits. Doncs bé, si es pagava l'arrendament en diners, el pagès que no tingués numerari en finir l'arrendament, vendria la part de collita que fos necessària per a pagar-lo.

Un dels problemes més greus que es presenten en voler endegar els contractes que regeixen l'explotació de la terra, és el que planteja l'existència dels subarrendaments i dels senyors, mitjans que neixen dels subestabliments en l'emfiteusi. Si es permeten els subarrendaments i els subestabliments, es crea una classe de gent que no tenint terra ni esmersant treball, cobren deu del que treballen, en paguen sis a l'amo de la terra i s'embutxaquen, sense posar cap esforç, la diferència. Això a Andalusia havia donat lloc a què, tant el pagès com el propietari de la terra, percebessin un guany molt petit i que la major part de la ganància quedés en mans dels subarrendadors que a la vegada eren subarrendataris. Una llei ja d'abans del directori va prohibir els subarrendaments de les terres.

Una part dels contractes d'arrendaments de terres que mereix modificació, és el referent al lloc en què s'ha de fer el pagament de la renda. La gran majoria dels actuals contractes diuen simplement que el pagament es farà al domicili del propietari; però això porta l'inconvenient que si el propietari vol fastiguejar el pagès i, tenint la terra a Tarragona, trasllada el seu domicili a Girona, a Girona haurà de dur el pagès les parts o el metàl·lic representant de la renda. Ja una llei dels bàvars del segle VII consignava que el pagès no hauria d'anar a pagar la renda a casa del propietari quan aquesta estigués més enllà de cinquanta llegües del camp arrendat. En el projecte de llei de censos i rabasses que va fer l'oficina d'estudis jurídics de la Mancomunitat en 1923, es proposava que quan es pagués la renda en parts de fruits i la casa on s'haguessin de portar fos allunyada del predi arrendat, el propietari pagaria el transport. La cosa es podria arreglar signant que el pagès aniria a pagar la renda al lloc que indiqui el propietari, en cas d'estar situat en el mateix terme municipal que el predi arrendat. Clar que per sobre del precepte legal ni deu haver el conveni de les parts, ja que hi ha algun cas com el de les vinyes del terme de Subirats, que per ésser tocant a la població de Sant Sadurní d'Anoia, propietari i pagès viuen en aquesta última població.

És injust el que passa actualment, que si es perd la collita, el conreador ho perd tot i el propietari de la terra no perd res, tan sols deixa de guanyar; per això és molt encertada la disposició de la llei anglesa sobre arrendaments de l'any 1898, que obliga el propietari a participar de les pèrdues.

A part de les modalitats de la forma de pagament de la renda, que ja hem detallat, el més interessant d'estudiar en els contractes d'explotació de la terra és el referent al temps al qual s'estipula l'arrendament, el trienni o termini.

Diu el Codi civil espanyol que si res es pacta sobre aquest extrem el contracte durarà tan sols el temps que es necessiti per a obtenir una collita, que, en general, és d'un any. Quan els pagesos signen un contracte d'any en any o sense termini, el propietari generalment obra de mala fe, ja que diu al pagès que *si compleix*, podrà estar indefinidament en la terra, i l'abast d'aquest *si compleix* ningú no el fixa, i amos dolents han convertit aquest incompliment en sinònim de no voler subjectar-se a la voluntat de l'amo, especialment en afers electorals. Nosaltres no diem que tots els propietaris siguin dolents, ni tan sols que ho siguin una bona part, però les lleis

s'han fet per evitar les injustícies que comporta la imperfecció humana. Si el pagès es convenç que al cap de l'any podrà ésser llançat de la terra pel sol caprici del propietari, apurarà la terra, amb la qual cosa el que perdrà més serà el propietari.

Aquesta injustícia i antieconomia de l'arrendament a curt termini l'han vista tots els Governos. El mateix Directori va voler arranjat la cosa i va promulgar la llei del 21 de novembre de 1929, però el seu afany de contemporitzar amb les classes privilegiades, va fer que reduís molt els terminis d'arrendament, i el desconeixement que el seus homes tenien de l'economia rural, com de tants altres problemes, va fer que es fixés en dos anys el plaç mínim de les concessions de les vinyes i en tres anys el dels camps.

Ja en un antic projecte d'arrendaments de finques rústiques de l'Ossorio i Gallardo, es proposava que no hi pogués haver arrendaments per menys de vint-i-cinc anys.

A vegades la concessió de la terra es fa per a mentre durin les plantes, que s'obliga a fer el pagès en la terra concedida. Si l'objecte de l'explotació és la vinya, tenim el contracte de rabassa morta, que està estès per part de Catalunya i per la Mantxa. Si l'objecte del contracte és la plantació d'arbres fruiters, tenim el "terratge" de Tortosa.

En els contractes de "rabassa morta" es consignava que el pagès podrà fer colgats i capficats, amb la qual cosa s'assegurava la perpetuïtat de la vinya antiga. Però els propietaris aconseguiren ja en el segle XVIII, davant de la Reial Audiència de Catalunya, i en el segle XIX en el Tribunal Suprem de Madrid, que el contracte s'extingís en morir les dos terceres parts dels ceps i que es considerés que havia mort aquella porció de plantes als cinquanta anys de la plantació. El Codi civil espanyol, en el seu article 1656, va donar en aquest cas la raó als propietaris.

Hi han concessions de terres a perpetuïtat. En aquest cas tenim els establiments enfitèutics. Però hi han casos en què la concessió, encara que el contracte no ho digui, són de fet a perpetuïtat. Aquest és el cas dels fòrums de Galícia i és l'actual de totes les concessions de terres de renda inferior a 1.500 pessetes anyals, degut a la llei d'11 de setembre de 1931, que disposa que només es pot exercir el judici de llançament per manca de pagament de la renda. Però, una vegada més la jurisprudència dels tribunals ha vingut en auxili dels propietaris, i la Sala segona d'aquesta Audiència territorial, en un

judici procedent de Montblanch, ha declarat que el tal decret de la República no és aplicable a les parceries.

Els fòrums de Galícia eren també una concessió temporal de terres per a la vida de tres reis i vint-i-nou anys més, però el rei Carles III en una pragmàtica de 1863 va declarar en suspens tots els judicis de desdonament contra els forers.

L'esgraó més alt en l'escala dels contractes de concessió de terres l'ocupa l'emfiteusi. En virtut d'aquest contracte la concessió de la terra és a perpetuïtat i és per la sola voluntat del cedent que es pot donar per acabat. Adhuc el cessionari no pot recórrer al judici de desdonament en cas que es deixi de pagar les pensions, i tan sols pot recórrer per a cobrar-les, a un judici ordinari exercitant una acció real que té sobre la finca, per respondre aquesta hipotecàriament. Des de molts temps que es discutia si la concessió emfitèutica era una venda o un arrendament. Clar que els partidaris del dret de propietat clàssic, amb la seva concessió absoluta de tal dret, creien que era un arrendament, i que els partidaris de què la propietat ha de complir la funció d'ésser treballada eren partidaris de què fos una venda, amb la qual cosa els drets de l'antic propietari fossin restringits. L'emperador Zenon cregué resoldre la qüestió declarant en una constitució que era un contracte especial, amb el qual poca cosa va aconseguir. De seguida va aparèixer la teoria de la divisió de dominis dient que en la terra concedida a emfiteusi ha havia dos dominis; l'útil, que era el cedent, i el directe que era el cessionari. Avui ja està en la consciència de tothom i en el vocabulari de les lleis que l'únic propietari és l'emfiteuta i que els drets de l'antic propietari han quedat reduïts als del que posseeix una carga intrínseca, un dret sobre la finca.

Està discutint-se si dels contractes de l'arrendament neix un dret personal de l'arrendatari sobre la terra, o bé un dret real. Antigament es considerava que era el primer, el que feia que els contractes d'explotació de la terra no beneficiessin ni perjudiquessin els causahavents del cedent i del cessionari i que acabessin amb la mort o canvi d'arrendador i de l'arrendatari. Abans de la República, els hereus de l'arrendador estaven obligats a respectar el contracte; però els qui compraven la finca, tan sols l'havien de respectar, cas d'haver-se estipulat el contracte per sis anys o més, en escriptura pública i haver-se inscrit en el Registre de la Propietat. Pel decret d'inquilinat de finques urbanes de 1921, qu s'ha anat prorrogant successivament de manera que encara regeix en l'actualitat, el comprador

d'una casa està obligat a respectar els contractes d'arrendament estipulats pel venedor, i el mateix ha decretat la República espanyola en quant a finques rústiques, la renda anyal de les quals no excedeixi de 1.500 pessetes, en llei d'11 de setembre de 1931.

Segons la legislació anterior a la República, quan finia el trienni i el propietari no avisava al pagès dintre els quinze dies següents, de la seva voluntat de donar per acabat el contracte aquest s'anava prorrogant d'any en any. En el projecte de llei d'arrendament de finques rústiques que està confeccionant el Consell de ministres, sembla que s'evita aquesta injustícia, declarant que la pròrroga serà per un període igual al de la concessió, i es fixa en un mínim de sis anys el termini dels tals contractes.

Des de molts anys que es discuteix la qüestió de l'aplicació del judici de llançament a la parceria. Aquest procediment, per la seva rapidesa i baratura era el preferit pels propietaris per a recobrar les terres que havien concedit a un pagès per a la seva explotació. Fa anys, es va aconseguir una sentència del Tribunal Suprem declarant que el tal judici, que podem qualificar de sumari, no era aplicable a la parceria, els propietaris es varen alarmar en gran manera, i de fet es continuaren aplicant els llançaments quan les terres eren concedides a parts de fruits. Ara, inutilitzada l'acció de llançament en la major part dels casos per la llei de la República de l'11 de setembre de 1931, els propietaris han aollit amb gran alegria la sentència recent de la Sala segona d'aquesta Audiència territorial, declarant que la susdita llei no és aplicable a aquesta classe de contractes. I el millor del cas és que la sentència del Tribunal Suprem de 2 de desembre de 1904 declarava que la parceria es deu regir pels mateixos preceptes del contracte de societat, i la recent de la Sala segona de la nostra Audiència declara el mateix. Nosaltres, en un article aparegut en la "Revista Jurídica de Catalunya" de l'any 1925, donàrem les raons que tenim per a creure que la parceria no és un contracte de tal classe; però creiem encertades les sentències esmentades, ja que no declaren aplicable a aquesta força de contracte el judici de llançament, més que per manca de pagament indiscutible de la renda, per les altres raons que allega la primera de les dites sentències, o sigui que el judici de llançament és massa senzill per a què es puguin discutir en ell les complicades qüestions que neixen de la parceria, i no creiem ben feta la deducció que fa la sentència de la Sala segona de l'Audiència de Barcelona que diu: "La llei de l'11 de setembre de 1931 no és aplicable a les parceries, per no ésser

aquestes societats i perquè la intenció del legislador en promulgar aquella llei va ésser la de fer perpetus per la sola voluntat del pagès aquells contractes d'arrendament de terres la renda de les quals no sobrepassi la quantitat de 1.500 pessetes anyals, encara que la renda es pagui en parts de fruits, com aclara molt bé l'article tercer de la mateixa.

C) DE QUI HA D'ÉSSER LA TERRA

Henry Georges diu que la terra ha d'ésser de tots: expressió que per dir massa no diu res.

Una altra teoria és que la terra ha d'ésser de l'Estat. Així sembla la llei agrària espanyola en expropiar terres en profit de l'Estat i donar-les després a camperols que les conreen a canvi del pagament d'un cànon.

Si l'Estat es reserva la propietat de les terres que concedeix i faculta als posseïdors de traspasar-les entre vius i després de morts i garantitza la perpetuïtat al cultivador, de mica en mica el pagès passarà a ésser propietari d'aquell tros de terra, i els drets de l'Estat quedaran reduïts al de percebre un cànon, molt fàcil de confondre amb la contribució territorial.

Nosaltres creiem que la terra ha d'ésser del qui la treballa. La terra ha estat creada per a ésser cultivada en profit del seu propietari abans que tot, i, de retop, de tota la societat. Si algú no pot o no vol cultivar la seva terra li ha d'ésser expropiada per aquell que tingui ganes i forces per a cultivar-la mitjançant el pagament del seu just valor, i si no es troba comprador, s'ha d'establir al que ho solliciti, a cens reservatiu, redimible a voluntat del pagès, amb una entrada mòdica, o sense, i amb una renda proporcional a la valor de la terra quan s'entregui.

En quant als actuals contractes de conreu de la terra, també s'han de convertir en contractes de cens reservatiu, amb un cànon de quantia proporcionada al valor de la terra quan hi va entrar el pagès, i redimible per la sola voluntat d'aquest i per un preu equivalent al valor de la terra quan va ésser donada al pagès. En quant al pagament de les pensions, la terra respondria hipotecàriament.

COLOFÓ

Les idees que acabo d'exposar no són noves en la democràcia

cristiana. L'Ossorio i Gallardo, en un article que va publicar el primer número de "La Terra", portaveu de la Unió de Rabassaires de Catalunya, en 1921, deia que els propietaris de terres haurien d'acostumar-se a vendre-les als camperols que les conreen i així poder col·locar els diners en altres coses que donen més.

En la declaració de principis d'Unió Democràtica de Catalunya es contenen els següents paràgrafs: "Creiem perfectible la nostra organització político-agrària; en l'eliminació de tots els pactes que no fossin equitatius, en la disminució del pagès assalariat, en la subordinació al millorament social de tots els latifundis que poden subsistir en la nostra terra; en una més acurada i dreturera participació per part dels amos en les despeses de conreus de tipus comanditari i repartiment de fruits." I en la ponència sobre els problemes socials aprovada en el Congrés nacional, celebrat els dies 1 i 2 d'octubre de l'any passat, es contenen els següents paràgrafs referent al problema de la terra." No estem pas convençuts que al nostre camp existeixi l'equitat i la justícia absoluta. Creiem que hi ha molt a corregir i a millorar." "Cal aspirar i treballar per tots els mitjans justos per a què tots els professionals de la pagesia esdevinguin propietaris." "L'organització de la producció de la terra i distribució dels seus fruits, han d'acomodar-se a la participació que hi tinguin els elements humans. Ací nomenem sols treball i capital. La terra originàriament és de la naturalesa."

Finalment, el Sindicat Catòlic Agrícola d'Ordal va formular en 1923 unes "Reflexiones" a l'avantprojecte de llei sobre la rabassa morta que per aquell temps va elevar l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre al de Reformes Socials, del qual copiarem alguns paràgrafs que no tenen desperdici al nostre objecte:

"Es preciso, pues, reflexionar sobre este particular. Lo que ha motivado el presente malestar entre los obreros del campo en Cataluña, y será motivo de conflictos en el contrato de aparcería, es, ni más ni menos, la falta de justicia y de caridad en los contratantes. El aparcerero, por ejemplo, acudirá, en debida forma, al propietario, en demanda de mejoras en los pactos, por haber cambiado notablemente los precios de los abonos, etc., y por lo regular, no encuentra en él al padre pródigo y cuidadoso del bien de sus subordinados; en vez de hallar un buen corazón, no halla sino ambiciones injustas, afán de lucha; y al ver olvidados por el amo los mandamientos que Dios nos diera, al ver que no ama a Dios y que no ama al prójimo como a sí mismo, que se ha constituido en adorador del ídolo

del placer, y que en todos sus actos se refleja el egoísmo que los rige, ¿qué tiene de extraño que el inferior, el obrero, también olvide sus deberes para con Dios y para con el prójimo, y en particular para con el amo?

"¡Ah! Si los propietarios hubiesen tratado a los aparceros o "rabassaires" consideéndolos hermanos, hijos de un mismo Padre, que es Dios, y los hubiesen amado, por ende, como a sí mismos se aman, como nos manda la ley divina, no hubieran podido nunca agitar a la masa de los obreros campesinos estos embaucadores que hacen ver que se interesan por su bienestar y el de sus familias. ¿Cómo quieren los ricos que se les respete y les sean respetados sus intereses, si ellos (con algunas honrosas excepciones) no respetan a Dios? El pueblo está hambriento de actos de amor, por esto sigue a los agitadores que les brinda un amor que, debido a la ignorancia y buena fe proverbial de los humildes, no ven ser falso, y que no es sinó egoísmo y afán de encumbramiento.

"Hermánese la justicia con la caridad en los tratos entre propietarios y colonos, y ganarán unos y otros y reinará el bienestar en el campo recobrando aquella placidez y "bonhomia" de cuando les juntaba a unos y otros la religión de Jesucristo".

CRONIQUE DE L'ESTRANGER

D'ANGLATERRA

OBSERVO que en molts llocs els catòlics toleren la política que segueix el govern alemany envers els jueus.

Em serà permès de fer una apel·lació personal o protestada sobre la matèria? El dret que puc invocar per a obtenir el permís de fer-ho, és que he escrit sobre el problema dels jueus amb freqüència, llarg i en una època en què era més difícil i potser més perillós que avui dia. Vaig publicar, fa uns deu anys, un llibre, dedicat tot ell a aquest assumpte, el qual fou molt llegit i gairebé, combatut per tots els lectors, malgrat que la tesi que jo hi sostenia, era justa i atemperada.

.....

Vaig dir que els jueus en realitat són un poble dispers, i haurien de tenir les obligacions i els deures adients a la posició anormal que ocupen; que la realitat del problema jueu ha d'ésser reconeguda i resolta; com també vaig dir que aquest problema tard o d'hora estava destinat a portar un desastre; però jo no podia dir on tindria lloc la primera erupció. Ara ja sabeu la resposta. La primera erupció té lloc sota el govern de Berlín.

.....

Ens demanaren que ajudem a la política general d'aquest govern, fonamentant-se en què és un mur contra el comunisme, i una enemiga de la literatura dolenta, com també de la baixa moral. Fins aquí molt bé.

Hom pot estar d'acord o en desacord amb la tesi que la tirania és necessària, quan les coses van molt malament; hom pot estar d'acord o en contra de la tesi que el Reich fou tractat injustament després de la guerra. Tot això en aquest lloc no m'incumbeix. És propi de les controvèrsies de partit, les quals són lliure de plantejar a qualsevol lloc, però que mai no introduiré en aquestes columnes.

.....

Però hi ha un altre argument que se'ns presenta en defensa del govern nazi, el qual ens demana d'admirar-lo perquè molts dels seus puntals, són individualment catòlics. Von Papen és un catòlic i Hitler nasqué de pares catòlics i suposo que, com a catòlic, va ésser batejat.

Aquest argument per a mi no té cap valor. No jutgem si un acte particular és bo i dolent, perquè qui el realitza accepti o no doctrines pures. Si un home mata a un altre, pot fer-ho en defensa pròpia i és-

sen així està justificat, encara que la seva religió sigui una heretgia; però si un home mata per malícia o per avarícia és un assassí, encara que el seu credo sigui pur.

... ..

Crec que podem, sense perill, deixar de banda aquestes defenses destinades a apuntalar el govern nazi, (cosa que després de tot no és el nostre principal objectiu) i senzillament el que debem preguntar-nos, com a catòlics, és si podem acceptar la seva actitud envers els jueus.

Això si que podem dir rotundament que és de la nostra incumbència. Com a catòlics formem part d'una organització estesa per tot el món i l'organització jueva també és estesa arreu del món; tot el que els faci el poble cristià afecta intensament tots els altres pobles.

Confesso que no comprenc com un catòlic pot abonar o deixar passar indulgentment ço que s'ha fet amb els jueus en una terra principalment protestant, governada des de Berlín. No parlo de les atrocitats comeses i encara es pot dir que han estat exagerades, que el govern nò és responsable d'això, etc., etc. Parlo aquí del que s'ha fet amb consentiment del govern i que em sembla terminantment oposat a la bona moral. Homes que s'han passat la vida guanyant-se el pa en un comerç particular, s'han quedat a la misèria en un moment dat, sense haver comés cap falta per part seva i tan sols pel fet d'haver nascut jueus. Com és possible que això pugui excusar-se?

... ..

Les carreres de Lleis, d'ensenyament a les Universitats, de Medicina i d'altres estan a l'abast de tots els ciutadans del Reich, mitjançant un examen de competència i quan aquest ha passat, per la suficiència que cada qual demostra en el seu ram particular, l'home que ha tingut capacitat per passar l'examen és lliure per obrir-se pas i fer-se una bona renda amb la professió que s'ha guanyat. Ara, tot d'un cop, sense cap avís, aquests homes han estat privats de guanyar-se la vida. Quina possible defensa es pot fer d'una injustícia d'aquesta categoria i d'aquest grau d'intensitat?

... ..

Tinc un gran nombre d'amics jueus i prescindint de mencionar noms, puc referir-me a un que ocupa un alt grau en el món acadèmic, un gran home d'estudi; a un altre que és un respectable professor d'art que també pertany a una Universitat; a mitja dotzena que són escriptors, incluint-hi un crític literari de primera fila; a un cirurjà dentista (el millor que he conegut) i així aniríem dient...

Entre ells hi ha pintors, actors, cantants, músics del més gran talent i matemàtics eminents. Cada un d'aquests homes, pel seu propi valer, han arribat a obtenir la posició que ocupen, han constituït un bon fogar i estan guanyant una bona renda, ben merescuda. Com podria perdonar un sistema polític que condemnés tots aquests homes, en un

moment donat, a perdre ço que havien obtingut? Com podria qualificar-ho si no d'abominable i descarat robatori? Doncs això és el que ens demanen d'acceptar i excusar. Confesso que em sembla això incompreensible.

... ..
Quina excusa pot tenir el dir que en tal o qual altra professió la majoria eren jueus?

Els jueus obtingueren la posició que ocupen en la seva professió per examen públic; tothom sabia que eren jueus; treballaven sota l'obsacle constant de la seva impopularitat (que va sempre unida a la seva raça en totes les parts d'Europa en què viuen, encara que això no es verifiqui en aquesta privilegiada terra a la qual pertanyem).

Em sembla a mí que aquesta proposició és elemental: quan una professió és oberta a tals o quals candidats; quan aquests han passat les proves necessàries; quan avancen en les seves carreres, després de passades aquelles proves. Quin dret pot tenir ningú de tornar enrera la paraula donada i privar a n'aquests de ço que se'ls havia promès per contracte social, en el que tots prenen part?

... ..
Però encara hi ha més que això: hi ha molts casos en els quals no solament un sobrentés contracte social hi és comprès, sinó que també hi entren els contractes directament personals.

Per exemple, he llegit el cas d'un distingit professor, (sols en citaré un entre molts) que tenia un contracte ben terminant per a ocupar la posició que sostenia i per cobrar un salari per cert nombre d'anys, que és de suposar donava dret a una pensió. Sense cap compensació, ni explicació, l'home és de sobte llançat al carrer. Si això no és lladregueig, què és?

... ..
Em sembla que una injustícia d'aquesta mena tan notòria i tan greu afecta no solament a l'individu que la sofreix i als infelissos homes que realitzen l'ultratge, si no que també els que guarden silenci en presència d'una tal injustícia. Ells mateixos seran intoxicats, sinó protesten d'això, car el seu deure és protestar.

Mentre escric això, hi ha un cas de prova que s'ha presentat a la Lliga de les Nacions. Molts catòlics en aquesta terra estan adherits a l'ideal de la Lliga de les Nacions, més potser que jo mateix; altres el conceptuen com una fútil institució que no donava cap profit; però ningú pot negar que és un Tribunal existent. Davant d'aquest tribunal s'ha presentat una acusació concreta per tal d'ésser investigada:

Un jueu de Silèsia ha reclamat el dret de recórrer a la Lliga de les Nacions com a membre d'una minoria d'un poble que forma part de la Lliga de les Nacions. L'estudi del seu cas va ésser presentat per un membre irlandés (si és catòlic o no, ni ho he sentit a dir ni és del cas)

i la seva petició ha estat unànimament recolzada, a excepció de l'oposició d'un membre de la Lliga i aquest membre, és clar, és el representant del actual govern de Berlín.

Què la Lliga de les Nacions pugui fer res per aquesta minoria particular, ho dubto. Els seus esforços no han tingut gran èxit en afers d'aquesta naturalesa i temo que no tindrà èxit ni en un cas tan clar com aquest, però, quina resposta pot ésser donada que pugui acceptar un home raonable? No són els jueus en el Reich un cas perfecte de minoria greument oprimida per una majoria?

Personalment, no crec que la injustícia sigui permanentment continuada. No crec que els alemanys del Nord puguin tirar sense els jueus. La intelligència jueva era el principal agent de l'èxit prussià en la última generació i dubto si Prússia podrà ara continuar sense ella.

Però sigui que l'ultratge tingui d'ésser continuat per molts anys o per pocs, de totes maneres és un ultratge i he d'aixecar la meua petita veu com a catòlic, per condemnar-lo. Si hi ha res a dir, per la part oposada m'agradaria saber-ho; però fins ara no he llegit res que pugui ésser sostingut per una moral corrent.

Hi ha un altre cas d'injustícia que ens hauria de fer sentir vivament l'ultratge envers els jueus, perquè ens pertoca a nosaltres. No es tracta d'un cas paral·lel, encara menys d'un cas idèntic, però tenen prou de comú per poder-los juntar. L'organització catòlica ha estat brutalment robada en moltes terres i brutalment li ha prohibit l'exercici dels drets cívics corrents. La propietat de les ordres religioses els l'han negada sense cap ombra d'excusa i lleis persecutòries han estat decretades prohibint-los l'ensenyament. Per què? No hi ha cap contestació possible d'aquesta pregunta. Sols podem dir que els governs en qüestió (dels quals els pitjors exemples són l'espanyol i el mexicà) se'ls ocorreix mirar l'Església Catòlica com la seva presa i els membres de les ordres religioses com fora de la llei.

Està clar que tots nosaltres ens fixem, que mentre és dóna una gran publicitat als ultratges alemanys injustos, en el dels jueus, res no és diu (o casi res) de l'abominable injustícia feta a les ordres catòliques. Imagineu-pos quin soroll hi hauria en aquesta terra, si la propietat de la "Y. M. C. A." fos confiscada per un govern estranger i que fos prohibit ensenyar a qualsevol membre que pertanyés, o fos afiliat, a una corporació protestant.

L'absolut robatori fet als indefensos frares i monges i als jesuïtes i la prohibició d'ensenyança als ordres religiosos, passen gairebé inadvertits.

Tenim un agravi diferent, però en estreta justícia més greu que les

¹ Inicials de la *Young Men's Christian Association*, o sigui l'Associació cristiana de joves (protestants).

ofenses fetes als jueus alemanys. Posant de banda la injustícia del boycot (contra el qual sempre he protestat fortament i crec molt necessari d'insistir-hi), en tots dos casos, és aplicable la mateixa norma, és a dir, que són molt ofensives als més importants principis de la moral. Es una senzilla qüestió de bé o mal. Es una glòria dels catòlics i deuria romandre com el seu principal orgull el que ells sols en el món modern conservin plenament la raó.

Fonamentem la protesta tan en un cas com en l'altre en el sentit solament de la raó. Totes aquestes lleis excepcionals violen, no sols la justícia, sinó també la dignitat de la raó. Es a nosaltres els catòlics que ens toca fer remarcar aquest punt. Si no ho fem nosaltres, ningú més no ho farà, perquè el món no catòlic que ens rodeja, ha tornat enrera vivint solament de prejudicis i emocions.

Ara reclamem per a nosaltres ésser els campeons de la raó en aquests punts de moral, com també de la ciència i de tot el demés. La nostra reclamació és vertadera, però per fer-la efectiva devem exercitar la seva pràctica.

HILARI BELLOC
Trad., ALFONSA PERÉS

LLIBRES & REVISTES

ELS LLIBRES

En aquesta secció es faran recensions crítiques de totes les obres que ens siguin trameses en doble exemplar.

L'ESPAGNE EN RÉPUBLIQUE, per *Adolphe de Falgairolle*. X-221 pàgs, biblioteque Charpentier, Pasquelle editeurs, París, 1933.

Llegint l'*Espagne en république* hom té el convenciment que per primera vegada una ploma estrangera ha sabut expressar, realment, amb paraules prou gràfiques, els grans problemes ètnics, socials i religiosos que commouen avui l'Espanya republicana.

Fins avui, àdhuc en la premsa estrangera més solvent, se'ns presentava, habitualment, com un poble típic que omplenava les places de braus i s'enternia amb el so de les castanyoles i l'aire de les danses populars.

A. de Falgairolle amb una coneixença profundíssima del terreny que trepitja comenta les vicissituds històriques d'Espanya, i al comentar-ne els problemes, per donar més relleu i alhora més autoritat a les seves paraules, dialoga amb les personalitats més sobresortints dels camps social, polític, religiós i intel·lectual d'Espanya i dels altres pobles geogràficament compresos dintre ella, sota el ritme de la república.

L'Espanya del tipisme, doncs, ha caigut anorreada per deixar pas a l'Espanya genuïna amb totes les seves lluites i problemes, amb tota la cruesa de la seva realitat actual.

Davant dels nostres ulls A. de Falgairolle ens presenta la Catalunya plena i flamejant d'ansies de veritable renovació; l'Euskadi sempre disposat a la lluita per assolir les seves reivindicacions; la Galícia plena d'enyorances pel seu desvetllament; la Castella que un jorn va junyir mig món als seus peus i avui va caient retuda per la seva mateixa inèrcia. Tot l'enfilall de problemes que poden ésser d'interès hi troben un comentari o una al·lusió. Potser no és prou just en comentar la davallada religiosa d'aquests darrers anys, però, en general, la seva objectivitat en l'apreciació de tots els problemes i l'estil agilitat de la seva prosa el fan doblement tsuggestiu i estimable. — LLUÍS PRAT.

LAS GRANDES RIQUEZAS DE LOS JESUITAS EN LA HISTORIA Y EN LA ACTUALIDAD, per *Amado González*, 269 pàgs. Imprenta Aldecoa, Burgos, any 1933.

Si hi ha hagut una ordre religiosa perseguida i combatuda fins al paroxisme,

tots hem de coincidir que ha estat la Companyia de Jesús. Un llibre, doncs, com el que ens acaba d'oferir Amado González no perd ni perdria mai l'actualitat. Amb tot, les lleis persecutòries decretades suara pel mal vingut laïcisme espanyol han augmentat, encara, i han fet més frapant aquesta actualitat per quant la fòbia antijesuítica ha fet sentir més que mai les seves calúmnies per tots els mitjans orals i escrits.

A través de les planes de "Las grandes riquezas de los jesuitas", el seu autor, amb proves documentals a desdir, ridiculitza les mil vulgaritats emeses pels moderns demagogs exaltant el maquiavelisme, el poder omnímode i les gran riqueses atribuïdes a la Companyia.

En la primera part estudia la seva actuació a través de la història amb totes les vicissituds sofertes principalment en el segle XVIII fins a la signatura del breu de Climent XIV dissolent la companyia de Jesús.

En la segona part, Amado González després d'exposar succintament la reorganització i expansió magnífiques de la Companyia entre de ple a comentar la seva situació a Espanya fins arobar a la incautació se les seves propietats i edificis per part de l'Estat.

En aquesta part, Amado González, profund coneixedor de la qüestió que parla, fa una crítica corpleta de les innombrables difamacions i acusacions fetes als jesuïtes, demostrant ésser ferm argumentista en defensa de la seva tesi.

És un llibre — en una paraula — que mereix una gran divulgació perquè pot fer obrir els ulls a més d'un indiferent, i, ai las!, també a més d'un catòlic. — LLUÍS PRAT.

DANTE VIVO, per *Giovanni Papini*. Trad. de Marius Verdaguer. Barcelona. Ed. Apolo, 1933. Vol. in 8° de 383 pàgs.

Quan hom comença a llegir aquest llibre, on l'autor dóna una visió del Dante a través de les seves obres i de la pròpia agudesa, se sent empès a llegir fins a la fi. No cal pas descobrir les qualitats de Papini, l'escriptor d'Itàlia que ha aportat tant de foc a la literatura de caire cristià; però no volem deixar de remarcar-ne algunes: el seu estil fort al servei d'una idea generalment exposada dintre unes sis o set pàgines, cosa que no us dóna temps al cansament; la varietat de temes que, dintre un pla proposat, això comporta; la manera com l'autor lliga quasi sempre, almenys indirectament, la idea a la seva experiència. Tot d'una el trobeu arriscat o temerari i, no obstant, fins llavors no podeu deixar d'atorgar-li una remarcable perspicàcia. Altres vegades el diríeu despietat i resulta pregonament compassiu. Abomina, perquè estima. Segurament que l'amor és qui li ha fet trobar idees com algunes de "Dante germà nostre", "Bifrontisme", "Descontent del present", "De com estima els homes", "El cristià", etc.

Aquest llibre, que en força punts podria servir per a examen de consciència als poetes, no deixa d'ésser ponderat en la crítica i afinat en la psicologia. Tanmateix, hom pot discutir sobre l'equívoc que el mot "vivo" presenta i demanar si els caires que l'autor ens fa veure són aquells que fan viure encara el Dante. Es pot dir que Papini ha remarcat els aspectes menys simpàtics i menys honorables de l'altíssim poeta; que fa enrogir en fer-nos-el veure com un faune illús

o una persona no ben educada; que trontolla tot el fonament del gran poema i taca el catolicisme del cantor de Beatriu, que fa de mal saber si la influència de la "Commedia" ha estat escassa. Malgrat tot, l'obra de l'actual floreni no fa gaire homenatjat en la seva ciutat durant la darrera festa del llibre, no deixa d'ésser ben interessant.

Felicitem el senyor Marius Verdaguer, traductor també d'altres obres de Papini, per haver portat d'una manera digna l'obra a la parla espanyola. Així mateix felicitem l'Editorial Apolo que sota una intelligent direcció ens va donant gairebé totes les obres actuals de més interès.—FRA XAVIER D'OLOT.

OR A LES BRASES. Novella de Mossèn Tomàs Bellpuig, editada pel *Foment de Pietat*. És una novella ascètica i de costums del Seminari de Tortosa.

Mossèn Bellpuig dedica aquesta darrera producció literària als afortunats tres cents cinquanta tres deixebles seus de classe, però són molts més encara els deixebles de fora de les aules del Seminari de Tortosa en les converses i en els passeigs de cada dia. Jo, si bé no he tingut la sort d'ésser dels primers, entre els segons he estat dels més constants una llarga temporada, fins que la voluntat de Déu ens interposà milers de milles de mar o centenars de quilòmetres de terra. Vaig començar a fruir el mestratge de Mn. Bellpuig en fer la seva coneixença els primers anys de la meua carrera; el refermà l'amistat en ésser jo incorporat al Clastre de Catedràtics. Però la consagració definitiva del seu mestratge i de la meua amistat tingué lloc aquell any 1920, quan les hores amargues de la tribulació mútua els consubstancialitzaren.

Dos aspectes té una novella: el descriptiu i el allçonador o moral. Sota el primer l'autor ha de fer viure les escenes que descriu, en el lector que poc o molt — com més millor — conegui la vida de la novella. Cal, doncs, un estil de gran realisme. Les condicions de *coseur* admirable i el estil narratiu precís, tallat i literari de l'autor el veureu en el cap XI descrivint una *fira*; però per a donar-ne un tast avançat al lector, preferim un tros del capítol III, quan després d'explicar la *quadra* i lamentar la seva desaparició, diu la seva importància:

"D'allí eixiren mestres en l'art de divertir-se sense ofendre el proïsme, el qui fou després un dels primers i més avantatjats alumnes del Col·legi Espanyol de Roma i encara viu avui ocupant un lloc preeminent en l'Església, i Paco Llatze, el simpàtic i *pigre* Llatze; Carles Climent, el més *fíer* de tots els qui han immortalitzat el seu nom en les cròniques escolars tortosines, i tan enamorat de la vida d'estudiant que es comprometia a no aspirar mai a res més si li asseguraven la subsistència; Emili Vinyes, l'inventor de l'aparell senzillíssim amb l'ajuda del qual, sense necessitat d'aixecar-se del llit ni de dessonillar-se, s'obrien de bat a bat la finestra i l'ull-de-bou quan, acabada l'hora de la migdiada, la campana tocava a estudi i el prefecte passava donant trompada seca a cada una de les portes que per la foscor de les escaletxes acusaven un dormilec; Emili Tena, el xicot més robust de la comunitat, el més bon jugador de pilota i el més llest per a faixar-se per sota la sotana amb una llonganissa o un penjoll de botifarrons mallorquins al rebost de la cuina mentre el còmplice i furtiu comensal Pere Audí,

el més eloqüent dels matriculats en Retòrica Sagrada, engegava un discurs al dispenser a la vora dels fogons, provant-li segons totes les regles dialèctiques que amb el sistema culinari que des de temps immemorial usava el rutinari coc s'havia de fumar diàriament i indefectiblement la xocolata; Joan Gómez, el terrible peripatètic, el profundíssim filòsof Gómez, qui demostrava als col·legiats de Sant Rúfol que el seu menjar era etern, car no tenint principi, no podia tenir fi; el teòleg moralista Albarés, qui defensava a les barbes mateixes del majordom interí que amb el brou de la sopa que ell feia servir podia hom administrar sense cap escrúpol, el primer sagrament de l'Església, i l'anatematitzava com a reba-tejador, perquè havia donat certes instruccions secretes al dispenser referent al vi comprat ja a un taverner poc escrupolós" (pàg. 27 i 28).

De l'aspecte alligador o moral—que ací és un estudi psicològic i ascètic—vegeu com descriu Penya, el seminarista model, que en saber que es malparla la fama del seu pare, es posa trist i intractable, comença a perdre el prestigi escolar i social, arribant fins a creure que no té virtut sols perquè se li han acabat el triomf i la glòria entre els companys, decidint-se a deixar la carrera:

"... Actes interns i externs, fets i projectes, aspiracions i desigs, tot s'havia subordinat al bon veure dels homes... totes les esperances personals, tot l'afany de reeixir havien estat inculcats per l'amor a l'honra amb què va acompanyat l'èxit; totes les temences, totes les angoixes neixien de l'horror al fracàs per tal com envileix; no era el bé pròpiament, directament, el que Penya havia intentat d'aconseguir amb els seus actes bons, ans només l'efímera fulguració terrena amb què el bé s'aureola. Per això, des del moment que va creure que la seva honradesa, la seva pietat, la seva afabilitat, la seva ciència i les seves virtuts socials, cristianes i sacerdotals, en general eren injustament o desconegudes o negades, se sentí brotar del fons amargat de l'ànima, com crisis diverses del mateix mal, ara l'abatiment, qui demanava la submersió total en la inacció del descoratjament, ara l'airament, qui aconsellava, a crits, que fossin superats, fos com fos, els obstacles, prescindint absolutament de tota mena d'escrúpols en l'elecció de mitjans."

Si les poques novel·les catalanes tinguessin la vida que té "Or a les brases", no estaria decadent la nostra novel·la moderna. La novel·la catalana necessita les condicions de Mn. Bellpuig, però també aplicades a tots els altres sectors de la vida. Nosaltres li preguem de fer-ne més.

No sols els que han passat pel Seminari de Tortosa — o pels Seminaris — trobaran gust llegint aquesta novel·la; sinó aquells que vulguin aprofunditzar en l'estudi d'una vocació ascètica en treuran, a més, un gran profit.

En agrair de tot cor l'exemplar dedicat, que tan bones estones ens ha fet passar, esperem ben confiadament l'èxit de la venda. Mentrestant rebí l'amic i mestre amb aquestes ratlles la penyora de la bona amistat del darrer dels amics i primer dels deixebles. — JOAQUIM MANYÀ.

LES REVISTES

*Les reproduccions d'articles d'altri
 'etes en aquesta secció tenen només
 caràcter documental; la inserció d'elles
 no implica, doncs, conformitat plena
 amb llur contingut.*

L'ESGLÉSIA DE FRANÇA I LA REPÚBLICA, tret de *L'Ami du Clergé* del
 20 de juliol de 1933.

I

Un dels capítols més interessants del volum II de la *Història* que examinem, per a donar-nos a nosaltres mateixos la benefactora ocasió de reflexionar sobre els nostres errors o les nostres faltes de tàctica, és el capítol IX, que està dedicat a la importantíssima qüestió de l'*Adhesió*.

Els qui han tingut la paciència de llegir-nos fins ací, pensaran tal vegada en veure'ns abordar aquest tema: "Finalment, l'autor d'aquestes notes crítiques ha arribat al centre mateix de la política que no ha parat de declarar que era l'única lògica en aquella època. Ja el tenim en el seu element." Seria no jutjar massa bé la història i els seus mètodes, creure que, en aquest assumpte, es tracta de preferències d'una mena o altra. Nosaltres ens proposem, al contrari, jutjar les coses des d'un punt de vista superior, des de l'únic punt de vista que importa: els interessos sobirans de les ànimes, i subsidiàriament els interessos veritables del nostre país. És per això que direm sense revolts: "L'adhesió, que era lògica, raonable, verament política, i que en 1873 i fins en 1877 hauria estat probablement la salvació de la França catòlica, i àdhuc de la França a seques, era una cosa força més discutible, més perillosa i menys profitosa en 1890. Tot amb tot, dues coses la feren necessària, en aquella data: d'una banda, el descrèdit dels partits monàrquics, degut a l'aventura desplaent i grotesca del bulangisme; d'altra banda, l'amenaça inquietant del socialisme, que, en fer por als moderats, podia fer-los desitjar el suport, el reforç preciós que els catòlics adherits haurien pogut aportar-los."

El P. Lecamuet, que és sobretot un anecdotista, però no un historiador, no demostra sospitar res de tot això. No raona els fets; no domina tampoc la seva documentació, d'altra banda abundosa i variada. Nosaltres utilitzarem, ultra les dades del seu capítol IX, les fonts d'informació més recents, especialment el fascicle de Monsenyor Baunard: *Lleó XIII i el Toast d'Alger*, París, 1914; i l'article recent de Charles Benoist: *Tres audiències de Lleó XIII* ("Revue des Deux Mondes", 1 de maig de 1932).

No insistirem sinó d'una manera molt breu sobre el primer punt indicat adés: l'adhesió era l'única política lògica en 1873 i fins en 1877. Des del moment que la monarquia era impossible, no s'havia de vacillar; calia entrar en massa a la República. Calia no deixar França als adversaris de la religió i de la monarquia. Si més endavant podia presentar-se de bell nou la possibilitat de restaurar la monarquia — per exemple, a la mort del Comte de Chambord, el qual era palesament un cor noble, però no tenia les qualitats d'un home d'Estat —, aquesta possibilitat únicament podia salvaguardar-se dintre una República conservadora. Els monàrquics i els catòlics, llurs aliats, van tenir por d'un mot, d'una etiqueta, d'una ombra; van mancar de decisió, d'esperit polític, de voluntat, i, més profundament, d'unió, de cohesió, d'organització. Poques vegades la paràbola evangèlica: "Tot regne dividit contra ell mateix serà desolat, i tota ciutat o casa dividida contra ella mateixa no podrà subsistir" (Mt., XII, 25), ha tingut una aplicació més sorprenent que en els tristos anys que van de 1873, del gran refús del comte de Chambord, a 1889, a les desventures del bulangisme. No fou d'altra banda també una gran feblesa dels partits d'ordre, de constituir "partits" i no un gran i vast partit que agrupés totes les bones voluntats dirigides devers els objectius essencials i resoltes a fer cas omís de tots els punts secundaris sobre els quals hom pot discrepar?

No cal pas dir, a més a més, que n'hi hauria hagut prou que els monàrquics i els catòlics haguessin entrat en massa a la República per a mantenir-la en els límits de l'esperit de justícia i d'imparcialitat que havien de mancar-li ben aviat tan cruelment. Era de preveure una dura batalla entorn de la República entre els "adherits" i els antics republicans, francmaçons i anticlericals. Calia, doncs, armar-se i disciplinar-se, parlar a la nació per mitjà d'un programa constructiu i vigorós. Calia, com hem dit, crear diaris, fer entre el poble una propaganda intensa, reconquistar els cors amb un esperit apostòlic perseverant, comprendre l'evolució del temps, oferir al país allò que responia a les seves fretures, als seus desigs: un règim escolar gratuït i obligatori, compensacions a les tristeses de la guerra de 1870 per mitjà d'una política exterior prudent i ferma. D'aquesta manera, és molt probable que hom hauria evitat l'esguerrada "laïcitat", és a dir, la temptativa monstruosa d'arrabassar a França la seva ànima cristiana, per a donar-li una ànima "positivista", materialitzada, degradada, privada de tot ideal elevat i religiós.

Fins i tot si no s'efectuava, en les dates que acabem d'esmentar, l'adhesió a la República, la necessitat de procurar-se una premsa formidable i de presentar al poble un programa nodrit i substancial no era pas menor; ans al contrari, era molt més indefugible, molt més imperiosa. En renunciar a fer ús del poder de fascinació que exercia indiscutiblement el bell mot de "República", que, com tothom sap, no significava sinó el règim de l'*Interès públic*, hom es creava una tasca més difícil. Hom renunciava a la possibilitat de desplegar obertament la seva bandera, per tal com la bandera tricolor era repudiada per la nació. La conseqüència lògica era que hom ja només podia esperar vèncer mitjançant el poder d'organització, la tenacitat, la perseverança, la persuasió entre la massa del poble. Les causes del fracàs catòlic i monàrquic són, doncs, molt clares, entre 1871 i 1880. N'hi ha tres: manca de bandera, manca de diaris, manca de programa vivent.

L'adhesió hauria donat una bandera. Això no hauria estat suficient, és cert; el més important era la resta i encara ho és avui.

Els observadors imparcials i clarividents, llavors de la derrota del Setze de Maig, ja havien pogut veure clarament com apuntava, no solament el triomf de la República, la qual cosa podia ésser un bé, sinó del *partit republicà*, és a dir, d'una secta, perillosa, intolerant, rabiosa d'odi i de perfídia. El greu error de l'Església d'aquell temps fou aparentar que combatia un règim, quan no combatia sinó una doctrina. Fou de no veure que la lluita era entaulada davant la massa popular, que a aquesta massa li desplauen les subtilitats, que calia parlar-li amb claredat i fermesa, que era necessari demostrar la falsedat de l'argument més pernicios dels francmaçons: La clerecia només vol el fracàs de la República; va "amb els grossos" contra els petits.

Al final de 1878, Eugène-Melchior de Vogué, que tenia trenta anys i estava agregat a l'ambaixada de França a Sant Petersburg, resumia en aquests termes, en el seu *Diari íntim* que hom acaba de publicar¹, l'evolució que li semblava que fóra el terme dels esdeveniments de l'any:

"Des del punt de vista general, crec que aquest any valdrà per tres en el treball de transformació del món. La llei de la lluita per a l'existència hi ha rebut visibles aplicacions. A casa nostra, malgrat no pocs errors i oradures, la llei de selecció afavoreix xvisiblement els republicans, providents, units, rics de treballadors, si no de grans talents, i condemna les romanalles capolades i esgotades de la coalició monàrquica. La República sembla fonamentada per molts anys, gràcies a una seriosa transformació dels costums polítics en la burgesia i potser també en una part del poble. Gambetta, l'home del dia avui a França, tot i les objeccions que puguin fer-se-li, mena la nació com un tronc rus, amb el seu trotador regular, que ho fa seguir tot, i el seu cavall guit, que tira sempre pels costats i és l'admiració dels badocs. De manera que aquest esperit, meravellós de gravetat i de bon sentit, d'altalesa de mires, té un caire brusc, abrupte, il·lògic, que vull creure que respon a la intenció d'afalagar masses. Sigui com vulgui, el treball interior fet, el camí recorregut durant aquest any i després del caos que constatava en començar aquestes pàgines, als últims dies de 1877, tot això és satisfactori; la situació s'ha estabilitzat, s'ha treballat, s'ha dut a bon terme una Exposició, s'ha creat, i tota persona que sàpiga acceptar les evolucions desplaents, però necessàries, reconeixerà que això està bé."

En aquella data, doncs, l'adhesió era encara possible i hauria estat lògica.

II

Però a conseqüència de les eleccions senatorials del 5 de gener de 1879, tot canvia. El darrer mur del conservadorisme s'esfondra, el Senat passa a les mans dels "republicans". Mac-Mahon se'n va, Grévy el substitueix. Ja no és solament el "règim republicà que s'imposa a França: és la doctrina, és el dogma científic que entra en escena, s'aferma amb audàcia, inicia la guerra contra la religió. Les grans batalles "laïques" es descabdellen: l'article 7 — els *decrets d'expulsió* contra els religiosos — les *lleis escolars*. Hi ha alternatives de fracassos i de mitges victòries. L'article 7 passa a la Cambra i fracassa al Senat. Els decrets d'expulsió exciten en la nació i fins entre la magistratura protestes d'una alta noblesa. Les

lleis escolars de primer antuvi tenen treballs a implantar-se; la neutralitat es fa embaucadora abans de fer-se francament hostil. Hom pot esperar encara una reacció del sentiment de justícia i de l'amor a la llibertat dintre el poble francès. Tal com es desplega la lluita, segurament hi ha menys raons d'adherir-se a la República, en els anys que van de 1879 a 1889, que no n'hi havia entre 1873 i 1878.

Hi ha sobretot això: és en mig de la batalla que convé d'abandonar els amics, els aliats, dels quals hom ha rebut favors i socors de tota mena? És que l'adhesió no prendria l'aspecte, en aquestes circumstàncies, d'una veritable "traïció davant l'enemic? Tothom sap que les lleis del temps de guerra són molt diferents de les del temps de pau. Ara bé; hom estava en guerra, en guerra declarada, i, el que és pitjor, en guerra religiosa, és a dir, en la més aferrissada i més greu de totes. No hi havia, per part dels catòlics, dels sacerdots, dels religiosos, dels bisbes, una mena de punt d'honor a no abandonar, en mig de la batalla, els qui s'havien mostrat fins llavors llurs germans d'armes més abnegats i més constants? Calia humiliar-se fins al punt d'abaixar-se a "llepjar les sabates de la República francmaçònica", fins a adoptar davant dels amos brutals l'actitud rastrera del "gos perdiguer" que s'ajeu sota la tralla del qui el fustiga?

El papa mateix, el molt fi i molt noble Lleó XIII, s'adonava tan bé de les dificultats de l'operació, que tot i jutjar-la, en el fons d'ell mateix, necessària i inevitable, durant molts anys no va atrevir-se a entrar ni a fer entrar l'Església de França en la via de l'adhesió. Únicament va procurar, per mitjà de bons oficis prop del Govern, de declaracions cordials de cooperació amb ell, d'intervencions a favor de la clerecia perseguida, d'esmoreir els cops més rudes, de preparar els esperits a l'evolució ulterior, en una paraula, d'esperar l'hora favorable, bo i preparant-la i apressant-la amb tot el seu poder.

El seu punt de vista, sovint desconegut pels monàrquics francesos, o reduït a petits objectius polítics transitoris, es troba molt ben indicat en els documents sortits de la seva mà. En 1876, quan no era més que el cardenal Pecci, bisbe de Perusa, havia publicat una lletra pastoral sobre *L'Església catòlica i el segle XIX*. N'havia publicat una altra, per la Quaresma de 1878, sobre *L'Església i la civilització*. Havia exposat en elles les seves idees polítiques. "Tot poder ve de Déu." Quan Sant Pau va formular aquests principis complementaris, no va pas fer cap distinció entre els poders de dret i els poders de fet. Res no és més delicat que la solució d'aquest problema: A partir de quin moment un poder de fet esdevé un poder de dret? Quines són les fórmules que confereixen la legalitat a un poder? Té preferència l'Església, entre l'herència i l'elecció? Lleó XIII afirma que no. De 1881 ençà, havia reprès, com a Pontífex sobirà, les idees que havia sostingut com a cardenal. La seva Encíclica *Diuturnum* sobre la *Principal política* subratllava dues coses: l'error dels poders civils que s'imaginaven poder combatre l'Església sense soscar, de retop, llur pròpia autoritat, i l'error dels homes d'Església, que creien que un govern elegit pel poble no pot ésser un govern regular. Mostrava que la guerra contra l'Església havia motivat la lluita contra les autoritats civils mateixes, la rebel·lió contra tota autoritat, una llei de set de revolució, una inestabilitat de tota la societat entera. I declarava expressament que l'Església no té res a objectar a la formació del poder pel sufragi, per l'elecció. L'Església reconeix tots els règims; únicament els demana que obrin en justícia. Fins i tot si es comporten injustament enfront d'ella, sap distingir entre

les lleis dolentes i el règim en si mateix; no deixa en cap ocasió de demanar la correcció de les primeres, sense permetre que s'ataqui el segon.

Aquesta doctrina li semblava tan important que hi insistia, quatre anys després, en la seva Encíclica *Immortale Dei*, on es llegien les ratlles següents: "El dret de manar no està pas necessàriament lligat (*copulatum*) a cap forma de l'Estat; aquest pot assumir l'una o l'altra, sempre *salva justitia* — salvada la justícia — i mentre procuri la utilitat i el bé comú." Ara bé; la primera cosa que reclama un poble és la pau interior, és l'estabilitat de les institucions. I la República semblava que assegurava aquestes dues coses, per tal com el poble li donava regularment una gran majoria de sufragis. I, tot amb tot, aquesta República intentava arrabassar a França la seva fe. No anava contra el bé més gran del país? Objeció greu. Lleó XIII la resolvia dient: "El país vol el règim. No podria ésser enderrocat sense suscitar terribles convulsions, sense provocar ruïnes formidables. Cal, doncs, acceptar el règim. El mal ve de les lleis. Cal, doncs, combatre les lleis injustes. Però el millor mitjà de combatre-les consisteix indiscutiblement a començar per situar-se en el terreny constitucional."

Després del fracàs de les eleccions de 1885, en les quals els reialistes havien cregut assolir l'objectiu, i sobretot després de la derrota vergonyosa del bulangisme, Lleó XIII no vacil·là més. Davant del tràngol creixent del radicalisme i del socialisme, el seu primogènit, es demanà amb ansietat d'ànim si no era pas arribat el moment de realitzar la reconciliació de tots els homes d'ordre, en el terreny constitucional. Era evident que d'allavors endavant cap coalició de grups monàrquics, baldament fos secundada, com acabava de veure's, per elements d'extrema esquerra, no podia reeixir a enderrocar la República. Pot dir-se, altrament, fins i tot si la victòria hagués coronat els esforços gegantins del bulangisme, que els vencedors — confusió sorollosa i desagradable — haurien sabut mantenir, després de Hur triomf, la unitat necessària per a realitzacions útils? Hauria enderrocat la República, el bulangisme? Hauria aconseguit la restauració monàrquica? És molt dubtós.

L'experiència que hom acabava d'intentar era massa cancloent per no imposar-se als cervells reflexius. En aquestes condicions, obstinar-se a lluitar contra el corrent era malgastar forces capaces de servir el país d'una manera més segura i més eficaç, era condemnar-se al paper d'emigrats a l'interior, era privar França, precisament quan el desenrotllament de les idees socialistes revolucionàries anava a posar en perill el seu esdevenidor, del suport necessari de tots els elements d'ordre. En una paraula: era deixar el camp lliure als extremistes i als violents. Entre els republicans mateixos es perfilava una tendència més conciliadora. El diari de Gambetta, per mitjà de la ploma de Spuller, empenia una campanya generosa de pacificació. Gambetta ja no existia, però probablement no hauria desaprovat aquesta evolució del seu òrgan, *La République française*:

"Si hom continués la política de combat, deia Spuller, no podria pas parlar-se de tasca de reconciliació, per tal com no s'aconseguiria sinó l'eliminació a ultrança, l'extermini irracional, funest i tirànic... Convé no mostrar desconfiança davant dels que hom pretén atraure d'una banda i altra, ni egoisme exaltat i dominador, puix que hom no pot vanar-se d'obtenir cap resultat útil sinó tractant amb miraments els que es vol conquerir, i a condició d'entrar amb ells en transacció i conciliació."

D'altres diaris (el *Temps*, els *Débats*, la *Paix*) sostenien les mateixes idees i es mostraven encara més inclinats al desarmament moral i a l'acostament i reconciliació de tots els francesos de bona voluntat. Cal reconèixer que aquesta actitud facilitava l'evolució necessària. Corresponia als partits de dreta d'aprofitar l'avinentesa, de fer les paus amb la República, per tal d'impedir si més no que anés a caure a les mans del radicalsocialisme i del socialisme.

No és pas dubtós que el papa Lleó XIII s'adonà molt bé que urgia aixecar, enfront del radicalisme esdevingut cada vegada més amenaçador, un mur inexpugnable, i que l'adhesió tenia per a ell aquesta significació. Charles Benoist ha posat aquest fet en evidència en les seves *Tres audiències*. Garanteix absolutament les paraules que va dir-li el papa en el decurs de la seva segona audiència, el dijous 19 de novembre de 1891:

"Ah! El que caldria a França fóra una política moderada, conservadora, que reunís totes les persones honrades... Caldria treure dels llocs de govern els franc-maçons i els radicals. França és un país catòlic, molt cristià, i no vol una política clerical... Decididament, cal constituir un partit moderat. Cal constituir-lo amb tots els homes de probitat, de ciència, de talent, perquè França es redreci i torni a ocupar a Europa el lloc que li pertany, a fi d'adquirir de bell nou la seva grandesa... Però cal que vosaltres, els laics, prengueu la iniciativa. L'Església no pot desinteressar-se, i, certament, no es desinteressarà, però cal que no es vegi, perquè a França la gent no vol que la clerecia s'ocupi de política. França no vol de cap manera el govern dels capellans." "El papa, continua Charles Benoist, somrigué novament en parlar del "govern dels capellans." En el fons, sembla que no desaprovi aquest sentiment, en efecte, ben francès. Després d'una pausa, afegeix: "Amb persones bones i honrades, França, forta a l'interior, recobrarà a Europa el prestigi que tant li desitjo. Teniu enemics; cal que també tingueu amics. Ja sabeu què s'havia aconseguit amb alguns mesos de política prudent. Rússia..."

Tothom sap que Rússia acabava de concertar una aliança amb França. El vell Papa veia molt bé que el sectarisme podia anihilar França. El sectarisme és forçosament una font de divisions i les divisions són la mort d'un poble. Ell veia, doncs, molt justament que el radicalisme era el gran perill de la França d'aquella època. El seu principi era que les persones bones—creients o no—, són sempre la majoria en un gran poble; constitueixen la *sanior pars* i la *major pars* d'una nació; són elles, doncs, que poden i han d'imposar llur voluntat. El perill de les democràcies és que les persones bones estiguin desunides i no sàpiguin fer prevaldre llurs intencions, de manera que una minoria de persones violentes i actives aconsegueixi dominar tot el país. Tota política sana ha de tendir a expressar la voluntat de la *sanior pars*, d'aqueixa majoria de gent assenyada, moderada i justa, que només desitja la pau i l'ordre, que es troba dintre totes les societats humanes.

Charles Benoist explica que en la seva tercera audiència, que tingué lloc el 10 de març de 1892, Lleó XIII insistí novament en el mateix sentit. Era digne del papa "tomista" per excel·lència de preconitzar a ultrança aquesta política de la prudència i del bon sentit contra tot extremisme, de dreta o d'esquerra.

"El papa, escriu el publicista, enriella de seguida la conversació sobre els assumptes polítics de França. Declara francament que no ha d'haver-hi més ni

dreta ni esquerra; no hi ha sinó un partit a combatre: els radicals. "Els radicals, afirma el pontífex, són extremadament perillosos. En primer lloc, el Govern sembla que en tingui por, i això engreixa llurs agalles i envigoreix llurs propòsits de descristianitzar França. França no és radical, sinó catòlica. El que cal ara és treballar, esmerçar-se a organitzar un gran partit moderat. Una cosa, però, cal tenir sobretot en compte, i és que, així com és ja improcedent un gran partit monàrquic, convé també evitar que es constitueixi un partit catòlic, que sigui veritablement un partit. D'altra manera, França diria que el clericalisme impera més que mai..."

Ací es veu ben clar el pensament del gran papa. No vol que la religió descendeixi com a tal a l'arena de les batalles polítiques; actuaria fora de la seva esfera. Ha de planar per damunt dels partits. Es tracta, doncs, d'agrupar tota la gent honrada, sense distinció, és a dir, tots els qui desitgen i cerquen el bé públic, tots els qui amen verament la llibertat, no solament per a ells, sinó, també, per a llurs adversaris, en una paraula, tots els amics de la justícia. Lleó XIII tenia tota la raó. Els radicals i els socialistes ho van intuir tan bé que van fer tot el que van poder per tal d'agabellar, als ulls del poble, aquesta set de justícia que ha de caracteritzar el partit dominant en una gran nació. Amb quina avidesa no van llançar-se, uns quants anys després, a l'afer *Dreyfus*, bo i proclamant a tort i a dret que defensaven la *Justícia*! Amb quina despreocupació els socialistes saben usar i abusar del mot de "justícia social" amb el qual disfressen els sofismes del marxisme! Davant d'aquest radicalisme i d'aquest socialisme tan agressius, el papa sentia, doncs, la necessitat d'unir tots els ciutadans de sentit dreturer, tots els *moderats*, dient-ho amb una paraula que no pocs electors troben massa suau, massa "aigua de roses", i que, no obstant, en un país que passa per ésser la pàtria del bon sentit, de la mesura, de les fortunes mitjanes i de les aspiracions tranquil·les i serenes, hauria de tenir tots els favors del públic!

Lleó XIII afavoria la prudent i necessària política de l'*adhesió* per tal d'arribar a la constitució del gran *partit moderat*, que era l'únic que considerava digne de dirigir i governar França.

És probable també que es preocupava davant la preponderància formidable de la Triple Aliança que havien forjat les mans de Bismarck, que comprenia que el país del bon sentit i de la mesura havia d'estar en condicions, en recolzar damunt les nacions fortes i justes, o, en tot cas, damunt aquelles els interessos de les quals podien ésser amenaçats per la Triple Aliança, de plantar cara a aquella potència arrogant, essencialment luterana i fàcilment antiromana, anticatòlica, que tenia sota la mà els grans afers europeus. Lleó XIII tenia sobretot el geni de les visions amples i vastes. Veia l'Austria catòlica, minada interiorment i exteriorment supeditada a l'Alemanya protestant. Veia Itàlia, també catòlica, compromesa pel seu Govern en una aliança monstruosa amb el seu enemic hereditari, Austria, i compel·lida, per tant, per a realitzar en aquesta Triple Aliança a les seves aspiracions nacionals, a fer constantment anticipis a Alemanya, que era l'única que podia constrènyer Austria a mostrar un xic de condescència per a l'associada comuna. En aquest sistema tot convergia devers Alemanya. L'Església romana no podia esperar res de bo d'aquesta conjunció. I enfront de la Triple Aliança, no hi havia Hoc sinó per al contrapès necessari de França. Però perquè França prengué a les seves mans la defensa dels interessos

del catolicisme a tot el món, la lògica més elemental demanava que no comencés de cap manera per fer dintre la nació una guerra amb les armes de la religió ancestral. Així, doncs, tant si es mira des d'un punt de vista com des d'un altre, l'adhesió era per al papa una idea justa, profundament política i prudent.

III

Però era un principi molt arrelat en el pensament del Pontífex que les nacions s'han d'ajudar elles mateixes. Si no volia que la clerecia s'immiscuís en la política, sinó per a al·larmar i defensar els grans principis, no volia tampoc que la Santa Seu intervingués en els assumptes interiors dels pobles. La seva comesa es limitava a suggestions, a avisos o a arbitratges, i, finalment, a útils direccions.

Calia que fos un bisbe francès qui prengués la paraula i pronunciés la fórmula necessària de la reconciliació. Es diu sovint que quan dos germans es barallen, correspon al més prudent i assehyat de fer el primer pas per tal de restablir entre ells la bona amistat. Els francesos sortien d'un tumult formidable: hi havia hagut agressions violentes per part dels "anticlericals" i els catòlics s'havien defensat de la manera que havien pogut. Corresponia a un bisbe la tasca de fer sentir les primeres paraules de reconciliació, d'acostament.

Qui seria aquest bisbe? Lleó XIII cercà d'antuvi sobre el continent. Pensà en el cardenal Fonlon, en Monsenyor Meignan, en Monsenyor Perrand, en Monsenyor Isoard. Finalment, s'havia deturat en el cardenal Place. En el mes d'abril de 1890, l'excel·lent arquebisbe de Rennes fou enviat a Roma; hi romangué sis setmanes; sostingué nombroses conversacions amb el Papa, amb el cardenal Rampolla, amb Monsenyor Ferrata. El cardenal Place era ben bé de parer que calia deixar d'atacar la República, però no creia possible d'aconsellar públicament als catòlics l'adhesió categòrica al règim:

"Vaig demanar-li, explicava més tard Lleó XIII, que redactés una memòria. L'excel·lent cardenal va emprendre l'obra amb coratge; però comprenc molt bé que, en el temps que es posà a redactar la seva memòria, treballava només per a complaure'm. Ell mateix m'aconsellà d'adreçar-me al cardenal Lavigerie, i no vaig pas haver de penedir-me'n. Confesso que dec el més sincer agraïment a aquest excel·lent arquebisbe de Rennes, la salut del qual era ja molt feble, i que no hauria pas pogut suportar l'esforç d'una tal empresa, si no l'hagués donat aquest parer."

Afegim que Anglaterra passava per ésser especialment fidel a la monarquia i que la posició d'un arquebisbe de Rennes que hagués pres sol i primer que tots els bisbes de França una iniciativa així hauria estat molt delicada. El cardenal Lavigerie no depenia de ningú. L'únic perill que podia córrer era que veiés disminuir els recursos financers de les seves obres estimades, cosa que, en efecte, va succeir. Altrament, la seva energia, el seu esperit d'autoritat i el seu gust per l'acció el feien més capaç que cap altre per a "posar el cascavell al gat."

Totes aquestes vacil·lacions ens donen idea de com era de difícil la tasca i de l'avversió que se sentia en els medis conservadors per a una República que s'havia rabejat contra les tradicions més sagrades, més sanes, més benefactores de la nació.

Per la seva part, el cardenal Lavigerie havia arribat a les mateixes conclusions que el Papa. D'ençà de molt temps creia que l'adhesió era necessària. No calia

pas, doncs, convertir-lo a aquesta política. Es trobava a París, molt ocupat en la seva campanya antiesclavatgista, i justament es proposava passar per Roma per a entrar a l'Àfrica. Havia visitat les personalitats governamentals més altes: Sadi-Carnot, President del Consell, de Freycinet, ministre de Negocis estrangers, Alexandre Ribot, ministre de l'Interior, Constans. Aprofità l'ocasió per a dir a tots que estimava arribat el moment per als catòlics de fer les paus amb les comunitats governants a base del reconeixement del règim republicà, sense cap segona intenció. Tots van encoratjar-lo. Quan sortí cap a Roma, estava completament lliurat a la seva idea i pressentia que el Papa aprovaria el seu pensament i tal vegada desitjaria confiar-li una missió important sobre l'assumpte.

Les entrevistes entre el Papa i el cardenal van tenir lloc del 10 al 14 d'octubre. Eren dos grans vells. El cardenal tenia 75 anys, el Papa 80. Lleó XIII donava un xic més tard al biògraf del cardenal el resum de llurs converses.

"Venia de veure el President Carnot, digué parlant del cardenal, però no va dir-m'ho. De tota manera, vaig veure que venia molt ben disposat a acceptar i voler fer acceptar la República pels catòlics de França. "Els partits monàrquics són impotents; l'orleanisme no té arrels en el poble. La religió que sembla lligada a aquests partits i que identifica els seus interessos amb els llurs, es troba per aquesta raó paralitzada en la seva comesa, sospitosa al poder, desqualificada al Parlament, desacreditada davant l'opinió. Res no s'aconsegueix amb ella, res no es fa per a ella, tot es gira contra ella." El cardenal vingué a dir-me clarament que el remei el donaria un acte exprés d'adhesió formal a la República... que fóra un acte del Papa. Jo vaig objectar-li que el Papa no podia fer-ho ell mateix, sense declarar-se així contrari als monàrquics, molts dels quals són excel·lents catòlics i els millors puntals de l'Església i de les seves obres.

—Qui podrà intentar-ho, doncs, i reeixir?

—Vós mateix, si voleu, vaig dir-li després d'un silenci. Vós sou conegut. La vostra campanya contra l'esclavitud us ha fet popular.

El cardenal, de moment semblà espantar-se d'aquesta proposició que, tot amb tot, creia que ell havia provocat. I, al seu torn, em formulà les seves objeccions.

—Sí, sens dubte, hi ha dificultats, vaig replicar-li, però no són pas insuperables. Valor!...

Quan l'endemà... el cardenal vingué a portar-me la seva acceptació, vaig fer-li, oi més, la recomanació de no comprometre a fons la Santa Seu en una acció que l'Eminència duria a terme en el temps i ocasió que estimés propicis i de la manera que era d'esperar del seu clar i recte discerniment."

Aquest relat està completat amb confidències del mateix cardenal. Sabem, especialment, per les seves converses amb Charles Benoist, el qual en dóna compte en l'article adés esmentat, quines foren les objeccions que oposà de moment al desig de Lleó XIII. Sis mesos després del banquet a què ens referim tot seguit—exactament el 1er. de maig de 1891—, el cardenal rebé Charles Benoist i va dir-li, a propòsit de les crítiques violentes de què havia estat objecte el seu gest:

"Jo no havia pas deixat de preveure-ho, i ho havia dit al Sant Pare: "És per les meves obres que temo, i les meves obres són la meua vida." He de dir que el Papa em va respondre de seguida: "Quant a l'esclavatge, no cal que us preocupeu. Ordenaré una collecta per tot l'univers." I va fer-ho. La capta no va produir els milions que hauria calgut, sinó uns quants milions, però ja era alguna

cosa per a començar. Abans de comprometre'm, vaig voler consultar Monsenyor Livinhac, que és un sacerdot admirable, que estigué empresonat a la regió dels Grans Llacs, que fou amenaçat d'ésser decapitat i després d'ésser negat. És, per a les meves obres africanes, un digne successor. —“Eminència, va respondre'm, des del moment que es tracta de la renovació de l'Església catòlica, em penso que no tenim el dret de vacillar.” —Però mireu que sacrifico les vostres obres!” —No importa; no podem vacillar!”

Pensi's el que es vulgui de l'oportunitat de l'acte que el cardenal Lavingerie es proposava dur a terme, és impossible de no admirar l'altesa de mires i la noblesa de les intencions que l'inspiraven, i que guiaven alhora el gran Pontífex encarregat dels destins de l'Església.

Assistit de l'alta aprovació de Lleó XIII i empès per encoratjaments on ell es complaïa de veure més que un simple desig, una ordre veritable, el cardenal arribava a Alger, el 27 d'octubre de 1890. Tot seguit va demanar-se com compliria la seva promesa. No era pas home amic de les dilacions. En la seva pressa d'obrir, pensà d'antuvi a publicar una pastoral. Però reflexionà que aqueixa lletra podria passar desapercebuda i no fer prou soroll. Des del moment que havia pres una decisió, plenament d'acord amb el Papa, creia, no sense raó, que havia de fer-se sentir de tothom, parlant alt i clar. En aquestes circumstàncies, s'assabentava que l'esquadra del mediterrani havia d'arribar a Alger i que hom l'obsequiaria amb grans festes. Justament el governador general era absent. Per tant, el primer lloc corresponia a l'arquebisbe; ell era qui havia de cursar les invitacions. No ignorava pas que entre l'oficialitat de la marina hi havia nombrosos monàrquics, que servien la pàtria prescindint del color del règim. Millor que millor; així el gest que meditava tindria més èxit, més ressonància. Car tenia el partit pres: aprofitaria les festes per a proclamar la necessitat de l'adhesió. Preparà un banquet. Manà a la xaranga dels seus apostòlics que es prepararessin per a tocar *la Marsellesa*. Quan hagué pres totes les seves disposicions, el 12 de novembre de 1890, donà un gran banquet, a la seva residència de Sant Sugeni. Tot l'Estat major de l'Armada, totes les autoritats civils i militars de la ciutat eren presents, amb el coadjutor d'Alger, Monsenyor Dufresse, i Monsenyor Livinhac, superior dels Pares Blancs.

El cardenal esperava amb impaciència l'acabament de l'àpat; no pogué estar-se de fer un advertiment velat a l'almirall Duperré, que seia a la seva dreta: “Dintre pocs moments, li digué, us adreçaré alguns mots que faran un xic de fressa.”

Per fi, arribà el moment. Abans d'acomplir l'acció més formidable de la seva vida, l'arquebisbe féu senyal al seu secretari, el reverend Piquernal, d'asseure's a la seva vora, per tal de suplir-lo si calia. Sentia, doncs, que una emoció punyent l'envaïa. Però aquesta vacil·lació fou breu i cap dels convidats no se n'adonà. Va aixecar-se i amb una veu ferma llegí, davant tota l'assistència desmpeus a honor seu, l'històric brindis següent:

“Senyors, permeteu-me, abans de separar-nos, que brindi per la marina francesa, tan noblement representada avui en mig de nosaltres.

La nostra marina remembra a l'Algèria records gloriosos i volguts. Ella ha contribuït, des del primer dia, a la seva conquesta, i el nom del cap eminent que avui comanda l'esquadra del mediterrani, sembla dur-li com un ressò llunyà dels seus primers cants de victòria.

Jo sóc venturós, doncs, senyor Almirall, en absència del nostre governador

retingut lluny de nosaltres, d'haver-vos pogut fer ací com una corona d'honor de tots els qui representen a Algèria l'autoritat de França, els caps de la nostra administració i de la nostra magistratura.

El que em corprèn, sobretot, és que hagin vingut tots a aquesta taula atenent la invitació del vell arquebisbe que ha fet, com ells, d'Algèria la seva segona pàtria, per tal de servir millor França. Plagi a Déu que es reproduïxi el mateix espectacle a França i que la unió que es mostra ací entre nosaltres, davant l'estranger que ens rodeja, regni ben aviat entre tots els fills de la mare pàtria!"

Després de preparar així el terreny i sol·licitar l'atenció palpitant de tot el seu selecte auditori, el cardenal aixecà lleugerament la veu i, escandallant totes les seves paraules, deixà caure les frases llargament meditades que, mitjançant l'òrgan dels diaris, des de l'endemà haviem de ressonar de l'un cap a l'altre de França:

"La unió, davant d'aquell passat que encara sagna i de l'esdevenidor que sempre amenaça, és en aquest moment una necessitat suprema; la unió és també, deixeu que us ho digui, el principal desig de l'Església i dels seus pastors, en tots els graus de la jerarquia. Sens dubte, no ens demana que renunciem ni al record de les glòries del passat, ni als sentiments de fidelitat i de reconeixença que honoren tots els homes. Però, quan s'ha afirmat francament la voluntat d'un poble, que la forma de govern no té en si res de contrària, com ho proclamava fa poc Lleó XIII, als únics principis que poden fer viure les nacions cristianes i civilitzades; quan cal, per tal de salvar el país dels abismes que l'amenaquen, l'adhesió sincera i decidida a aquesta forma de govern, no es pot ajornar més el moment de declarar-ho, sacrificant, a fi de posar terme a les nostres divisions, allò que la ocnsciència i l'honor permeten i demanen per a la salvació de la pàtria.

Això és el que jo ensenyo al meu redós; això és el que desitjo que ensenyi, a França, tota la nostra clerecia; i, en parlar així, estic segur de no ésser desaprovat per cap veu autoritzada.

Fora d'aquesta resignació, d'aquesta acceptació patriòtica, res no és possible, certament, ni per a conservar l'ordre i la pau, ni per a salvar el món del perill social, ni per a salvar el mateix culte del qual som els ministres.

Fóra un lamentable absurd maldar per sostenir les columnes d'un edifici sense voler-hi entrar dintre; si continuem donant als enemics que ens observen, l'espectacle de les nostres ambicions i dels nostres odis, no solament no impedirem que aquests acompleixin llur obra destructora, sinó que durem al cor de França el descrotojament, precursor de les darreres catàstrofes.

La marina francesa, així com també l'exèrcit, ens han donat aquest exemple. Qualsevulla que fossin els sentiments de cadascun de llurs membres, mai no han admès ni que haguessin de rompre amb les seves antigues tradicions, ni separar-se de la bandera de la pàtria, qualsevol que sigui la forma, altrament regular, del govern que s'abrigui amb aquesta bandera.

Heus aquí una de les causes per les quals França ha romàs forta i respectada, fins i tot en els dies adversos, perquè pot ostentar la seva bandera com un símbol d'honor, pertot on ha de sostenir el nom de França; i, permeteu que ho digui un cardenal missioner amb reconeixença, pertot on protegeix les missions cristianes creades per nosaltres."

Si el cardenal sabia que causaria un gran efecte de sorpresa, no s'esperava se-

¹ París, Grasset, 18 francs.

gurament allò que s'esdevingué tot seguit. En efecte, aquest brindis caigué en mig d'un silenci glacial. Tothom tornà a asseure's sense obrir la boca; no s'oí cap aplaudiment, ni que fos per mera cortesia! Monseñor Lavigerie va molestar-se i, disposat a "desgelar" els assistents, es girà devers l'almirall i li digué amb certa bonhomia, per tal d'amagar la seva emoció: "Almirall, no voleu respondre al cardenal?" El comandant de l'esquadra va aixecar-se llavors i va pronunciar aquestes simples paraules: "Brindo per Sa Eminència el Cardenal i la clerecia d'Algèria".

L'arquebisbe, sense deixar-se descoratjar, prosseguí fins al final el pla que havia elaborat, i quan l'assistència s'aixecà, donà ordre a la seva xaranga d'executar l'himne nacional. Després, en acomiadar els seus hosts, digué a l'almirall Duperré aquesta frase explicativa i que sembla una mena d'excusa: "Què farieu, Almirall, si rebéssiu una ordre dels vostres superiors que us costés un xic de complir?—Obeiria, Eminència.—Doncs bé, això és el que jo he fet".

El P. Lecanuet exposa amb tota mena de detalls les manifestacions de caire divers que provocà en l'opinió aquesta intervenció de l'arquebisbe d'Alger, l'acollença simpàtica que féu a les seves paraules la premsa republicana moderada, la desconfiança i recels dels radicals, el furor dels monàrquics. Es pot dir que excel·leix en aquests detalls. Cita les frases més característiques dels diaris més irritats. Un dels passatges més violents és aqueta invectiva de Paul de Cassagnac, imperialista, inserida en l'*Autorité*:

"L'acte que acaba de cometre el cardenal Lavigerie és un acte injustificable..., un acte de política pueril, d'ignorància social, de divagació general. És la capitulació sense condicions de la religió cristiana davant la francmaçoneria... Convida a besa rels peus dels botxins!... S'empantanega, s'enfonsa fins al coll en els tolls d'una política els esquitxos de la qual, afortunadament, només el tacaran a ell... Temps era temps que hi havia a Cartago una fe que ha romàs cèlebre: hom l'anomenava la fe púnica. Fôra lamentable que aquesta virtut teològica de contraban inspirés exclusivament el cardenal Lavigerie... Quan hom ha assolit la fita cobejada, només té un desig: asseure's a ajeure's... Els qui vacillen, cedeixen, tenen por i capitulen, són bisbes ben peixats, cardenals esplèndidament retribuïts, propietaris d'immobles i de vinyars, manipuladors de diner, etc..."²

Aquests mots exaltats palesen el diapasó amb què es revelava la disconformitat de certs partits, i donen a conèixer el verí amb què s'enfolia i malmetia en no pocs cervells l'antic bon sentit francès. Res no prova millor el perillós poder de la premsa, que l'excitació malsana que és capaç de produir en els enteniments més assossegats i més assenyats, amb declamacions diàries i aquella mena d'inconscient deformació dels fets que resulta de la passió.

Molt més greu que aquestes injúries d'un publicista exasperat, fou la divisió que esclatà, gairebé d'una manera violenta, entre l'episcopat. Ningú no podia ignorar que darrera del cardenal hi havia el Papa. Això no pogué impedir, però, que el bisbe d'Angers, l'ardent Monsenyor Freppel, es declarés immediatament adversari de Monsenyor Lavigerie. Tan bon punt tingué entre mans el discurs de Sant Eugeni l'analitzà i refutà en el seu diari *L'Anjou*. Els dos articles que li dedicà no anaven signats, però tothom en reconegué l'autor pel vigor de l'argumentació, pel to d'autoritat penetrant que es còpsava en el llenguatge, per l'amarguesa i per

² *Autorité* dels dies 16, 22 i 26 de novembre, citada per Lecanuet, II, 394.

la ironia que animen aquestes ratlles, més irritades que concloents: "Ja està feta la prova", diu Monsenyor Lavigerie. Sí, la prova està feta, però quina prova, bon Déu! La religió bandejada de totes les escoles primàries... etc.—"Cal entrar en el mateix edifici".—D'acord!, però amb una condició, i és que no sigui obligació de deixar a la porta la dignitat, la consciència i l'honor... —"La voluntat del poble s'ha pronunciat resoltament..."— Sí, en tres o quatre eleccions equívokes, massa sovint sofisticades, i el resultat de les quals és degut a la inqualificable pressió de maniobres sense escrúpols..." Després, apuntant més amunt que el cardenal, Monsenyor Freppel llançava aquesta maligna insinuació: "Si fos suficient, per a assegurar una adhesió lleial i sincera a una forma de govern, que els sufragis s'expressessin en el mateix sentit durant quinze o vint anys, M. Crispí es trobaria en les condicions més favorables a Roma..." Hom parla de "conservar la pau, de salvar el culte, d'allunyar el país dels avenços"... Però qui ha sembrat la divisió, amenaçat el culte de supressió i obert aquests abismes sinó la República?—Quant o nosaltres, entre una República atea, que ni vol sentir parlar de rectificar cap dels seus errors, i una monarquia cristiana, que oferiria totes les garanties a la religió i a la pàtria, ja fa molt de temps que hem escollit. *Cap invitació, vingui d'on vingui, no ens farà canviar de parer.*"

Evidentment l'egua de Roland tenia totes les perfeccions; però, segons la frase d'Ariost, no presentava sinó un defecte: el d'ésser morta! Els monàrquics perseguïen un bell somni, una inaccessible quimera: llur monarquia era perfecta, però havia caigut dintre la fossa i ells encara no havien pogut reanimar-la.

L'equivocació de Monsenyor Freppel era que prenia la República per una realitat intangible, invariable, indestructible. L'Església, tot amb tot, té al seu actiu victòries més importants que la que hom li demanava d'aconseguir, tot significant-li que era una empresa impossible. L'Església ha enucat la mateixa barbàrie. Ha tret del caos de les invasions totes les nacions del món modern. Si els bisbes dels segles v i vi haguessin raonat com Monsenyor Freppel, s'haurien girat d'espatlles a la més bella, a la més providencial de les tasques apostòliques. La història de l'Església ha vist més d'un "tombant". El brindis de Monsenyor Lavigerie en marcava un de nou, calia reconèixer-ho, i era ésser fidel a la tradició més antiga de l'Església obrar com ho feia el cardenal, sota l'impuls de Lleó XIII. En aquest cas, dels dos bisbes oposats, no era pas Monsenyor Freppel el més *tradicional*, sinó el que sabia mirar per damunt de les contingències polítiques i adaptar l'acció de l'Església a noves condicions que ella no havia creat.

IV

L'article recent de Charles Benoist ens permet d'afegir a la important documentació del P. Lecanuet les tristes reflexions del vell cardenal mateix:

"Ah!, el brindis que vaig pronunciar, va dir-li, en la seva audiència susdita del 1er. de maig de 1891, i sobretot l'execució de la *Marsellesa* han mogut un enrenou del diantre! He rebut lletres increïbles. Imagineu-vos: la *Marsellesa* executada per la música dels Pares Blancs, a casa d'un cardenal! Sens dubte és per això que hom està roig d'indignació! Ahir va visitar-me, entre els oficials de l'esquadra, el fill Douville-Maillefeu, i vaig citar-li una frase del seu pare sobre el meu capteniment. M'ha acusat, a la Cambra, de violar la llibertat de consciència dels bons

Pares, obligant-los a executar la *Marsellesa* a cops de trombó. "El vostre pare hauria de saber, Senyor, que un bisbe africà, quan vol fer música, requereix abans *totes les serpents* de la seva diòcesi."

Déu meu! Déu meu!, fins hi ha qui m'ha dit que tinc la "sang impura"! "Eminença, m'ha escrit una vídua d'elevada condició social, com! vós, un bisbe francès, vós, un dels bisbes francesos més antics, vós feu tocar aquesta tonada abominable, als accents de la qual ha estat guillotinata tota la meua família, la tonada que hom tocava al peu del cadafal del nostre Sant Lluís XVI!"

El tret que havia ferit i apenat més pregonament l'ancià arquebisbe era el retret que hom li havia llançat a la cara d'haver renegat de totes les conviccions de la seva joventut i de la seva edat madura. Havia rebut en aquest sentit les censures d'un dels seus amics més antics i més volguts, el vigorós diputat de Lió, Lucien Brun. I el comte de Vanssay havia cregut posar-lo en flagrant contradicció amb ell mateix publicant *in extenso* una lletra adreçada en altre temps per Monsenyor Lavigerie al comte de Chambord, per a suplicar-li que prengués la corona que hom li oferia. Però el cardenal havia estat molt just i oportú en respondre als que el criticaven: "Vosaltres us van deixar perdre l'ocasió! La culpa és ben vostra si ens trobem allà on som! Quina política és aquesta de deficiir-se quan s'ha perdut l'ocasió?". I això mateix digué l'arquebisbe a Charles Benoist, en el transcurs de les seves confidències:

"Els plans de Lucien Brun, digué, encara han estat més vius i més aspres. Però ell parla principalment de la famosa lletra al comte de Chambord, publicada pel senyor de Vanssay, i m'acusa no menys que d'haver deshonorat el comte en fer-li retret de no haver complert el seu deure, i fins de no haver-lo conegut, en aquesta frase: "No ha volgut ésser rei!"—Yo he escrit secament a Lucien Brun. La lletra comença amb aquests mots: *Tu quoque!*, car ambdós hem estat units pels mateixos lligams. Després li explico en quines circumstàncies vaig ésser empès a escriure al comte de Chambord, i el que se n'havia derivat. Fou per invitació formal de Pius IX que vaig obrar llavors, com també m'he compromès aquesta vegada amb l'autorització formal de Lleó XIII. Vaig veure, a Marianbad, el comte i la comtessa de Chambord. El poder era vacant. Vaig dir-ho al comte, i ell, i la seva esposa encara més que ell, s'excusaren, declinaren, refusaren. L'ocasió no havia arribat: hom no podria fer a França tot el bé que fóra de desitjar. Jo vaig insistir: "Sóc nat prop de Pau, en el país del vostre avi Enric IV. Permeteu que un pireneuc us digui que Enric IV no hauria parlat com vós, Sire." El comte de Chambord va creure que no havia de canviar de criteri. Vaig anar directament de Marienbad cap a Roma, vaig veure el papa Pius IX i vaig repetir-li les paraules del comte. El Papa va trasbalsar-se i, enfonsant entre les mans la seva testa venerable, va exclamar dues vegades: "*Ah! che scempiaccio! Ah che scempiaccio! Perde se stesso e perde noi!*"^a.

Voleu, demano en la meua lletra a Lucien Brun, voleu que publiqui aquesta lletra? O preferiu publicar-la vós mateix? Podeu fer d'aquesta lletra l'ús que us convingui."

Hom l'ha guardada amb molta prudència, però existeix. Us ho dic, senyor Be-

^a "Quin betzol! Es perd ell mateix i ens perd!"

noist, perquè sé qui sou i el que podreu escriure més endavant sobre aquest petit fet històric⁴.

Ara, concloqué el cardenal, ja he donat la campanada. No sóc pas jo, des de l'Àfrica, qui pot i ha de dirigir el moviment. Caldria que un dels bisbes francesos, i dels més considerats, se n'encarregués."

I finia amb un to un xic picant, el to d'un home d'acció llançat contra un meditatiu: "L'home indicat per la seva funció fóra l'arquebisbe de París..., indicat per la seva funció, car, altrament, no té res de l'home que es necessita. És un sant home un home d'una pietat perfecta, però és un Richard, i no pas un Richelieu. Quan fou nomenat, vaig expressar així el meu judici sobre el seu comportament: "Consiliari admirable per a un convent de religioses: prudent, discret, puntual en tots els exercicis..."

V

En realitat, el gest magnífic de l'arquebisbe d'Alger només podia produir bons resultats si era comprès, imitat i seguit unànimement per la clerecia francesa. I no va pas ésser així. Mancada d'una direcció única, la clerecia vacil·là. La simpatia testimoniada pels oportunistes fou feble i poc activa; ni tan sols donaren l'esperança que les lleis dolentes, de què es planyia l'Església, poguessin esmenar-se algun dia. Els radicals es mostraren brutals i violents, com de costum. Els monàrquics expressaren llur indignació en els termes més vius i més estridents: la gestió que es demanava a l'Església era no menys que el suïcidi; li calia rompre amb tots els qui sostenien les seves obres i declarar-se a favor d'un govern que no havia tingut per a ella sinó amenaces i massa sovint injustícies flagrants. Alguns monàrquics van fer una campanya aferrissada i sorollosa contra l'adhesió. Van intimidar la massa de la clerecia, que no desitjava sinó la pau, en el seu conjunt, i que pràcticament es reclogué en una neutralitat política creixent o derivà, seguint Drumont, devers un antisemitisme més aparent que agressiu.⁵

El problema de l'adhesió era, de fet, dels més complexos. Els qui el veien només a través del Parlament el consideraven un engany. Així ho deia Keller al cardenal Lavigèrie: "El fet que domina la situació i que vénen a confirmar els incidents de cada dia, és l'*hostilitat sistemàtica i implacable* dels radicals, que es proclamen els únics veritables republicans, contra la religió catòlica, a la qual han declarat i fan una guerra sense treva ni pietat, empesos per llurs compromisos maçònics i llurs passions antireligioses."

Però Lleó XIII veia, més enllà del Parlament, tot el país enter. Coneixia l'odi irreconciliable dels radicals; és més, no tenia res més que això a la boca, i era el perill radical i socialista que li feia considerar l'adhesió com a necessària i urgent. Els partits evolucionen; depenen i viuen de l'opinió pública. Aquesta opinió,

⁴ Benoist, en una nota del seu article, afegeix que, vint anys després, demanà a Joseph Lucien Brun que volgués cercar bé entre els papers del seu pare aquesta lletra del cardenal Lavigèrie i que no es va trobar.

⁵ Thibaudet ha pogut afirmar fa poc que la *Libre Parole* comptava 30.000 subscriptors dintre la clerecia, la qual cosa no vol pas dir, certament, que tot aquest exercit d'excel·lents capellans volgués el més petit mal als infants d'Israel.

hostil fins a la violència en la seva majoria contra una restauració monàrquica, no ho era pas de bon tros tant, certament, contra la religió catòlica. La clerecia vivia prop del poble. Ella mateixa era poble en molts aspectes, pels seus lligams i les seves habituds. Podia obrar amb eficàcia sobre l'opinió, a condició de no topar-hi de cara pertocant la qüestió mateixa del règim. El poble no desitjava de cap manera la persecució religiosa. L'opinió podia ésser guanyada a les reivindicacions tan justes dels catòlics, quan es veïés d'una manera palesa que la clerecia no era aquell feroç enemic de les institucions republicanes que hom li denunciava cada dia. Hom l'enganyava, en afirmar-li que la religió no era sinó la tapadora de càlculs polítics interessats. No calia destruir als enemics de la religió aquest argument massa fàcil? No calia mirar endavant? Un dia vindria potser en què la nació, empenya cap al caire de la Revolució social, sentiria la necessitat de cercar sosteniment en tots els homes d'ordre i de pau civil. Ella seria feliç, aquell dia, de trobar el gran exèrcit catòlic instal·lat sòlidament en el terreny constitucional, obert a les qüestions d'ordre social, tenint solucions moderades, precises i sàvies, per a tots els grans problemes de l'època. I no li caldria pas triar entre dues revolucions, la de dreta que pretendria junyir-la altra vegada a la monarquia, de la qual no volia saber res, o la d'esquerra que la menaria a perilloses aventures collectivistes.

La manera amb què el Sobirà Pontífex agermanava en el seu pensament i en la seva ensenyança, les qüestions polítiques i les qüestions socials demostra que era únicament aquesta previsió a llarg termini el que el guiava en els consells prodigats als catòlics de França i sovint tan mal acollits per ells!

Reconeguem, però, que els oportunistes comprenien molt malament el valor del socors que els proporcionava aquesta política. No s'adonaven pas de la gravetat del perill que els amenaçava. No volien admetre que s'haguessin equivocat en fundar el laïcisme. No sabien veure l'orientació perillosa que havien donat a l'esperit públic. L'escola que havien creat amb tant d'entusiasme havia d'ésser llur ruïna. La joventut instruïda en aqueixa escola aniria regularment a reforçar llurs pitjors enemics polítics, els radicals i els socialistes. Jules Ferry admetia la reconciliació amb els catòlics, però no volia abandonar l'escola laica. Un mes després del brindis d'Alger, formulava la seva opinió en un discurs pronunciat en ocasió de les eleccions senatorials als Vosgos:

"Jo desitjo la pau religiosa; crec que s'aconseguirà fàcilment deixant d'inquietar la clerecia amb motiu del pressupost de cultes. Demano també que s'apliquin les lleis escolars en un veritable sentit de justícia i de moderació; vull que s'apliqui la justícia, fins i tot respecte a les Congregacions, però no puc admetre que es desconegui el principi d'aquestes lleis. Perquè no constitueixen pas expedients passatgers, ni instruments de govern, ni capricis ministerials, sinó que són l'ànima de la democràcia que hem fundat. Fa dos dies, un dels homes més eminents del partit conservador, M. Buffet, deia: "Abolir les lleis escolars i nosaltres acceptarem la República." Això és massa, senyors, i nosaltres no ens avindrem mai al canvi!"

Tanmateix Ferry tenia raons molt personals de defensar les lleis escolars: un pare no renega així com així dels seus fills. Afortunadament, no tothom parlava així en el partit oportunista. Qui sap si l'adhesió, efectuada en massa i d'una manera sincera, no hauria portat un pes a la balança política capaç de canviar el curs dels esdeveniments? La paraula del papa no obtingué la deguda obediència. Molt aviat sobrevingué l'afer Dreyfus. La República, un moment indecisa, reprengué la

marxa fatal devers l'esquerra. Havia vist aparèixer de bell nou a la seva dreta la coalició monàrquica, i semblava que la clerecia encara en formava part! Conclusió: les lleis sectàries contra les Congregacions — les expoliacions —, la Separació de l'Església i de l'Estat.

ORDRE SOCIAL I ACCIÓ CATÒLICA, tret de *L'Ami du Clergé*, del 6 de juliol d'enguany.

1. *De què es tracta?* — 2. *Orígens històrics del liberalisme.* — 3. *El liberalisme i la moral.* — 4. *La doctrina catòlica i el liberalisme.* — 5. *Cap a l'alliberació per a l'Acció Catòlica.*

1. — *De què es tracta?*

En bona lògica, cal començar pel començament: posar en relació dos termes que, si bé no són absolutament nous, no han adquirit encara la consagració del temps, i que per a molts resten embolcallats en una ombra de misteri. Hem d'excusar-nos d'aquesta omisió? Potser, a fi de comptes, haurà servit d'alguna cosa, si havent intrigat alguns lectors, els ha despertat pel mateix fet curiositats que ara seria el moment de satisfer. "De res no serveix de discutir—escriu Newman—; el que és essencial és definir." Seria tenir ben poca experiència de la vida, protestar de la saviesa d'aquesta reflexió. Abans que res, doncs, entenem-nos bé.

Una primera confusió que hem d'evitar, és la de l'*ordre social*, amb allò que se'n diu l'*ordre establert*. Confusió que fou corrent un temps, almenys a casa nostra, a causa d'un conjunt de circumstàncies que no repetirem¹; confusió generatriu de moltes culpes i de moltes molèsties. Amb tot, no és un catòlic digne d'aquest nom el qui pugui posar dificultats a acceptar aquest judici que ja hem citat en altra ocasió: "L'ordre establert no és mai per tot cristià, res més que un estat provisional en camí de millorament, lliurat al ferment pacífic de la caritat. Es un descans en vista d'un ordre nou a establir." Entre estatisme i dinamisme — si tan necessari es vol que sigui d'oposar-los — l'Església ja ha escollit. Rebutjarà sempre la violència; però ella és un llevat; Jesucrist va dir-li-ho, i ella no ho oblidarà mai. Amb tota seguretat, el món no serà mai perfecte. La millor organització social deixarà existents moltes misèries, i no tinguem pas por que la caritat arribi a trobar-se sense feina. No obstant, hi ha un *minimum* d'adaptació a les exigències del bé comú per sota del qual l'*ordre establert* no mereix ja el nom d'*ordre social*; i que ha d'ésser ultrapassat, és cosa que no es permet ja de dubtar davant d'una situació de la qual el Sant Pare no ha tingut por de dir: "Tota la vida econòmica ha esdevingut horriblement dura, implacable, cruel"². Qui pot pretendre que un Papa hagi pogut escriure amb lleugeresa aquests mots en una Encíclica? Però, a més a més, els mateixos esdeveniments no parlen encara amb més força? Direm, de passada, que tenim aquí l'explicació natural d'un fet, del qual alguns, sembla, s'escandalitzen: en les ensícliques de Lleó XIII i Pius XI es troben frases que en recorden d'altres que poden llegir-se escrites per adversaris declarats de l'Església. No és, com s'ha atrevit a escriure un pobre *pamfletaire*, que no

¹ *Ami*, del 5 gener, p. 11 i s.

² *Quadragesimo Anno*.

cometrem la lleugeresa de prendre'ns seriosament, que el Papa s'hagi fet socialista i fins franc-maçó. És molt més senzill: tot reservant-se per a Ella mateixa de marcar els estrets límits de les coincidències, així com recordar les divergències profundes, tant en les doctrines com en els programes, l'Església té la lleialtat de reconèixer la realitat. Ningú no pot esperar d'Ella una complaença, que indefectiblement, la història denunciaria algun jorn com una veritable complicitat.

"La crítica és fàcil... respondrà potser un *businessman*. En lloc de multiplicar les qüestions, seria millor de proposar remeis. Són bonics els principis, però la realitat són els fets que es troben en la vida, no en els llibres, ni en les mateixes encíclics."

La resposta és fàcil també. Qui somia, doncs, a negar la importància dels fets? Mai l'Església, ni tampoc els catòlics-socials que segueixen amb cura els seus ensenyaments. No és un d'ells i dels que no són cap mitjanja, Mgr. Bruno de Solages, qui recentment recordava les paraules d'Eurípides: "No es discuteix amb els fets, això no els diu res?" Saben que les qüestions socials tenen dos aspectes, per cert ben diferents, però absolutament indivisibles: doctrinal i tècnic. I tenen dret de dir que si els economistes, per a documentar-se de les exigències imprescriptibles de la naturalesa humana, haguessin tingut tanta cura com n'han tinguda per a informar-se de les dades científiques, fossin les que fossin, la intel·ligència s'hauria fet fa molt de temps per al bé de la societat. Perquè mai, que nosaltres sapiem, cap sociòleg-cristià no ha pensat que fos possible de remeiar la crisi econòmica amb res més que els *businessman* d'ultramar ens proposen molt seriosament d'instaurar una *tecnocràcia* en la qual el menys expert flaira tot seguit l'apoteosi del materialisme: Nova-York no és tan lluny com sembla de Moscou. Roma se separa per un igual de totes dues. Sabem amb quanta cura es feren els treballs d'informació preparatoris de la *Rerum Novarum* i de la *Quadragesimo Anno*. Però l'Església té — alguns murmuren — la feblesa de creure; nosaltres diem: la saviesa de mantenir que la llibertat ha estat donada a l'home per a permetre-li d'obrar sobre la realitat. I, sense dubte, mai no serà l'home amo absolut de les forces naturals: *Natura non nisi, parendo vincitur*. Les seves victòries no seran més que transitòries i sovint la seva adquisició li serà molt cara. A sotmetre la matèria a l'imperi de l'esperit ha de xifrar ell la seva glòria. "L'home és com una canya, la més feble de la natura, però que pensa." Cal no sorprendre's, doncs, si l'Església reprova com una veritable monstruositat la pretensió d'organitzar una branca qualsevol de l'activitat humana sense cap mirament a les exigències de la moral i, per consegüent, a les seves directrius. "En això hi ha una espècie de modernisme moral, jurídic i social, tan seriosament condemnat com el modernisme dogmàtic". Perquè sortint al pas d'allò que pensen, o, almenys sembla que pensin alguns, "no hi ha tan sols el dogmatisme i els sagraments en la vida religiosa. Hi ha la vida moral, la que condiciona la nostra vida ordinària i dirigeix per mitjà de la consciència totes les nostres relacions, siguin les que siguin. Res no li escapa en la nostra existència, ni el comerç, ni la indústria, ni la política, ni les mateixes finances. Envaeix la vida individual, la vida familiar, la vida nacional, i demà envairà més que avui la mateixa vida internacional." És justament

* *Ubi Arcans*, 13, p. 172.

* CARD. VERDIER, 10.* *Carta sobre la qüestió escolar*.

això el que hom ha d'entendre per *acció catòlica*, el segon dels dos termes, que hem de posar en connexió. I és també exactament això, fixem-nos-hi bé, el que es troba en el fons de les resistències amb què ensopega avui l'Església en les instruccions que dona als seus fills.

Siguem justos. Sempre s'han fet coses mal fetes: essent l'home com és, és inevitable. Les directrius de Roma no han estat sempre exposades per apòlogues dotats d'habilitat, sota un caire que les fes més fàcilment acceptables, i no és pas indispensable endinsar-se molt dins la història per a trobar exemples de fusions desgraciades o aliances almenys inoportunes. Però cal tenir coratge per reconèixer una altra cosa. Enfront dels *jacobins idòlatres de l'Estat*⁶, el vell galicanisme pot encara reivindicar com a hereus legítims certs catòlics d'una independència desmesuradament dubtosa, i per aquest cantó també, tant les fusions com les aliances, deixen sovint molt a desitjar. L'Arquebisbe de París quan escriví les ratlles que hem recordat, veritablement sabia el que deia.

Convé desitjar que en tots els terrenys els catòlics s'agrupin solament entre ells, o bé és preferible que, units per a la defensa de llurs drets i la realització de moltes obligacions que se'ls presenten en la seva activitat de fidels, frueixin en altres terrenys, en política, per exemple, d'una legítima llibertat? "*In necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus caritas*": en realitat, és aquesta l'única regla que es pot donar avui i ben gosat seria qui s'atrevis a fer pronòstics per al dia de demà. Per tant, l'Església creu que hi ha ara millor feina a fer que abans. Si l'*Acció catòlica* troba en la seva organització certes dificultats que tothom coneix, és degut al fet que demana uns sacrificis, als quals no estem acostumats ni solament preparats encara, tant si es tracta de reformar idees, més estimades que justes, com de rompre certs lligams més forts que legítims. Si aquestes idees i aquests lligams estan almenys per una banda en oposició amb les exigències del bé comú, no tindrem la prova que l'*Acció catòlica* pot i deu contribuir amb molta eficàcia al restabliment de l'ordre social? Això és quant voldríem instaurar.

2.—*Orígens històrics del liberalisme.*

Per a fer un judici just sobre l'estat actual de la nostra societat, cal recordar el seu origen. Sense dubte, és pels fruits que es coneix l'arbre. Però la inversa també és veritat: un pollancre mai farà pomes. La societat moderna nasqué d'una revolta contra un ordre establert, que presentava, ai las!, immenses imperfeccions, i no havia sabut refrenar a temps inqualificables abusos, però que tenia almenys l'avantatge de recolzar sobre alguna cosa: reconeixia una llei, era la llei cristiana. Fou violada; però almenys no la negaren i el mal portava ell mateix el remei⁷.

⁶ Sabem la part preponderant, presa pels gallicans Durand de Maillane, Lanjuinais, Treithard i Martineau en l'elaboració de la *Constitution Civil de Clergé*. A ningú no sorprèn que l'odi a Roma sigui el punt d'unió de dos anticlericalismes, el de dreta i el d'esquerra. Cal anar més lluny i veure-hi el principi de les lluites predites per Jesucrist a la seva Església i que mai no s'acabaran. Que porti diadema o gorro frigi, Cèsar suporta malament que un altre poder, contrari el seu absolutisme. Però això és necessari.

⁷ Pius XI, en la seva primera Encíclica, de la qual totes les altres no són més que un magnífic desenrotllament, tingué cura de marcar bé aquesta diferència capital entre els actuals desacords i els dels temps passats. *Ubi Arcane*.

Aquest pernicios i deplorable afany de novetats que veié néixer el segle XVI, després d'haver capgirat la religió cristiana, ben aviat per una pendent natural passà a la filosofia i de la filosofia a tots els estaments de la societat civil. És a aquesta font on havem de fer remuntar aquests principis moderns de llibertat desenfrenada, somiada i promulgada entre les grans pertorbacions del segle passat, com els principis i els fonaments d'un dret nou, desconegut fins llavors i en més d'un punt en desacord no solament amb el dret cristià, ans també, amb el dret natural".

Val la pena de sospesar bé la gravetat d'aquest judici. Es comprèn fàcilment que un ordre sigui fonamentat sobre la llei. Indubtablement, la llei no ha d'ésser opressora; però és una llei més essencial la que li ho priva, de manera que és encara la llei la que, assegurant el respecte a les persones, garanteix una bona llibertat. I així s'arriba fins a la llei immutable i infalible, la llei divina, principi i fonament de tot ordre al qual comunica la seva pròpia estabilitat. Imagineu-vos què pot ésser un ordre fonamentat sobre la mateixa llibertat. Perquè, en fi, qui diu ordre vol dir coordinació, convergència, disciplina, mentre que la llibertat vol dir autonomia, dispersió i finalment dissolució fatal. Hem tingut ja l'ocasió de citar el següent judici, un xic brutal potser, però tan exacte que últimament va facilitar a un sociòleg de conèixer la confusa situació que ens envolta. "La societat sobreix d'egoisme: egoisme individual, egoisme familiar, egoisme nacional..." Havem d'admirar-nos? Però com malgrat tot (social per naturalesa, l'home no tornarà a crear-se) la societat no pot ni vol morir; a manca d'altra de millor, la necessitat és llei; és llavors la llei del més fort, la llei cruel de la selva. Perquè no se'ns digui que s'entremen massa en els principis, entrem a examinar ja els fets: l'excursió serà fèrtil en ensenyaments.

Vivim en un règim capitalista. Aquesta paraula és susceptible de moltes accepcions, algunes ben correctes. Com encara recentment ho recordava Pius XI, Lleó XIII consagrà tots els seus esforços a organitzar aquest règim segons la justícia: és, doncs, evident que no és condemnable. És necessari que un dels factors de la producció en prengui la direcció i es carregui la responsabilitat: per què no pot ésser el capital? Però si considerem el conjunt del sistema capitalista, tal com ens el presenta la història, certes reserves s'imposen tot seguit, que el P. Sertillanges descriu amb una remarcable claredat:

"Mentre el col·lectivisme, pres en sentit estricte, és a dir, com un sistema tècnic de producció, de canvi i d'apropiació de béns s'escapa de les condemnes religioses", a condició de respectar... les regles generals de la justícia i de la paternitat humanes, el capitalisme, pres també en sentit estricte, però que recolza en la producció automàtica del capital, cau tot seguit sota aquestes condemnes; en efecte, la producció automàtica del diner independentment del treball, de la responsabilitat i de la col·laboració social, és senzillament un robatori, i la religió prohibeix de robar, allà on no condemna pas ni declara impossibles, *a priori*, pactes entre els homes mentre siguin concebuts de bona fe i realitzats segons la llei. Aquest és el sentit d'aquesta famosa oposició de l'Església

* *Immortale Dei*, II, 33, 35.

* Hem explicat en altra ocasió el pensament de R. P., i si el lector ho creu útil pot informar-se a *L'Ami*, 17-XII-1931, p. 870 i s.

al préstec a interès que tant ha fet escriure, que no ha estat retirada i que mai no ho serà en el sentit en què fou concebuda en altres temps, per bé que la complicació dels fets socials i les noves condicions del crèdit li hagin tret en part la seva materialitat"⁹.

Això ve a dir senzillament que l'Església ha estat sempre més favorable a les bones obres que als bons negocis, entesos com avui es fan massa sovint. Monsieur Louis Rougier, qui no és sospitós per a ningú, de mantenir a favor de l'Església idees preconcebudes, hi coincidí en un estudi que no fou pas massa remarcable. Fa remuntar a la Reforma protestant i a la influència jueva els orígens del capitalisme modern. El protestantisme, sobretot el calvinisme, havia exaltat la valor del treball lucratiu i de la riquesa en detriment de la vida contemplativa i del renunciament monàstic. La moral protestant s'ha desviat d'aquesta manera cap a la moral burgesa i la mentalitat capitalista. Aquesta moral econòmica tot seguit s'ha laicitzat en l'economia política de Jeremy Bentham i d'Adam Smith; l'ideal s'ha realitzat en l'home de negocis purità en el *businessman*.

I heus ací el que marca un camí interessant (molt lleialment Mr. Rougier ho ha reconegut) sobre el problema sempre en litigi de la superioritat tan preconitzada per alguns del protestantisme respecte al catolicisme en el terreny econòmic. Newmann, després de sa conversió, hagué d'il·lustrar sobre aquest punt els seus compatriotes, escandalitzats de l'estat polític dels països catòlics¹⁰. Els recordà de bell principi i amb raó que el paper de l'Església no és el de fer regnar en el món la prosperitat material, que "Ella troba més benaurança a salvar l'ànima d'un bandit de Calàbria o d'un mendicant de Palerm que a construir centenars de ferrovies en tota l'extensió d'Itàlia... que mentre no es reprovi a l'Estat de no fer sants, no serà fonamentat el reprovar a l'Església de no haver inventat màquines de vapor o de no haver-li suggerit nous sistemes de tributació." És el llenguatge del sentit comú. Però vivint en un temps i en un país on el *liberalisme manchesterià*, del qual ha parlat Pius XI, flagelava amb rigor i en tot el seu horror¹¹, hauria pogut no recordar a aquells dels quals depèn la producció i repartició dels béns materials, la *Hei divina* de la qual ja fa molt de temps que s'han separat totament? Per l'honor de l'Església mai no ha defallit. "Si entrava en el pla que jo m'havia marcat d'atacar els principis i la conducta del món, és natural que denunciés aquest sistema fred, cruel, egoista, que fa necessàriament predominar el culte cec del confort, del benestar, de les conveniències i de l'ordre públic. Us demostraré en aquest cas com la majoria és sacrificada per la minoria, i els pobres pels rics; us ensenyaré els drets de la pobresa, del dolor, dels sofriments... de la misèria completament oblidats... Feu la vostra obra d'una manera més industrialitzada que nosaltres; però nosaltres som incomparablement més sensibles... Sí, les vostres institucions ofereixen tot quant el món pot donar: s'hi troba tot, excepte la vida, excepte el cor." Si la tradició d'aquesta manera

⁹ *Documents de la Vie Intellectuelle*, 20-II-1930, p. 301-302; consultar, també, el curs del canonge Mr. Tiberghien, *Semaine Social de Mulhouse*, p. 183 i s.

¹⁰ *La Réforme et le Capitalisme moderne*, a la "Revue de Paris", 15 octubre de 1902.

¹¹ *Difficulties of Anglicans*, traduït sota el títol: *Conferències a l'Oratoire de Londres*, per J. GONDON, (Paris, 1851). Primera conferència.

¹² *Semaine Social de Besançon*, Curs de Mgr. Six.

de parlar, que tant havien estimat Sant Basili i Sant Ambrós, Bossuet i Bourdaloue, no hagués estat interrompuda, el món no afectaria avui escandalitzar-se en veure que la reprenen els papes. "No oblidem—ha escrit Ch. Perin—que les grans llibertats no són possibles sense les grans virtuts". La història no ens diu pas que els iniciadors de l'ordre establert "fundat al segle XVI sobre els principis moderns d'una llibertat desenfrenada" fossin d'una virtut insuperable. Ella mateixa, facilita als catòlics greus raonaments per desconfiar d'ells. Se'n recorda sempre tothom?

3.—El liberalisme i la moral.

La desgràcia és ignorar les coses. En un article sobre "La moral de l'accionista", que tots els capellans haurien d'haver llegit¹⁴, el President de Sala mística Cretinon, escriu:

"El que hom deplora, el que convindria corregir, és la mentalitat general dels accionistes, i, millor dit encara, la de tots els burgesos i rendistes en matèria de col·locació de capitals. Aquesta mentalitat general pesa tan barroerament, que per endavant serin rebutjades totes les temptatives de reforma que proposessin un grup d'escrupulosos. Convindria que el compartiment dels negocis esdevingués permeable a la moral. Actualment no ho és pas. La paret de tanca és mantinguda amb obstinació i inconsciència fins pels catòlics que practiquen. M'atreviré a dir que la teologia moral és vacil·lant i temorenca? Almenys a mi m'ho sembla. Sospiro que els sermons sobre el setè manament, siguin tots semblants a l'últim, per altra part excellent, que he sentit. Predicava als lladres la restitució; però per lladres entenia aquells, a qui es refereixen els articles 381 i següents del Codi Penal. Aquests lladres no van gaire a sermó. Jo, trobo, doncs, aquesta moral eternament veritable, i per aquesta raó un poc envellida. A l'Església, hi van accionistes i administradors de societats. A ells, gairebé mai no s'hi dirigeix. Aquest silenci tan persistent al costat de la repetició del *sermo omnibus*, citat més amunt, té el perill d'afermar-los en la idea que solament violen el setè manament els *carteristes* i els *lladres de botigues*. Mentre escric aquestes ratlles, cau a les meves mans un diari on es descriuen tots els horrors dels treballs forçats a les colònies. Qui explota aquests països i sota pretext de civilitzar-los hi sembla la mort? Sovint són societats anònimes els accionistes de la qual ignoren l'obra que hi realitzen..., però, llurs administradors, no poden, sense cometre un crim, tolerar-les o ignorar-les. I aquests administradors potser escolten el sermó que denuncia (amb raó) les petites infidelitats dels seus criats."

Sí: només que ho ignoraven. I això no és altra cosa que la més petita habilitat del capitalisme viciat, de rodejar el camp de les seves operacions de núvols artificials impenetrables a la mirada del més humil dels mortals. D'alguns escàndols, que ja no compten, guardem alguns aforismes: "Els negocis són el diner dels altres"... són "l'art d'enriquir-se sense mullar-se la camisa". Mitjans per a saber-ne més? A qui vulgui i pugui seguir una descripció tècnica profunda, aconsellarem la dels mestres de les *Setmanes Socials*. La lectura de les pàgines dedi-

¹³ De la richesse dans les sociétés chrétiennes, I, 311.

¹⁴ "Chronique sociale de France", desembre de 1929.

cadés pel P. Danset a "la Finança internacional: visió o realitat?", o per Mr. Pierre Bayard a "les empreses industrials d'avui: ses relacions amb les finances" ¹⁶, és la millor manera de saber el que dèiem al començament, de la cura posada per les Setmanes Socials a informar-se exactament de les realitats que condicionen la vida econòmica.

No obstant, és a una altra font on anirem avui a cercar els fets precisos que tothom ha de conèixer: en les columnes del *Journal Officiel*, que porta l'extracte d'una sessió recent del Senat sobre les societats per accions i la llei de 1867 ¹⁷. Cal fer notar que la discussió posà de relleu la unanimitat de l'Alta Cambra a rebutjar els fets exposats; les interrupcions sols tingueren per objecte abonar les paraules de l'orador; i no obstant, la gran premsa, amb una unanimitat admirable, féu al voltant d'aquest debat la conspiració del silenci ¹⁸. Cal sorprendre's? L'orador recordava que el President del Senat, havent fet al·lusió en una sessió anterior—per altra part en termes molt mesurats—als danys causats a l'estalvi per moltes societats anònimes, rebé una lletra molt picant del President de l'Associació nacional de Societats anònimes, antic President de la Cambra de Comerç de París. "Certs mitjans socials—i l'autor d'aquesta lletra en formava part—estan acostumats a dominar. Discutir la seva omnipotència, és, segons ells, injuriar-los." El Senat pot encara anar més lluny: s'endevina per què la premsa no pot o no vol fer-ho, i quines raons poderoses té per a defensar contra tot la llibertat.

Una primera observació, la importància de la qual no escaparà a ningú. Les imposicions de diners amb poders en les societats comercials i industrials del nostre país, provenen en gran part del petit estalvi, de gent que sovint ha de sacrificar-se per a estalviar alguns cèntims per a assegurar-se un xic de benestar a la seva vellesa. Tota l'obra que innumbrables accionistes i obligacionistes han establert, de fet és regentada per "una oligarquia de 200 a 300 persones, que trobem per tot arreu, i disposen d'una força vertaderament terrible", i que "no exposant ells més que un mínim de capital, són els amos absoluts, sense control, sense responsabilitat, dels principals negocis del nostre país". Inútil d'afegir que moltes d'aquestes societats procuren per als seus administradors un tant per cent opulent. Sols un exemple: El President del Consell d'Administració de P. L. M. és, a més, President o Administrador del ferrocarril de Circumvalació (Ceinture), de Suez, del ferrocarril de la Camarga i del Marroc, etc.; de vuit negocis diferents d'electricitat, del Crèdit Nacional, de la Companyia francesa de Tramvies, de les Aigües de Evian, dels Productes químics del Midi, etc.; en conjunt més de vint societats. Repetirem que això, no és més que un exemple. És possible a un sol home, per competent i per actiu que se'l cregui (no ho són pas sempre), essent sovint

¹⁶ *Semaines Sociales du Havre et de Besançon*.

¹⁷ "Journal officiel", del 17 de febrer de 1933. Interpel·lació de Mr. Lesaché, pàgina 167 i s.

¹⁸ La sola excepció que coneixem és del diari la *Croix* (20 maig). Trobareu llargs extractes del J. O., a la *Vie Intellectuelle*, del 10 de maig.

¹⁹ No falten pas, gràcies a Déu, cors nobles incapaces de doblegar-se a tals costums. Recentment, podem recordar l'exemple de Mr. E. Branly qui sol·licitat per M. Marconi i Isaacs, de prestar a la Societat Francesa de T. S. F. un "concurs moral incomparablement precís" contra una important quantitat pagada immediatament i uns grans honoraris, respongué senzillament: "Jo no puc acceptar un títol que no sigui justificat pel meu treball". ("R. des Mondes", 15 de febrer de 1933, p. 922.)

enlairats pels acaparadors de negocis, pels seus noms i els seus títols que els imposen), el seguir la marxa de tants negocis amb atenció necessària per a justificar la confiança que li tenen depositada els tenedors? Ja sabem ço que ha passat després de bancarrotes que s'han produït fa poc. "Havent sonat l'hora de les responsabilitats, aquests homes han declarat que ells no sabien res. Si hem de creure'ls, tot havia passat sense que ells en tinguessin esment." En març de 1932, els administradors de la *Holtra d'Oustric* i de l'*Association foncière immobilière*, entre ells dos grans dignataris de la Legió d'Honor foren cridats a declarar davant de la primera Cambra de la Cour, sobre el seu paper en aquestes societats. Els seus defensors, naturalment, digueren que si bé ells havien donat llurs noms, no havien mai vigilat per ells mateixos els negocis dels quals tenien la direcció, i que va costar uns 250 milions al petit estalvi. Llavors, com no soscriure sense reserves aquestes rexecions del senador Lesaché?

"El públic creu que aquests noms són una garantia de seguretat" quan "molt sovint hi són per pura fórmula, per exhibició i àdhuc diria, algunes vegades, a títol de propaganda. En el fons, no administren absolutament res... No s'interessen la major part de vegades per res... essent alguns cops completament estranys a les qüestions comercials i industrials... Una sola cosa els importa: les dietes dels consells i el tant per cent (algunes vegades molt pujat), i podeu ben creure que ni un no s'oblida de passar per la caixa...⁹ els casos."

Una remuneració suposa un treball realitzat i córrer una responsabilitat; el contrari és cobrar sense motiu i, per tant, indegudament. Ara bé, què constatem per tots costats? Treball realitzat; cap. Responsabilitat; cap tampoc en quasi tots

Aquests notables exemples de parasitisme social adornats pels comentaris que s'endevenen desfan per complet les cròniques de la premsa socialista. Si semblen entre les masses populars ferment de revolta, si hi fan néixer i conservar exigències que ben aviat són impossibles de satisfer, en bona justícia, la responsabilitat d'aquests fets pot ésser limitada solament als professionals del desordre?

Fins aquí hem cregut als administradors honrats: i ho són en la gran majoria dels casos. Però, per tot arreu poden introduir-se persones poc escrupoloses els mitjans de les quals dona la legislació actual al prestamista, per descobrir, si el cas arriba, la malversació, i de posar-hi fi, fent restituir per la força allò que per mitjans il·lícits han adquirit els culpables? L'admiració ve de la manca d'intel·ligència. Recordarem solament algunes de les pràctiques actualment corrents, mercès a les quals homes sense consciència poden assegurar-se quasi la impunitat.

Cedirem el primer lloc a les *accions de vot plural*, les quals, manejades amb habilitat i audàcia permeten a un lladre que ell mateix aprovi la seva gestió. Ningú no ignora que les accions de vot plural tenen a la junta general d'accionistes una força superior a les accions ordinàries. Però, sap tothom, que "hi ha accions de vot plural que tenen una força igual a 800?" No és necessari que arribin fins aquest punt per a ésser perjudicials a l'estalvi:

⁹ Molt encertadament Mr. Lasaché observa que l'elevació dels tants per cent no permet d'arribar a la conclusió que aquests siguin injustos, quan els dirigents, efectivament, dirigeixin: "En efecte, trobem normal i de conformitat als interessos dels accionistes que els dirigents siguin associats als beneficis." Però "*ubi emotumentum, ibi emus.*"

"L'Electro-metallurgie de Dives, que era en altre temps un bon negoci, ha estat greument compromesa per les especulacions de dos administradors, que han costat a la societat 75 milions pel fet que aquests senyors feren passar a un altre compte, per mitjà de la Banca Sindical de París—més tard en fallida—, una suma de 45 milions amb una finalitat inexplicable. A l'assemblea general del 10 de desembre de 1931, els accionistes demanaren l'ajornament de l'aprovació de comptes i el nomenament d'una comissió de comprovació... Però les accions de vot plural tenien una força de 200. El consell d'administració tingué per aquest fet prou força per a fer refusar la proposició i obtenir l'aprovació dels comptes per 80.000 vots a favor i 1.890 en contra. Les accions d'aquesta societat arribaren a valer fins a 3.950 francs; han baixat a 210 francs... i la impunitat per als administradors."

Mateix procediment a la societat la *Houille bleue*, on un traspàs de compte inexplicable de 2.200.000 francs, el 21 d'abril de 1932, quedà sense castigar. Deixem les accions filials i participacions, les financeres o Holdings de què parla Mr. Lasaché per a recordar tan sols els poders en blanc, veritable troballa, gràcies a la qual les víctimes poden ésser convençudes d'autoritzar personalment i per endavant la seva pròpia expoliació. Un modest accionista es presenta a la guixeta d'una banca per a cobrar alguns cupons. Se li pregunta si pensa assistir a l'assemblea general; segurament mai no hi ha somiat. Llavors és pregat de signar en blanc una fulla de poders... que per 1 ó 2 francs la societat rescata de la banca. I és per aquest procediment que a les *Trefileries du Havre*, el 9 de desembre darrer, de 103.933 vots declarats, el Consell disposava de 31.297 vots d'ell mateix, i pels poders en blanc de 58.180; en total, 89.477 vots, contra 14.456 dels accionistes independents. Pel mateix procediment a l'assemblea de la *Compagnie générale transatlantique* de 1932, de 1.861.459 vots declarats, el Consell disposava de 1.414.325 vots. Cal precisar. Per això no deixarem a Mr. Lesaché sense copiar d'ell un extracte resumit del procés del *Comptoir Lyon-Allemand* i de la *Banque Nationale de Credit*. És molt instructiu. Almenys, recordem-nos de les conclusions pràctiques d'aquest assumpte.

Al *Comptoir, Lyon-Allemand*, "a conseqüència d'una gestió, veritablement follia; els accionistes han perdut les nou desenes parts de les seves accions, ja que el capital ha hagut d'ésser reduït de 210 milions a 20 milions 400.000 francs, i els obligacionistes el 30 per 100 de llurs crèdits, o sigui al voltant de 180 milions." Quant a la seva clientela, la *Banque Nationale de Credit*, l'Estat hagué d'avançar-li dos milions per a rescabalar els seus imponents; sens dubte, en virtut d'allò que pintorescament se'n diu, el principi de la individualització dels guany i de la nacionalització de les pèrdues. Heus ací algunes de les culpes que Mr. Lesaché posa en evidència dels autors responsables d'aquetes dues fallides. El *Comptoir Lyon-Allemand* era, segons els Estatuts, un negoci de metalls preciosos. Però "el seu director l'havia compromès en els més extravagants negocis, els quals no guardaven cap relació amb l'objecte social." Sense explicar-los, direm solament que s'hi troben negocis de llum, modista, novetats, cuiros i pells, roms, sucres, navegació, autors, avions, potasses... etc., etc. "Per a tot això, servia el diner que els accionistes creien esmerçar a treballar metalls preciosos... Les participacions pujaven en total a 418 milions amb un capital social de 210 milions. Mai els accionistes no en saberen res."

Per quant fa referència a la B. N. de C., ¿no féu un aval de 112 milions a

una societat el capital social de la qual era solament de 500.000 francs? Fixeu-vos bé en el que segueix. *Comptoir* i *Banca* eren dirigits, en realitat, *pel mateix home*²⁰. Des de 1931, algunes denúncies han estat presentades contra ell pels accionistes arruinats; no han aconseguit res, però aquest home continua cobrant del *Comptoir* 12.000 francs al mes; i això és perfectament legal.

Per mitjà dels enginyosos procediments que hem relatat, aquest hàbil administrador ha fet rebutjar en l'assemblea general, una proposició en què es reclamaven danys i perjudicis, fent valer la següent raó, que era inesperada, que "una acció judicial contra els administradors seria de tal naturalesa que trastornaria la bona marxa del negoci." Veritablement, hom creu que somnia.

El discurs de Mr. Lesaché, tenia per objecte preparar una reforma l'oportunitat de la qual apareix ben evident. Des de 1882, repetides temptatives han estat fetes, però en va, per a posar remei als abusos que salten a la vista. ¿A qui podrem fer creure que les reaccions discretes, i per altra part molt poderoses, dels interessos amenaçats no hagin contribuït tant o més que la resta a desfer aquests lloables esforços?

De "L'Ami du Clergé"

6 de juliol de 1933. Trad.

(Continuarà)

²⁰ El seu nom fou publicat al Diari Oficial: Mr. Vincent.

LES IDEES I ELS FETS

VIDA RELIGIOSA I MORAL

LA 1.ª SETMANA GENERAL D'ESTUDIS DE LA FEDERACIÓ DE Joves CRISTIANS DE CATALUNYA. EL SANT PARE BENEeix EL MOVIMENT.—La F. J. C. C. és un moviment d'Acció Catòlica de la joventut catalana, amb una tècnica i un esperit propi, i organitzat segons els mètodes moderns de conquesta i d'apostolat. Un viatge d'estudi pels països on les organitzacions d'Acció Catòlica tenen una més bella florida, acabà de demostrar la necessitat imperiosa que n'hi havia a Catalunya, i serví al que n'havia d'ésser el fundador, l'admirat i estimat Dr. Bonet, per precisar les característiques que havia de tenir a casa nostra, després de conèixer i apreciar les que tenia a fora, i sobretot, després de l'exemple admirable, d'apostolat i d'entusiasme, que aquestes ens donàven. Encara no fa dos anys de la seva existència a la palestra pública, i malgrat la seva joventesa ja és un moviment de joventut seriós i disciplinat, que s'estén arreu de Catalunya, aplegant més de 7.000 joves cristians, estimat per molts, temut per altres i respectat per tothom, i que constitueix l'esperança més positiva del redreçament espiritual i cristià de la Catalunya renaixent.

Els dies 23, 24 i 25 del passat mes de juliol s'ha celebrat a Barcelona la primera Setmana General d'Estudis de la F. J. C. de C., a l'objecte de donar als militants, que són l'ànima del moviment i que han de donar vida a l'organització, una formació més intensa, i una major unitat en les seves tasques i en els seus ideals d'apostolat. En aquests tres dies d'estudi, en els quals s'ha portat a cap un treball enorme i admirable, s'han reunit vuit-cents joves militants dels diferents grups escampats per la nostra terra. Aquest fet és una realitat magnífica que tingué una magnitud transcendental en tots els actes que se celebraren, vibrants d'emoció i d'entusiasme, i que són la confirmació més categòrica de la vitalitat, de la vigoria i de la puixança d'aquesta nova joventut, enardida amb l'encoratjament de la jerarquia, i disposada a donar tot el seu esforç i la seva energia per la recristianització de la Pàtria. El tema general d'aquestes sessions era *l'Estudi dels problemes morals i religiosos de la joventut catalana i les solucions que hi dona la F. J. C. de C.*

El dia 23 a les deu, el President del Consell Federal declarà oberta la setmana d'estudis, i pronuncià un bell parlament de salutació. Seguidament, el consiliari general Dr. Albert Bonet Prév., parlà dels

Problemes d'organització que planteja l'estat religiós i moral de la joventut catalana. Constatà la greu situació moral de la joventut a Catalunya. La F. J. C. de C. vol fer-li sentir la responsabilitat dels seus deures i conquerir-la pel Crist i per l'Església; però per això cal una organització. Detalla l'organització del moviment. Explica el seu recent viatge a Roma; l'audiència amb el Sant Pare; la visita a Mr. Pizzardo, director general d'Acció Catòlica; l'acollida favorable que tingué i la impressió gratíssima que produí l'exposició detallada de tot el moviment. I, sobretot, els ensenyaments i les orientacions que calia trure dels consells i de les paraules dels supremes jerarques de l'Acció Catòlica.

A continuació es discutí el qüestionari primer sobre la situació religiosa i moral de la joventut; i després hi hagué la lliçó pràctica sobre *Tècnica d'organització dels secretariats, federacions i grups*, per Salvador Casanes.

A la sessió de la tarda s'estudià la *Vida del jove en el medi professional* en dues notables ponències de dos membres dels cercles d'estudis preparatoris de la J. O. C. i de la J. A. C. La de Alexandre Simon en el medi obrer; i la de J. Solé i Caralt en el medi agrícola. Totes dues foren una exposició de la situació deplorable de la joventut assalariada, i per tant de la necessitat de què la F. J. C. de C. que vol conquerir tota la joventut, s'adapti als medis obrers i procuri salvar-los per mitjà dels seus mateixos companys. D'ací la necessitat d'anar a la preparació d'aquestes diverses branques. L'obra admirable de M. Cardiju a Bèlgica, és un precedent, una lliçó i un exemple. Encara recordem amb emoció la seva vinguda i les seves paraules a Barcelona.

La discussió del qüestionari versà sobre la necessitat i oportunitat d'anar cap aquests moviments especialitzats, i es passà a la lliçó pràctica: *Cercles d'estudis, enquesta i utilització del Butlletí de Dirigents*, per Joan Giol.

L'endemà s'estudià la *Vida del jove fora del medi de treball* per F. Ruiz Hebrand. La vida del jove en la família, en les diversions, en les lectures etc., no té aquest ambient moral i cristià que ha de tenir. La F. J. C. de C. aspira a donar-li, i per, això tendeix a la creació de serveis i esplais que poden aterure a la joventut. El qüestionari facilità la discussió d'aquests punts.

La pietat en el grup, per Enric Descayre, fou la lliçó pràctica. Aquest treball magnífic, sobre la manera de sentir la pietat la F. J. C. de C., tingué la virtut de provocar intervencions brillants sobre aquest tema de cabdal importància per la vida dels grups.

A les cinc de la tarda, Mn. Joan Tous Prev., desenrotllà la ponència *Avantguardisme*. Glossà les característiques d'aquesta organització de nois, semblant a la F. J. C. de C., que prepara els futurs i íntegres fejecistes de demà. Es discutí el qüestionari referent a la situació. Dels infants i adolescents. I Narcís Dansà donà la lliçó pràctica d'*Organització dels grups avantguardistes*.

Cada dia hi hagué Missa de Comunió amb plàtica a les vuit del matí; i a les vuit del vespre, Meditació. El dilluns al vespre en una vet-

llada que donà l'*Escola Coral* de la F. J. C. de C., s'estrenà, dirigit pel seu autor Joan Llongueres, l'*Himne de la F. J. C. de C.*

El dia 25 al matí es discutí el qüestionari referent a la impressió, judici i dificultats que es presenten a l'obra de la F. J. C., i les característiques de *Flama*; Jesús Ortiz, parlà extensament sobre *El militant*; i Feliu Millet, president del Consell Federal, explanà *Les solucions de la F. J. C. de C.*, que fou un discurs admirable ple d'energia i vibració que arrencà l'entusiasme dels oients. En ell es precisava la finalitat del moviment, les característiques pròpies i els ideals a realitzar. I d'una manera immediata, la posició del C. F. davant l'estructuració especial dels joves obrers, agrícoles i estudiants.

Abans d'acabar encara, el Dr. Bonet, feu un vibrant parlament de comiat, fent remarcar la responsabilitat contreta per tots davant de Déu i de la Pàtria. I enmig d'aclamacions entusiàstiques, es donà per closa la Setmana General d'Estudis.

No podem oblidar les innumerables adhesions trameses a la Setmana, entre les quals hi ha les principals autoritats eclesiàstiques d'Espanya i de Catalunya. Volem esmentar especialment, la lletra adreçada per Monsenyor Pozzardo, Director General d'Acció Catòlica, a l'Eminentíssim Cardenal de Tarragona Vidal i Barraquer, en la qual consta la benedicció i encoratjament del Sant Pare per la F. J. C. de C., i que pel seu alt interès reproduïm:

"Eminència Reverendíssima,

"El Rnd. Dr. Albert Bonet, presentat per la Vostra Eminència Revma., ha dut les millors noves de la consoladora puixança que, amb la protecció de la Vostra Eminència i de Sa Excellència el Sr. Bisbe de Barcelona, va adquirint la "Federació de Joves Cristians de Catalunya", de la qual ell és Consiliari General. Ha referit també les diades d'oració i d'estudi convocades a Barcelona del 23 al 25 d'aquest mes i l'Assemblea General, a la qual la Vostra Eminència es dignarà pendre part.

"L'august Pontífex, a Qui no he descuidat d'assabentar tot això, m'ha fet l'encàrrec de significar a la Vostra Eminència i a aquells estimats joves, la seva paternal complaença per tan favorables inicis, i l'auguri vivíssim que, amb la gràcia del Senyor, pugui desplegar-se entre aquesta generosa joventut l'Acció Catòlica que Ell ha definit "col·laboració del Laicat a l'Apostolat Jeràrquic", i de la qual ens promet, en tot el món, un eficaç auxili per a la dilatació del Regne beneït de Nostre Senyor Jesucrist.

"El Sant Pare està segur que, també aquí, l'Acció Catòlica donarà a tan generosos joves una formació completa, això és, no solament religiosa i moral, sinó, a més social; és a dir, els prepararà al conscienciós compliment dels propis deures de catòlic i de ciutadans, desitjosos i capaços de resoldre a la llum de la fe i de la moral cristiana els problemes de la vida.

"Com a penyora i auguri de tan preats favors celestials, la Seva Santedat envia de tot cor a la Vostra Eminència, a Sa Excellència el

Sr. Bisbe de Barcelona, i a aquests estimats joves, la seva Apostòlica benedicció.

"Aprofito de bon grat l'avinentesa per a expressar a la Vostra Eminència els sentiments de la més profunda veneració, amb la qual, besant-li la Sagrada púrpura, em ratifico de la Vostra Eminència Reverendíssima

el més humil, devot i obedient servidor

G. PIZZARDO

Arquebisbe titular de Nicea."

L'obra de la F. J. C. de C., està en marxa, i avança ascendent i gloriosa cap a la recristianització del nostre poble. La joventut cristiana de Catalunya, en el moment actual demostra sentir la vibració d'un gran ideal i l'ardidesa i l'audàcia per a realitzar-lo. La seva activitat i la seva inquietud degudament enquadrada dins a l'Acció Catòlica, poden produir fruits saludables i esplèndids per l'Església i per Catalunya. Aquesta primera setmana d'estudis que s'ha celebrat, és un exponent admirable de la seva vitalitat i de la seva eficàcia, i ens dona dret a esperar d'aquesta joventut una influència profunda i beneficiosa per l'esdevenidor de Catalunya. — J. M.

OBRES PROHIBIDES. — Un decret del Sant Ofici, de 17 de juny passat, prohibeix i mana posar a l'Index l'obra de P. Alfàric, Pau Lluís Couchoud i Albert Bayet, *Le problème de Jésus et les origines du christianisme*.

Un altre decret del 14 de juliol prohibeix el *Congrès d'histoire du Christianisme*; jubileu Alfred Loisy; i totes les obres de Carles Guignebert, professor de la Soborna. — M. R.

MESURES DE CARACTER EUGENIC ADOPTADES PEL NACIONALSOCIALISME. — Segons la doctrina nacionalsocialista la sang i la raça són valors absoluts als quals tot ha de subordinar-se. No és, doncs, estrany que el mateix Hitler, en la seva obra *Mein Kampf*, única que ha publicat, sostingui que *l'esterilització dels homes tarats és l'acte més humà de la humanitat*.

A darrers de juny, el doctor Frinck, ministre de l'Interior del Reich, en la sessió inaugural del Comitè de tècnics per a la política de repoblació i millorament de la raça, després de plànyer-se de la minva de natalitat, digué que un individualisme exagerat obliga cada any la societat fer despeses excessives pels criminals, els tarats, els deficients, els febles, els malalts, i que, per això, no resten recursos per a fomentar i encoratjar els elements valuosos. "La ciència de l'herència ens dona el dret i ens imposa el deure moral d'evitar la reproducció de les malalties hereditàries. Cal que ni la falsa caritat, ni consideracions religioses, fundades en dogmes revellits, ens apartin d'aquest deure."

Els fets demostraren ben aviat que tot això no era mera literatura. Una de les 42 lleis aprovades en el Consell de ministres del dia 14 de juliol — el mateix que acordà la ratificació del Concordat — converteix

en normes jurídiques aquests principis. La nova llei, que consta de 18 articles, no fou publicada fins el dia 25 de juliol.

Segons els seus preceptes, des del 1er. de gener vinent, han d'ésser esterilitzades totes les persones d'ambdós sexes afectades d'idiotesa, manies depressives, epilèpsia, ceguera, sordera, o qualsevol altra malaltia greu de caràcter hereditari. L'esterilització es practicarà a petició del mateix interessat, del seu tutor si és menor de 18 anys, de la persona a qui està encomanat, d'un metge o d'un director d'hospital. Pel que fa al compliment d'aquesta llei, els metges queden rellevats del secret professional.

La decisió serà presa per un tribunal format per un jurista i dos metges, un d'ells especialista en malalties hereditàries. Si l'interessat no es conforma amb el veredict, podrà apellar davant un tribunal superior, la decisió del qual serà definitiva. Les despeses de l'operació aniran a càrrec del fons d'assegurança contra les malalties.

El dia 30 de juliol es celebrà a Stuttgart un gran festival gimnàstic en el qual 42.000 homes i 17.000 dones desfilaren davant Hitler qui, en un discurs, intentà de justificar indirectament aquestes mesures exaltant la força com a element principal del redreçament alemany. "Cal que els que, com jo, desitgen un Reich fort recolzin en una generació forta. La pretesa època intel·lectual i lliberal estava en camí de formar una generació absolutament feble... L'entrenament físic de l'home de ferro i de la dona de ferro porta la nació a la força i a la salut física. Un poble íntegrament sa no es deixarà induir als errors intel·lectuals a què sucumbeixen amb excessiva facilitat els cervells fatigats. La vida no la defensen els filòsofs dèbils sinó els homes forts."

Germania, rotatiu catòlic, orgue del grup de von Papen, ha estat l'únic diari que no ha publicat cap informació relativa a la llei d'esterilització: sembla com si volgués donar a aquest mutisme el caràcter de protesta. *L'Osservatore Romano* no ha parlat d'aquest assumpte fins el 4 d'agost en què publicà una nota fent ressaltar la contradicció entre els preceptes d'aquesta llei i la doctrina de l'Encíclica *Casti connubii*. A darrera hora hom diu que l'Episcopat alemany també n'ha protestat.

Del mateix ordre, per bé que no tant radicals, són les mesures encaminades a evitar la degeneració de la raça germànica a conseqüència dels matrimonis mixtos, és a dir, els contrets amb individus que no són de raça ària. Per a ésser-ne cal que tots els quatre avis hagin estat batejats en alguna església cristiana. Per ara sols s'aplica aquest criteri als matrimonis dels funcionaris públics i als dels militars de qualsevol graduació. Sembla, però, que hi ha el projecte de fer-lo extensiu a tots els ciutadans alemanys. — M. R.

EL NOU CONCORDAT AMB ALEMANYA. — Les negociacions començades durant el primer viatge de von Papen a Roma, van arribar a fi de bé el dia 8 de juliol: el Cardenal Panelli, en nom de la Santa Seu i von Papen, en nom del Reich varen signar un Concordat, que fou aprovat pel Govern alemany el dia 14 de juliol i signat definitivament a Roma el dia 20. *L'Osservatore Romano* del dia 23 en publica el text en italià.

En unes declaracions que, el dia 10 de juliol, va fer von Papen als periodistes deia: que aquesta era la primera vegada que el Reich regulava les seves relacions jurídiques amb la Santa Seu, cosa que, fins ara, havien fet els països, això és, els Estats de la Confederació germànica. "No té, però, menor importància el fet que les dues altes potestats de què depèn el bé dels pobles — la de l'Església i la de l'Estat — es garanteixen, amb aquest acord, llurs respectives esferes d'influència establertes per Déu, i les limiten recíprocament per tal de servir, amb major harmonia, el benestar espiritual, cultural i estatal de la nació. La clara delimitació de les respectives competències eliminarà, en l'esdevenidor, tot conflicte entre l'Església i l'Estat."

Immediatament després de la signatura del Concordat, Hitler va revocar l'ordre de dissolució de les organitzacions catòliques de caràcter religiós, cultural o benèfic i va disposar que fossin alliberats llurs caps i els altres sacerdots empresonats els dies anteriors sota l'acusació d'hostilitat al règim.

Heus ací, en resum, les principals disposicions del Concordat. El Reich garanteix la lliure comunicació entre la Santa Seu i els Bisbes i entre aquests i llurs fidels. — L'Estat empara i protegeix els sacerdots catòlics en l'exercici de llur ministeri, i castiga l'ús indegut de l'hàbit eclesiàstic o religiós amb les mateixes penes que l'ús indegut de l'uniforme militar. — Les parròquies i les altres institucions eclesiàstiques, els Ordes religiosos, les fundacions etc., tenen personalitat jurídica en els termes de les lleis civils; les que són actualment entitats de dret públic conserven aquest caràcter i les altres poden adquirir-lo, en la forma que disposen les lleis vigents.

L'Església proveeix lliurement tots els càrrecs eclesiàstics sense altres limitacions sinó que el designat ha d'ésser ciutadà alemany i ha d'haver fet els estudis en escoles alemanyes o en una Universitat eclesiàstica romana. — Els Ordes religiosos poden establir-se lliurement en tot el territori alemany.

L'ensenyament religiós és obligatori en totes les escoles elementals, professionals, mèdics i superiors. "En l'ensenyament religiós es tindrà especial cura de la conscienciosa exposició dels deures patriòtics, cívics i socials segons les normes de la fe i de la moral cristiana, cosa que es farà també quant a la resta de l'ensenyament." — Els professors de religió seran designats, de comú acord, pels Bisbes i els Governos dels països. — Pel que fa a l'ús de la llengua materna en l'ensenyament religiós dels grups minoritaris no alemanys, s'estableix el principi de la reciprocitat, això és, se'ls donarà el mateix tracte que la nació respectiva doni als grups minoritaris alemanys. — Es garanteix el dret d'erigir escoles confessionals i la conservació de les existents. — Els Ordes i Congregacions religioses poden erigir escoles privades, segons la norma i amb les condicions fixades pel dret comú.

El matrimoni religiós pot precedir la celebració de l'acte civil en cas de perill de mort o de greu necessitat d'ordre moral, a judici del Bisbe. Les entitats catòliques de caràcter religiós, cultural o benèfic i que depenguin de l'Autoritat eclesiàstica, seran protegides en llur institució i

actuació. Les que, a més, tinguin altres fins, àdhuc socials o professionals, també ho seran, mentre donin garantia d'exercir llur activitat fora de qualsevol partit polític, i sense perjudici de llur eventual inserció en les organitzacions estatals.

Cap sacerdot ni religiós no pot formar part de cap partit polític; aquesta disposició no afecta ni limita la llibertat d'ensenyar públicament la doctrina moral de l'Església. — Resten en vigor els Concordats celebrats anteriorment amb Baviera, Prússia i Baden en tot allò que no hagi estat alterat per aquest. — M. R.

LA UNIFICACIÓ DE LES ESGLESIES PROTESTANTS ALEMANYES. — Com dèiem al fescicle de juny, en la Conferència de Loccum (26-27 de maig) va ésser acceptat el principi de la unificació de l'església protestant, que ha adoptat el nom d'Església Evangèlica alemanya, i es varen traçar les línies generals del seu estatut. En la mateixa Conferència fou elegit el primer bisbe del Reich, Dr. Frederic von Bodelschwingh. La designació va desplaure als cristians alemanys, per als quals l'únic bisbe possible era el pastor Müller, que varen començar totseguit una activa campanya de premsa contra la validtat de l'elecció. Per a ells el non bisbe havia d'haver estat elegit mitjançant un plesbicit, cosa que hom no veu com pot compaginar-se amb les doctrines antidemocràtiques del nacionalsocialisme.

El dia 1 de juny, el pastor Müller celebrà una extensa conferència amb el Canceller en la qual, segons deia la premsa del partit, es va poder constatar la unitat de mires que hi ha entre els cristians alemanys i el Govern del Reich. No va tardar gaire a veure-se'n el resultat, el dia 25 de juny, Rust, ministre de Cultes de Prússia, va nomenar el Dr. Jaeger, Comissari d'Estat per a totes les esglésies evangèliques de Prússia: a conseqüència d'aquesta mesura, el nou bisbe va dimitir immediatament. El Comissari va publicar un decret en virtut del qual assumeix la direcció dels afers de totes les esglésies evangèliques de Prússia; encomanada a les autoritats eclesiàstiques existents el despatx enteri dels assumptes pendents; declara disoltes totes les assemblees designades per elecció; anuncia la convocatòria de noves eleccions; i declara que totes les relacions oficials entre les esglésies de Prússia i la Unió de les esglésies alemanyes s'han de fer per mitjà del Comissari.

El mateix dia que el Concordat, es va promulgar la Constitució de l'Església Evangèlica alemanya, que consta de 12 articles. Senta el principi de la paritat de les comunitats territorials protestants en el sí de la nova església evangèlica, i els conserva l'autonomia en matèria doctrinal i cultural: en qüestions administratives, l'església evangèlica els pot imposar normes. El poder eclesiàstic central tindrà caràcter jurídic administratiu i servirà de lligam entre el Govern i les esglésies. Al cap d'aquest poder central hi haurà el bisbe del Reich, que haurà d'ésser luterà, i actuarà assistit d'un sínodo amb poder legislatiu. El nou bisbe serà elegit el dia 10 de novembre, data en què es compleixen 450 anys de la mort de Luter. No cal dir que tots els pastors hauran d'ésser de raça ària.

L'elecció dels nous consells parroquials, que són els que designaran els membres del sínode, es va celebrar el dia 23 de juliol. Els cristians alemanys, patrocinats pels nazis i recomanats pel Cancellier, han obtingut els dos terços dels llocs; els altres corresponen, gairebé tots, el partit evangèlic, que defensa l'absoluta independència de qualsevol ingerència política.

En vigílies de les eleccions, el Conseller, des de Bayereuth, on estuejava, va radiar un discurs en pro de les candidatures dels cristians alemanys i va exposar el punt de vista del Govern relatiu a les confessions religioses. "L'actuació de les esglésies, tota sola, no basta per aturar els progressos del bolxevisme. Cal, doncs, una defensa pública i nacional. L'Església Romana ho ha entès així signant el tractat del Laterà i pactant després el Concordat amb l'imperi alemany. Convé trobar una solució clara per a l'església evangélica i per això és desitjable que no hi hagi sinó una sola església d'imperi. L'Estat fort sols té un desig: donar la seva protecció a les organitzacions religioses que puguin fer-li un servei. L'Estat està prompte a garantir la llibertat de la vida religiosa, però té el dret d'esperar que les confessions escoltaran els qui estan decidits a lluitar per la llibertat nacional."

Aquest discurs dona un xic de llum sobre l'espirit amb què Hitler ha anat al Concordat: l'Estat protegeix les confessions religioses que li fan un servei. — I si no li'n fan?. — M. R.

MOVIMENT SOCIAL

LA XXV^a SESSIÓ DE LES SETMANES SOCIALS DE FRANÇA.—La institució de les Setmanes Socials de França admirable per tants conceptes, que amb notable perseverança cada any celebra les seves reunions d'estudi dels principals problemes que planteja la vida, des del punt de vista cristià, aquest any s'ha reunit per XXV^a vegada, i les seves sessions han tingut lloc a la ciutat de Reims, els dies 24 a 30 del passat mes de juliol.

La Setmana Social anterior, celebrada l'any passat, a Lille, ja fou una manifestació remarcable de l'extraordinària vitalitat i importància que han adquirit aquestes reunions, però podem dir que, enguany, a Reims, no ha disminuït gens ni l'assistència, ni l'interès, ni la importància dels temes que s'han estudiat. En conjunt, ha estat una manifestació més del dinamisme i de l'activitat d'aquest nucli de catòlics francesos que la preocupació pels problemes socials i pels ensenyaments pontificis, portà a formar aquesta èlite, que ha estat l'ànima de les Setmanes Socials de França.

Els cursos i conferències d'aquesta Setmana tenien com a tema general a estudiar: *La societat política i el pensament cristià*. Hi assistiren representants de les principals nacions del món; gran nombre de personalitats representatives del moviment social catòlic francès; entre les dignitats eclesiàstiques, cal esmentar els cardenals Verdier i Lienart; el Nunci Apostòlic Mons. Maglione; presidí Mons. Suhard, arquebisbe de Reims. L'interès actual del tema escollit, era accentuat encara per l'extensa i alligadora lletra que el cardenal Pacelli havia enviat a M. Eugeni Duthoit, glosant el programa que s'havia de tractar durant la Setmana.

Durant la Missa de l'Esperit Sant, celebrada a la catedral, Monseñor Suhard pronuncià una allocució donant la benvinguda i saludant el XXVè aniversari de les Setmanes Socials de França. Més tard, el president general, M. Sugène Duthoit, pronuncià una magnífica lliçó d'obertura sobre la relació entre la política i el pensament cristià. El món s'ha allunyat d'una política humana, i l'angoixa de les multituds és extrema; altrament seria si el sentit cristià impregnés les intelligències, i hom comprengués que l'Estat és per l'home i no l'home per l'Estat. Aquest ha de procurar als seus membres un bé temporal i comú, inasequible per l'esforç isolat, sinó que cal l'ajut i la col·laboració de tots.

M. Josep Hours, féu un magistral estudi de l'evolució de la societat política a França després de la Revolució. Evolució que ha acabat amb el triomf de la concepció democràtica, que avui passa una greu crisi, que pot ésser mortal si un esforç d'educació no retorna el sentit del bé comú. El problema de l'Estat, com tots els d'una democràcia, va junt al problema de l'educació. M. Josep Vilatoux, féu ressaltar l'antinòmia que sofreix la societat entre la funció humana a què està destinada la política i la filosofia de l'ordre físic de les coses que fa molt de temps inspira la política. Els contemporanis que tenen aspiracions vers un ideal moral i espiritual, no poden estar satisfets pel materialisme pràctic de què està penetrada la societat política.

M. Paul Cuhe, analitzà l'esperit i la tècnica de l'Estat feixista: concepció hegeliana de l'Estat, nacionalisme violent, tradicions imperials, etc....; i el R. P. Barde, l'Estat soviètic: remarcà la contradicció del bolxevisme amb la doctrina marxista que compoorta la supressió de l'Estat; la tradició absolutista del poble rus i la manca d'espiritualitat dels dirigents del comunisme. El professor M. Prélôt, donà la lliçó sobre els govern d'opinió, que travessen avui dia una doble crisi.

La lliçó del R. P. Valensin, provà la primàcia de l'humà en política, i, per tant, la instauració d'un ordre públic que ajudi l'home a assolir el seu fi darrer. El R. P. Delos, demostrà que el fi propi de la política és el bé comú temporal, que està al servei de la persona humana i que és superior, àdhuc al mateix Estat. Aquesta doctrina protegeix l'individu contra l'absorció per la societat. La sobirania de l'Estat, fou examinada pel professor M. Reglade, el qual a la llum de les Encíclics refutà les teories que volen fer de l'Estat un poder absolut. La moral i el dret natural imposen a l'Estat limitacions i respecte als drets particulars com-

patibles amb la realització del bé comú. La tasca esdevé cada dia menys fàcil, degut a l'extensió de les funcions de l'Estat, a la transformació del medi nacional i internacional, etc. M. Deslandres estudià el problema constitucional. Ni la monarquia ni la dictadura poden resoldre les dificultats que té avui dia l'Estat. Una readaptació del règim de base democràtica parlamentària i representativa li sembla possible, mitjançant algunes reformes que anuncia. Cal que els catòlics es preocupin de fer-ho realitzable, car hi va la salut de la nostra societat. El professor M. Garrigon-Lagrange, tractà del concurs de les institucions públiques i particulars al bé comú, tendència que s'observa i que qualifica de saludable.

L'Església i els Estats, fou estudiat per Mons. Paulot. L'ordre polític cristià distingeix entre l'autoritat de l'Església i l'autoritat de l'Estat, i imposa tant a l'un com a l'altre el respecte a la dignitat i a la llibertat de la persona humana. L'Església és estranya als partits polítics i indiferent a les formes de govern. La pau de Crist en el regne de Crist no és enlloc més que en l'obediència unànime i absoluta a les ordres del Papa.

M. Jean Guittou, exposà els principis i la tècnica d'una política d'educació, a la qual han de cooperar l'Estat i l'Església; i M. Gaud, exposà els principis i la tècnica d'una política de moralitat pública, i digué de quina manera els particulars poden ajudar l'acció dels poders públics en el terreny de la defensa de la moral. Els principis i la tècnica d'una política de sanitat pública, foren estudiats pel doctor Biot. Cal fer respectar els drets de la persona i els drets de l'individu, i per això és necessària una educació metòdica de l'opinió, i fer lloc a la col·laboració de les institucions que estan entre l'individu i l'Estat: la família, associacions de famílies, agrupacions professionals. M. Boissard, tractà del problema dels funcionaris, que havia ja tractat a la Setmana Social de Lyon.

El canonge M. Masure, parlà del lloc de la família a la societat política. Ha d'haver-hi una col·laboració sincera entre l'Estat i la família. L'Estat modern, pel contrari, s'esforça en absorbir la família. Cal que els catòlics facin triomfar el sistema de col·laboració inspirat en paraules de Lleó XIII. El president de la Confederació de Professions, Josep Zamauski, tractà del lloc dels organismes professionals en l'Estat. És necessari conciliar una justa llibertat com a base amb una representació pública que tingui el dret d'orientar la producció. necessitat humana de justícia social i el *desgavell intel·lectual* que, d'ençà de l'adveniment del positivisme naturalista, preparat al segle XVII, clos al XIX, aclapara la societat política.

La darrera lliçó de la Setmana fou donada per M. Coirard, sobre el lloc de les autoritats locals i dels cossos privats en la societat política. Indicà de quina manera l'autoritat municipal té el deure d'exercir el seu arbitratge entre les generacions que se succeeixen en el municipi.

El primer dia, al vespre, a la catedral, Mons. Suhard, pronuncià un discurs doctrinal admirable sobre el regne de Crist per la pau de Crist.

Es donaren, a més, remarcables lliçons documentals i conferències als vespres, per Charles Blondel, sobre els mètodes legislatius; del coronel

Ronllet, sobre el paper dels partits i l'actitud que els catòlics han de tenir davant d'ells; de M. Georges Goyan, sobre el cardenal Langinieux; de Jules Zirnheld, sobre la importància a la nostra època de la vida professional; del R. P. Gillet, sobre el deure de col·laboració en la societat política; de M. J. Tourret, sobre l'esforç actual del pensament catòlic en el pla internacional. El R. P. Guitton evocà la gran figura de Lleó Harmel. Després del migdia, altres lliçons d'informació pels que volien aprofitar-les. M. Scherer, parlà dels factors de l'opinió; M. Maquart, dels pactes concordataris recentment acordats per la Santa Seu; M. L. Blanckaert, del Consell Nacional Econòmic. Resten, encara, les assemblees dels grans moviments catòlics socials; de la Confederació francesa de treballadors cristians; de la Unió d'estudis dels catòlics socials; de la J. O. C.; de les Caixes d'Assegurances socials i de mutualitats familiars; de l'Associació de catòlics laics universitaris i missioners, "Ad Ducem", etc. Per tota la regió de Reims, s'organitzaren, a la vetlla, actes populars, en els quals parlaven un laic i un eclesiàstic; el primer sobre la crisi present de la societat política, i el segon, de les responsabilitats cristianes davant aquesta crisi, assolint tots grans èxits.

La Missa de cada matí i les meditacions, com totes les cerimònies religioses de la setmana foren molt concorregudes i brillants.

A la darrera sessió foren llegides i aprovades les següents Conclusiones que, com de consuetud, fixen les idees dels reunits davant els problemes estudiats:

I

L'observació dels fets permet posar de relleu que la política, la ciència i l'art del govern temporal de les societats, no poden destacar-se del pensament cristià sense allunyar-se de la seua pròpia finalitat: el servei de al persona humana.

II

Entrada en els costums, la *pràctica de l'Associació* ha permès als interessos més diversos, agrupar-se i expressar-se en l'Estat. Le totes maneres, cal inclinar aquests interessos particulars davant del bé comú. Els intèrprets del pensament cristià no cessen de recordar la noció del bé comú.

III

Molts sistemes de pensament, lluny de corregir el desordre, han portat al màxim la contradicció que esclata en el món present entre la ne-

IV

Experiències noves es desenvolupen. Mentre que l'Estat feixista procedeix d'origens doctrinals en els quals han vingut a integrar-se, a títol de components, de les tradicions corrents d'idees fortament diversos, l'Estat soviètic s'inspira en un materialisme absolut: els seus fundadors

anuncien la pujada irresistible de la humanitat vers una societat comunista que reclama l'adhesió total de l'home i que no tolera res fora d'ella.

V

Els *governos d'opinió*, que han tingut llur bressol en el país ango-saxó i les institucions dels quals s'han implantat, en el segle XIX, en un gran nombre de països, travessen una crisi, sobretot d'ençà de la gran guerra. Aquests governs han de reformar-se a si mateixos. Han d'alliberar-se de solidaritats ideològiques que, sense ésser-los essencials, han estat generalment acceptades, si no recercades, per llurs teòrics dels segles XVIII i XIX. Ells han de reformar també institucions i pràctiques que no corresponen ja a les necessitats actuals de la vida social.

VI

La doctrina catòlica de la *primacia de l'humà en política* té una doble significació:

1.—La ciència política és essencialment una ciència moral i, pel fet mateix, una ciència pràctica: l'Estat, no té solament, per ella, un objecte a reconèixer, sinó un objecte a construir, en vista dels fins humans.

2.—L'acció política tendeix a realitzar aquest ordre exterior i públic, fonamentat sobre la justícia, en el qual l'ésser immortal que és l'home ha de trobar el mitjà favorable a la prossecució personal de la seva finalitat darrera.

VII

El bé comú és el conjunt dels béns necessaris a la vida humana, organitzada de tal manera que l'individu troba en el mitjà així constituït, els mitjans de realitzar el seu destí personal. L'Estat, encarregat de procurar aquest bé, està, doncs, al servei de la persona humana i el seu ideal natural, subordinat a la seva finalitat sobrenatural.

VIII

L'Estat no té, doncs, poder *discrecional*. La seva sobirania no és, doncs, un poder absolut i sense límits, sinó simplement un poder sense recurs, que rep una limitació, tant del Dret natural com de la Moral, el mateix en l'ordre intern (respecte als drets dels particulars), com en l'ordre internacional/(respecte als drets que dimanen de la comunitat jurídica dels Estats).

IX

A la part temporal, de la qual l'Estat té l'encàrrec, a la part espiritual, que pertany a l'*Església*, vist el destí definitiu de l'home, correspon dues sobiranies: la de l'Estat, la de l'Església.

Entre elles, ni confusió, ni separació, sinó unió volguda per la Providència, no de conveni humà solament. A l'Església i a l'Estat els pertany la cura de marxar en el sentit profund de llur unió, evitant ço que divideix, cercant ço que uneix, sigui pel mitjà jurídic dels concordats, sigui —i això seria millor— que l'observança del concordat diví: el que Déu ha unit, que l'home no ho separi.

X

Els òrgans de l'Estat han d'ésser apropiats a llurs diverses i comunes funcions. Conscients del bé comú a realitzar, han de voler i poder realitzar-lo; d'aquí, en presència de les dificultats particulars que troba l'Estat per l'acompliment de la seva tasca, la urgència d'una readaptació del règim constitucional, per tal de donar al sufragi la seva sinceritat, al poder executiu la seva autoritat, a la llei la seva claredat, la seva força, la seva conformitat a les necessitats del país.

XI

En ço que es refereix als seus agents, *els funcionaris*, l'Estat, expressió de la societat política, proveient al bé comú dels seus membres, ha de fugir de tota confiscació sindicalista i restar àrbitre imparcial i sobirà entre tots els interessos, individuals o col·lectius, per a harmonitzar-los.

Els agents dels serveis públics tenen, en canvi, *deures especials*, en particular el deure de continuïtat que implica la funció, i *drets, igualment especials*, individuals i col·lectius.

XII

L'observació dels fets permet constatar, en el dinamisme i la complexitat de la vida contemporània, un doble moviment: d'una banda, l'activitat de les *intervencions de l'Estat* sobre el camp econòmic i social; de l'altra, l'activitat de les *corporacions i associacions privades*. Aquests dos ordres d'activitat poden servir de bé comú, a una doble condició: que l'Estat si té relació en tot, no ho absorbeixi tot, i àdhuc es limiti a jugar aquí el rol supletori, allà el rol coordinador, que és el seu; que els particulars que persegueixin, per mitjà d'una acció concertada, objectius públics (impostos, duanes, utilitatge nacional), serveixin veritablement el bé comú més aviat que servir-se d'ells mateixos.

XIII

L'aplicació d'aquests principis ha d'ésser feta en tres dominis, on, de tota evidència, l'Estat i les activitats privades han de conjugar-se: *educació, moralitat, salut pública*.

1. L'Estat ha de venir en ajut de la família, per tal de permetre-li d'exercir tots els seus *drets* i per tal d'obligar-la a complir amb tots els seus deures d'educació. Ha d'ajudar a l'Església a fer la seva tasca d'educadora de l'home total, en vistes a la vida eterna.

2.—L'Estat ha d'aplicar-se a l'elevació gradual dels *costums*, tot cercant, en aquest terreny, la col·laboració del ciutadans dels grups professionals i de l'opinió.

3.—Ha de vetllar per la salvaguarda de la *salut*, amb la cura, sigui en la lluita contra els flagells socials, sigui a propòsit dels problemes d'eugenisme, de respectar els drets de la persona, els de la família i de fer ample lloc a la col·laboració de les institucions que haurien d'escalonar-se entre l'individu i l'Estat.

XIV

L'Estat complet, no és el poder central solament i els seus agents: no n'és més que la *superestructura*. La *família*, les *professions*, les *institucions locals*, les corporacions privades en són la *infraestructura*. Però, com integrar a la societat política totes aquestes forces precioses?

1.—Al lamentable i estèril conflicte entre la *família* i l'*Estat*, ha de succeir, com entre dues potències dignes l'una de l'altra, una col·laboració constant, insspirant-se en la necessitat recíproca que tenen aquestes dues societats i servir-se d'una de l'altra.

2.—Convé donar als *interessos professionals* una representació adequada en la societat política, no en vistes a construir tot l'Estat sobre la idea de producció organitzada sinó en vistes a conciliar les llibertats econòmiques amb una representació pública que tingui el poder d'orientar la producció i de coordinar les seves branques.

3.—El tipus més característic de la vida local és el *municipi*: és en ell que pot organitzar-se de la manera més viva la col·laboració de l'autoritat pública i de les associacions o "corporacions" degudes a la iniciativa privada. El municipi no apareix ja solament com la vida d'un agrupament de llars, sinó com la vida d'una sèrie d'associacions constituïdes en el quadre municipal.

* * *

Però com més s'imposarà i es realitzarà la concepció orgànica de la societat política, més s'estendran les forces intermediàries entre l'individu i l'Estat, més haurà d'ésser afirmada també la primàcia del poder polític del qual depèn, l'existència mateixa i la perpetuïtat de la nació.

Per l'exercici benefactor de l'autoritat en l'Estat, les millors col·laboracions són aquelles que el poder cerca, no pas les que sofreix.

Com ha dit el Cardenal Verdier, les setmanes socials són un òrgan essencial de la vida catòlica. Es mereixen extraordinàriament els testimoniatges d'admiració, de reconeixement i d'esperança que els hi són tributats. Reunions com aquesta, diuen prou bé la seva vitalitat i la seva eficàcia. — J. M.

MOVIMENT INTERNACIONAL

LA CONFERENCIA DE LONDRES HA ESTAT UN DUEL ENTRE ANGLATERRA I ELS ESTATS UNITS.—El diari soviètic "Pravda", de Moscou, s'ha ocupat detingudament de la tensió de la Conferència econòmica, ara suspesa—diuen—temporalment, i a la lluita entre Anglaterra i els Estats Units.

Els delegats s'aplegaren a Londres per obtenir una treva, però els resultats han estat nuls, i no ha estat solventada cap de les dificultats que existien abans d'obrir-se la Conferència.

El fracàs de les converses de Ginebra ja havia donat a entendre que les potències imperialistes es preparaven a solventar llurs conflictes econòmics per mitjà de canons, tanes i llança-bombes. L'anomenat "compromís podrit" entre els Estats Units i Anglaterra, no resolgué el problema dels deutes. A més, Anglaterra havia lesionat els interessos nordamericans amb els seus tractats de comerç; per altra part, havia esclatat una guerra duanera al Japó, i aquest país contestà elevant per la seva part les barreres de les duanes i amenacava acostar-se als Estats Units. Alemanya proclamà la moratòria la vigília de la Conferència. I els mateixos nordamericans portaren també llur "present" a la Conferència, en depreciar el dòlar, amb l'esperança d'aconseguir ultrapassar la lliura.

"A esqueses de la Conferència de Londres, els directors dels bancs d'emissió dels Estats Units, d'Anglaterra, de França i potser del Japó arribaren quasi a entendre's en vistes a una treva monetària, i estaven disposats a establir una relació ferma entre el dòlar, la lliura i el franc. Però a penes traspuaren aquestes perspectives, hi hagué un daltabaix d'accions i d'altres valors nordamericans. El capital ianqui refusà renunciar a la inflació i al dumping, i no vacillà a desqualificar els seus delegats i a posar-los en una situació ridícula. Washington ha *torpedejat* les converses que es referien a la treva monetària. El dòlar continua baixant, amb gran desesper de la lliura, del franc i del yen.

"Durant la Conferència, els imperialistes no deixaren de parlar de la treva econòmica, comercial, duanera i monetària, però, amagats sota aquesta disfressa, no han fet altra cosa que augmentar la guerra econòmica, comercial, duanera i monetària.

"Unicament la delegació soviètica presentà un projecte concret, seriós, sòlidament basat [el lector recordi que això són paraules de "Pravda"!], i proposava una treva econòmica real, la supressió de mesures de guerra en el terreny econòmic, i un veritable desarmament comercial.

"Per altra banda, les reunions generals de la Conferència no donaren res de concret. Hom hi sentí parlar per torn tots els representants del món polític. Cada un proposava un remei. Però cada vegada es veia amb

major evidència que les medicines preconitzades pels polítics burgesos, no servien per res més que per a guarir els mals dels països que representaven, i que, en canvi, constituïen un verí mortal per als altres països. És molt estranya aquella *farmàcia* que funcionà a Londres! El doctor anglès ofereix medicines molt perilloses per al malalt nordamericà, i el doctor nordamericà proposa prescripcions dubtoses per a l'Europa sotrent."

En conseqüència, les conversacions de Londres no han estat res més que un veritable duel entre Anglaterra i els Estats Units.—L. J.

EL PRÍncep DE GAL·LES VEN EL SEU "RANCH" CANADENC.—Ningú no escapa a la crisi, àdhuc prínceps i reis s'hi han de sotmetre. En són testimoni aquestes ratlles, que treiem del "Sunday Express", de Londres.

"De fa quatre o cinc anys, el príncep de Galles perd diners, diversos milers de lliures, en l'explotació del seu "ranch" canadenc, i malgrat moltes economies i restriccions, li ha estat impossible de treure'n cap profit.

"El príncep, que comprà aquest domini de més de 2.000 hectàrees fa 14 anys, l'ha explotada a fi d'encoratjar els camperols canadencs, i ha despès enormes sumes d'argent per equipar-la de la manera més moderna.

"Una crisi aguda ha portat al comble les despeses d'explotació, i el príncep ha decidit que no podia continuar ocupant-se en una empresa tan deficitària."—L. J.

LA FINALITAT SECRETA DEL PACTE DE LES QUATRE POTÈNCIES.—La signatura del Pacte de les Quatre Potències preocupà i preocupa encara la premsa iugoslava, la qual continua fent importants revelacions sobre la finalitat secreta d'aquell pacte.

El diari "Movosti", de Zagreb, es fa ressò d'aquestes inquietuds, i diu:

"No s'ha definit encara ben bé el veritable objecte del Pacte de les Quatre Potències tal com ha estat concebut segons el projecte de Mussolini. Aquest pla preveia la revisió dels tractats de pau i el dret d'Alemanya a la igualtat d'armaments. Pel que fa a la revisió de l'"*statu quo*" territorial, han concedit aquest mateix dret a Àustria, a Hongria i a Bulgària. Però això és perillós i permet de preveure la possibilitat d'un *altre* pla que és implícitament contingut en el Pacte de les Quatre Potències.

Quin és aquest pla? De primer antuvi hom podia creure que hom volia realitzar el pacte a l'exemple de la santa aliança. La santa aliança tenia per promotor el famós Me Hernich, el més temible reaccionari del seu temps, que volia impedir, per la intervenció de les armes, tot moviment democràtic en el territori dels països units d'Europa.

Si considerem que els factors principals en què s'inspiraven, expressaven la tendència dels moviments feixista i hitlerià, això ens és suficient per a comprendre el que ha passat a Alemanya: el pacte no tenia per

finalitat, pròpiament parlant, determinar directament una sedient revisió territorial, sinó de reaccionar contra tot corrent social i polític que pogués oposar-se al desenvolupament del feixisme i del hitlerisme.

Calia solament obtenir l'adhesió de França i d'Anglaterra, per a la realització d'aquest pla. Hom ha dit encara que tot el pacte ha estat fet d'acord amb les teories del conegut Herr Rovenberg, que dirigia la política estrangera de l'Alemanya hitleriana.

Com ja s'anuncià, i es veié amb evidència més tard, el Pacte de les Quatre Potències tenia en primer lloc l'objecte de separar els eslovens i els croates del litoral iugoslau de la Mediterrània i de repartir-los entre Itàlia (la Croàcia amb Zagreb i la Dalmàcia del nord) i Albània (Hertgavin, la Dalmàcia del sur i Montenegro). S'atorgarien alguns avantatges a Hongria i Bulgària. El mateix destí estava reservat a Txecoslovàquia i Romania. Això explica la feblesa dels elements eslaus i llur submissió a la influència alemanya, hongaresa i albanesa sota el protectorat i la jurisprudència de la Itàlia feixista.

Pel que es refereix a Rússia, hom li treuria Ukraina. És el programa de Hitler. En aquesta qüestió encara hi ha secrets a revelar, que els esdeveniments ens mostraran amb tota l'evidència.—L. J.

LA CAIGUDA DE MACHADO. — No pot titllar-se de dictadura el govern suau liquidat a Cuba. Machado havia estat elegit constitucionalment president d'aquella illa, i constitucionalment també havia estat portada a cap la prorroga del mandat presidencial. El que sobrevé amb el període de govern Machado té molts punts de contacte amb el que fa dos anys passà a l'Argentina. Podríem establir un paral·lel entre les figures de Machado i Irigoyen. Potser els nostres esquerrans se n'alarmarien, però els seus planys serien injustificats. I en Machado es dona el cas, tan accentuat, com aquell de l'home polític un dia idolatrat per les masses i que després, pels desencerts del seu comanament, es veu abandonat d'elles.

La crisi econòmica que a Cuba ha arribat a uns resultats veritablement catastròfics, ha estat potser la causa principal d'aquest descens de les masses. Elegit Machado en 1924, sota el lema: "Aigua, camins i escoles", propi de qui vol cimentar la prosperitat del país sobre veritables bases, s'ha trobat que no solament no ha pogut portar a la realitat aquestes belles promeses, sinó que, pel contrari, la misèria s'ha anat ensonyorint pas a pas d'aquella illa, fins ara veritable paradís dels seus habitants.

Si quan en 1928, encara no es deixava sentir la crisi en tota la seva extensió, Machado s'hagués retirat a la vida privada, possiblement hauria passat a ésser una reserva del país. Però, en lloc d'això, preferí seguir el camí de tants i tants "caudillos" i presidents sud-americans, que es deixen emportar pel desig de perpetuar-se en el poder. Diferents vegades en aquestes mateixes pàgines, hem tingut ocasió d'estudiar el problema de la "reelecció", punt cabdal al voltant del qual giravolta tota la política de les Repúbliques sud-americanes. Machado, en 1928, compta-

va encara amb la simpatia de les masses. La reforma de la constitució que féu aprovar, incorporant la fórmula de la reelecció a la llei fonamental cubana, fins aleshores taxativament prohibida, començà a apartar-li la simpatia del país.

L'oposició contra Machado — fenomen molt corrent en aquests últims anys en altres indrets del món — es concentrà, en el seu principi, en les universitats i en els que podríem dir-ne medis intel·lectuals. No vulguin veure en Machado els nostres lectors, degut a això, un governant de principis conservadors que sigui combatut precisament pels elements esquerrans del país. A Amèrica no són d'aplicació les fórmules liberals i conservadores en el sentit en què s'apliquen en el vell continent. El mateix Machado fou elegit en 1924 patrocinat pel partit liberal. A Cuba, potser per haver depengut fins última hora del domini espanyol, aquesta fraseologia ha durat més temps. En general, independents de l'etiqueta política, a l'Amèrica llatina els partits actuen moguts únicament i exclusiva per movils personalistes, i en l'Amèrica del nord l'estructuració en demòcrates i republicans no té cap semblança amb cap més divisió política d'enlloc del món. El que apareix a través de la primera actuació revolucionària contra Machado, són elements socialistes disolvents en el sí de la Universitat de l'Habana, és a dir, no són ja precisament uns pretesos esquerrans els que lluiten per enderrocar un tirà, sinó més aviat elements joves guanyats a les doctrines de la lluita de classes, i que desitgen establir en aquell país un règim que si no fos el de Rússia, s'acostés almenys al de Mèxic.

Prorrogat constitucionalment el mandat de Machado, començà, a l'ensems que l'acció subversiva dels diferents grups de l'oposició, una repressió despietada des del govern. És gràcies a les llegendes, en gran part verídiques, escampades profusament per les Antilles, que l'estel de Machado empalideix. El President — camí ja de convertir-se en dictador — es rodeja d'una policia forta sense escrúpols de cap mena, la qual, per tots els mitjans al seu abast, es desfà dels qui hostilitzen el règim. Convençut Machado de la minva que va sofrint la seva popularitat, al compàs que augmenta la misèria del país, es rodeja d'òrgans pretorians que porten la repressió a extrems insòlits. Però, en disculpa de Machado, cal dir que la repressió s'adopta quan ja s'han perpetrat contra ell diversos atemptats dels quals han estat víctimes valuosos col·laboradors seus.

Arriba un moment en què pràcticament la meitat de la població cubana està en atur focós. Els funcionaris dels organismes oficials no perceben els seus sous o bé els hi són entregats amb retards de mesos.

Unicament l'exèrcit i la policia, curosament mimats per Machado, reben puntualment els seus honoraris. Així els carrers de l'Habana presenciaven fets com manifestacions, mai vistes, de protesta d'elements tals com el de les mestresses de les escoles públiques... Per tant, no té res d'estrany que la màquina governamental en què es recolza encara Machado, es minés per la seva base.

Existeix encara un fet més a Cuba d'una importància extraordinà-

ria: la influència dels Estats Units. En separar-se Cuba d'Espanya pel tractat de París en 1899, s'afegí a la constitució que aleshores més o menys lliure s'atorgaren els cubans, la nomenclatura política que s'anomena l'"esmena Platt", en virtut de la qual els Estats Units s'irrogaven el dret d'intervenir mil·liarment en la illa de Cuba per salvaguardar els pretesos interessos ianquis. A partir d'aleshores, aquest fet pesa extraordinàriament en la ulterior evolució de Cuba. De fet, aquesta es converteix en una semi dependència nord-americana, com més d'una vegada es posà de relleu.

Unes hores abans de dimitir — millor dit, de fugir — Machado, els partits en pugna lluitaven per atreure's les simpaties dels governants ianquis a favor de la seva bandera, a l'ensens que intentaven fer recaure la antipatia del poble sobre els seus contrincants, als quals volien carregar la responsabilitat del desembarc dels guàrdies marins ianquis.

El poble cubà, amb l'infantilisme propi de tots els pobles, ha celebrat la fugida del pseudo-dictador amb un entusiasme iraonat. De fet no és res més que el mateix entusiasme amb què es celebrà la seva exaltació a la presidència. És propi de les masses el creure que amb un canvi de persones es pot fer la felicitat del país, i segurament l'equip de governants que substituirà els machadistes caurà, al seu entorn, en mig de l'animadversió popular.

L'entusiasme amb què els grups avançats de la vella Europa han acollit la caiguda de Machado, demostra la manca de preparació i la ingenuïtat amb que segueixen la política del nou món. Així no s'expliquen aquests crits de joia ressonant davant de les ambaixades i consolats de Cuba, si hom té en compte que el que ha estat anomenat com a successor de Machado és precisament un dels que ha estat fins aquests últims temps col·laborador del president desposseït. Fins i tot, dintre la "legalitat Machado" s'indicava el nom de Carles Miquel Céspedes, ministre d'Obres Públiques com a probable successor de la Presidència. Això sol fa pensar que, amb lleugeres variants, es perpetuarà la política econòmica — que a fi de comptes és l'essència del Govern anterior, i que potser el tacte polític del nou president tractarà d'esborrar el mal record de les terribles repressions del seu predecessor. — L. O.

LA DICTADURA HITLERIANA.—Aquest gran fet històric, que és l'adveniment del nacionalsocialisme al poder a Alemanya, que pot tenir i que, n'estem segurs, tindrà una gran repercussió en la vida de la vella Europa, ocupa tota l'atenció de la premsa internacional. La gran profusió d'articulistes dificulta la nostra tasca de simples espigoladors en el camp dels diaris. De totes maneres, creiem que amb els extractes que donem a continuació, el lector podrà fer-se una idea d'aquest estat d'agitació. — L. J.

VERS EL TERCER REICH. — El "Sunday Times", de Londres, publica un article força interessant sobre aquest tema. El lector veurà la

substància d'aquest article, en els següents paràgrafs:

"En els medis anglesos ben informats, hom es dona compte perfectament que la campanya nacional-socialista alemanya contra Àustria no és més que la primera fase de la realització del gran pla nazi, per a la creació d'un "Tercer Reich", que comprendria tots els pobles de raça germànica del continent europeu.

"Un èxit de la campanya nazi contra Àustria encoratjaria, en conseqüència Alemanya a calar foc a tota l'Europa central i a la del nord-oest." — L. J.

ELS FINANCIERS ANGELOSOS I LA PROPAGANDA NAZI. — Causava una certa estranyesa en els ambients polítics anglesos i francesos el fet que "The Times", de Londres, publicés copiosos extractes del llibre de Hitler "Mein Kampf" i d'altres manifestacions semblants. Ningú no veia la causa secreta d'aquest fet, i la premsa francesa i àdhuc la mateixa anglesa hi ha dedicat extensos comentaris.

Mr. Wickham Streed, en un llarg article que ha publicat al "Sunday Times", ha deixat escapar una confessió. Heu-vos-en ací els passatges principals:

"Cal esperar que l'opinió pública, especialment la de la City de Londres, on la propaganda nazi ha estat menada recentment amb tanta d'habilitat, no diferirà de la premsa, sinó que en seguirà els camins.

"Els bancs i les cases comercials d'Anglaterra, que tenen grans interessos a defensar a Alemanya i a Hongria, estan naturalment inquiets pel que es refereix a l'esdevenidor de llurs negocis, però hi ha prou raons serioses per pensar que certs medis comercials han estat deliberadament enganyats sobre la veritable situació d'aquells països.

"I el mitjà més segur per a perjudicar irreparablement els interessos anglesos és encoratjar l'Alemanya nazi a prosseguir la seva política catastròfica." — L. J.

L'ACTUAL REGIM DE LA PREMSA A ALEMANYA. — El règim en què viu actualment la premsa al Reich és molt semblant al que regeix a Itàlia. Tota la premsa alemanya ha d'estar al servei de la dictadura, i no pot publicar més que allò que ordenen els governants. Els trusts de diaris liberals s'han inclinat sense lluita davant de la voluntat dels seguidors del "Führer". A Alemanya no existeix cap oposició. El document que reproduïm a continuació — extret de "Das Neue Tagebuch" — mostra com els nazis fan política per mitjà de la premsa.

"Quan s'observa de l'exterior l'estat actual de la premsa alemanya, sense saber-ne cap interioritat, hom podria creure que no hi ha res tan fàcil com fer un diari a Alemanya hitleriana i que els redactors poden confiar aquesta tasca als compaginadors. Dissortadament, existeix una política de la premsa.

"El ministeri de propaganda ordena: Les comunicacions relatives

als nomenaments, després de la dimissió del Dr. Hugenberg, no seran publicades sinó emanen de font oficial.”

I el Dr. Schmidt, ministre d'Economia del Reich, comunica: “Resta prohibit parlar de la política econòmica del govern del Reich sense autorització formal del ministre d'Economia. Aquesta decisió s'aplica també als comunicats del ministeri de Propaganda.”

“La Unió nacional-socialista de la premsa evangèlica demanà a totes les redaccions que li retornessin unes informacions que havia fet circular sobre la misèria a la U. R. S. S., plenes d'atacs violents contra els soviets. El dia 5 de juliol, el ministeri d'Afers Estrangers pregà als diaris que en llurs informacions sobre la vida dels colons alemanys a Rússia, no investiguessin el govern dels soviets o la U. R. S. S.

El dia 6 de juliol caigué un avió prop d'un camp de tennis, a Berlín. El ministeri de Propaganda prohibí la publicació de la notícia. “Der Angriff”, l'òrgan nazi, rebé l'ordre massa tard i publicà la notícia; un diari berlinès del matí la reproduí. El ministeri de propaganda declarà solemnement que les notícies prohibides, no podien ésser publicades, àdhuc en el cas en què un diari les hagués publicades per raons tècniques.

Göring pronuncià el dia 7 de juliol un discurs sobre la Prússia Oriental. Aquest discurs fou radiat. Una hora després de la ràdiodifusió se'n prohibí l'apublicació del text; cinc hores més tard era autoritzada. El mateix dia s'ordenava: “Els articles sobre l'exportació dels vins hongaresos són indesitjables.”

L'endemà s'ordena: “El govern prega que no es parli més de *Corredor polonès*, sinó de *Corredor senzillament*, o bé de *Corredor del Vístula*. D'ara endavant es dirà *Silèsia oriental* i no *Silèsia polonesa*.”

El mateix dia, el govern demana als diaris que insisteixin sobre les disposicions preses per a la millora del mercat del treball.

El dia 10 de juliol es feren circular set ordres:

1.—El viatge de Gömbös a Viena ha d'ésser esmentat amb calma; el govern del Reich n'estarà informat.

2.—S'ha d'insinuar discretament que els països que mantenen el patró or intenten atraure Alemanya a llurs conferències. De totes maneres, el govern del Reich ha decidit no participar-hi, ja que no hi fou invitat del començament.

3.—El ministre de Proveïments demana que pel moment no es publiquin declaracions sobre l'agricultura. Dintre d'alguns dies, rebrà la premsa i li farà declaracions ell mateix.

4.—Cal que els diaris posin de relleu l'organització, per al 15 de juliol, de les jornades del benestar Alemanya.

5.—Els diaris no podran publicar, sobre el concordat amb la Santa Seu, més que notícies oficials.

6.—Es prohibeix parlar dels preparatius de la manifestació de camperols al Lustgarten; ja se'n parlarà quan s'hagi celebrat.

7.—El viatge d'Henderson serà jutjat sense pessimismes; no es podrà atacar Henderson.

La ràdio llança una notícia sobre el partit nacional-socialista al Saar. Vint-i-cinc minuts més tard, els diaris reben l'ordre que no es pot publicar la notícia esmentada.

I això passa cada dia!" — L. J.

ELS ANTAGONISTES SECULARS: FRANÇA I ALEMANYA. — El to de la resposta alemanya a la "démarche" franco-anglesa ha donat motiu a molts variats comentaris de premsa. Els diris alemanys i els francesos han trobat motiu suficient per expressar-se una vegada més tot l'odi que es professen.

Després de fullejar la premsa francesa, que va davant totes les maniobres i injustícies del nacional-socialisme, resulta molt curiós veure com Alemanya no es queda endarrera en aquesta tasca, i acusa França d'haver fet canviar l'opinió anglesa, que fa unes setmanes es mostrava una mica favorable a Alemanya. El fet que es comunicés a Londres el dossier secret francès sobre els armaments clandestins d'Alemanya, ha fet exasperar el govern hitlerià.

La premsa alemanya comenta aquesta situació, basant-se en el text que donà d'aquest dossier el "Daily Herald", el qual deia que Alemanya organitzava els següents armaments:

"Aviació.—Alemanya construeix—deia—avions comercials i de turisme, que amb la més gran rapidesa poden transformar-se en avions de bombardeig o de combat.

Existeix un acord entre les associacions esportives aeronàutiques i les Joventuts hitlerianes, acord que té per finalitat formar el jovent per a l'aviació. L'entrenament comença als 12 anys i acaba als 18.

Gasos asfixians.—Existeix una fàbrica posada sota la vigilància del Govern hitlerià, i que únicament es dedica a fer experiments sobre els gasos asfixiants i s'organitza per a la producció intensiva d'aquests gasos.

Artilleria pesada.—El Tractat de Versalles ha estat violat en aquest punt per Alemanya, i dos països veïns li han lliurat, per encàrrec exprés, diverses peces d'artilleria pesada.

Metrallores.—En els països del Rin han estat fabricades i repartides en diversos dipòsits, grans quantitats de metrallores lleugeres.

Fusells i revòlvers.—Nombroses fàbriques d'Alemanya i almenys una de les grans fàbriques d'armes d'un país veí treballen únicament en la fabricació d'aquestes armes per al Govern hitlerià. En la fàbrica del país estranger tots els contramestres i controladors són alemanys.

En les fàbriques dels districtes del Rin que fabriquen fusells, només hi ha empleas nacionalsocialistes. Abans d'entrar-hi, han d'ésser examinats, i se'ls fa jurar que no diran res dels treballs que es fan en aquestes fàbriques.

Tancs.—Malgrat les estipulacions del Tractat de Versalles, es cons-

trueixen tancs en els tallers especials del Württemberg, d'acord amb els plans de l'enginyer Vollmer, de Berlín.

Tropes.—Una part de les tropes d'assalt i de les Camises Brunes, són agrupades i organitzades de tal manera que al primer senyal, les guarnicions de la Reichswehr seran reforçades per tropes perfectament armades i excel·lentment ensinistrades, que elevaran a 300.000 homes els efectius de la Reichswehr.

Per la seva part, el diari "Germania", òrgan del vicecanceller Von Papen, diu sobre la precedent informació:

"El fet que el socialista Daily Herald sigui el primer diari que hagi llançat aquesta informació prova a bastament en quines fonts tan tèrbol·les els adversaris del desarmament han anat a cercar llur "material". Però, a més, això demostra que els medis francesos i marxistes continuen volent alçar el món contra Alemanya.

El dossier secret tramès al Govern anglès per França, àdhuc admetent que el resum que en dona el "Daily Herald" contingui alguna partícula de veritat, no deu ésser segurament res d'extraordinari."

El "Münchner Nachrichten", de Munic, escriu:

"La diplomàcia francesa continua treballant, sota alta pressió, en el seu car i etern desig: desacreditar Alemanya.

"Ja hem assenyalat en nombres anteriors, l'aparició al Quai d'Orsay, d'un nou dossier sobre uns pretesos armaments secrets d'Alemanya. Sembla que a París s'esforcen a dirigir aquesta acusació vers la Societat de Nacions i que per tots els mitjans es continua pressionant el Govern anglès, per tal que París i Londres s'associïn en aquesta intervenció prop de Ginebra.

Es relaciona aquest esforç del Quai d'Orsay amb l'acció diplomàtica contra Berlín, a propòsit de les preteses violacions de la independència austríaca."—L. J.

ELS HITLERIANS NO ABANDONEN LLUR PLA D'ESTATIFICACIÓ DE L'ESGLÉSIA.—La carta del vell mariscal Hindenburg sobre la qüestió religiosa a Alemanya provocà una certa efervescència en la premsa anglesa. No perquè els diaris la prenguessin seriosament.

El "News Chronicle" insisteix particularment sobre l'oposició, que sembla augmentar de dia en dia a Alemanya, i el "Manchester Guardian" en pren tema per un llarg article.

"El règim nazi—diu el "News Chronicle"—és inderroable, i el canceller Hitler domina Alemanya amb una autoritat i gaudeix d'uns poders que li deuen envejar els altres dictadors europeus.

"De totes maneres, cada dia és més evident que se li presenten greus dificultats que fan malbé els seus esforços per guanyar-se el cor i la bona voluntat dels milers d'alemanys que persistiren a votar contra ell en les recent eleccions.

"Tothom es queixa que la disciplina nazi és monòtona i penosa de suportar. Però les queixes més altes vénen dels propietaris d'hotels, dels

taxistes, i d'altres persones greument afectades per la fugida dels rics jueus."

Tot i aquest descontent, sembla que no hi ha lloc a esperar una resistència seriosa.

Més greu és la qüestió religiosa. El "Morning Post", que segueix de prop els esdeveniments, es mostra totalment pessimista:

"El conflicte, pel moment, ha estat confiat al Dr. Frick i escapa a les decisions del capità Göring i del Dr. Rust."

Però:

"El Govern no abandonarà el seu projecte de control forçós i únic del partit nazi i sobre les Esglésies protestant.

"I aquestes són organitzades massa lliurement i sense rigor per a poder resistir la petulància de l'Estat amb tant d'èxit com els catòlics.

"Màxim, la intervenció del president Hindenburg provarà que l'Església [la protestant] sigui tractada amb massa brutalitat."

Però això, evidentment, és un consol molt petit.—L. J.

LA RELIGIÓ I L'ANTIRELIGIÓ A ALEMANYA.—El "Manchesteh Guardian" dedica un llarg article a aquest tema, article ple de remarques penetrants i a la vegada d'un cert romanticisme polític, agradable, però potser menys exacte que agradable. N'extraïem aquests paràgrafs:

"El catolicisme alemany ha capitulat políticament, però no espiritualment. El seu baluard és actualment Austria i és a Austria on Hitler ha sofert la seva primera desfeta.

"En anihilar el poder de l'Església a Baviera, amenaça Austria. Però el perill que corre Austria no és més que un corollari del perill que corre el Tercer Reich. Quan aquest Reich sofreixi la inevitable crisi interior, Baviera es decantarà aleshores vers Austria. I a la vegada, s'extremirà Renània. La unitat actual ha de sofrir encara la prova final."

I aquesta prova final és—segons l'esmentat diari—aquesta:

"La unitat imposada pel Terror Bru aconseguirà consolidar i estandarditzar tots els pobles de llengua alemanya: austriacs, txecs, alemanys i polonesos, alsacians potser també, sense els quals resta incomplet el Tercer Reich?

"Alemanya, dividida entre la religió i l'antireligió, podria sobreviure?

"I una alemanya així pot romandre en pau, espiritual i temporal, amb l'Europa occidental, en què la civilització recolza sempre sobre l'ètica cristiana i l'herència grecoromana?"—L. J.

¿S'ESTA EQUIPANT LA "DEUTSCHE LUFT HANSA" PER A BOMBARDEJAMENTS FUTURS?—El "Daily Herald", de Londres, creu saber que la gran companyia de navegació aèria alemanya Luft Hansa projecta enormes compres d'avions fins un valor de 300.000 lliures esterlines.

"No fa mig any que la companyia despenia una suma anàloga per a la revisió i el reequipament complet dels aparells que posseïa, segons els procediments més moderns.

"La Luft Hansa té actualment 170 avions, del gran aerobus fins al petit i ultra-ràpid avió postal.

"Els nous aparells encarregats donaran a Alemanya la flota aèria més important i més ràpida del món.

"Els nous aparells la proveiran de mitjans de bombardeig superiors als més perfeccionats de les darreres unitats angleses.

"Aquests aparells en construcció són 12, i llur velocitat pot assolir, totalment carregats la marca de 260 quilòmetres per hora.

"Són construïts a Alemanya i equipats amb motors "Hornet", executats segons els plans dels enginyers nordamericans Pratt i Whitney, i sota patent alemanya.—L. J.

EL "NAZISME" EN LA VIDA DE LA LLAR.—El suplement femení del periòdic berlinès "Temps" ha publicat aquests dies aquesta carta d'una esposa alemanya:

"Si era feliç en els primers temps del nostre matrimoni—ens casàrem pocs dies abans de Nadal—, ara, de fa unes setmanes, la vida conjugal se m'ha fet odiosa. El meu marit no em tracta més que com un "ésser de segona categoria"; em mira despectivament i m'exposa cada dia les seves teories sobre la superioritat dels homes, sense els quals—diu—les dones no sabríem ni podríem fer res. Per a nosaltres—afegeix—no hi ha en la vida més que tres coses: Filles, Església i Cuina, la qual cosa resumeix en la divisa de les *Tres Kas* (Kinder, Kirche, Küche), i no deixa de dir que les dones han de retirar-se a un paper secundari.

Què esdevindrà de la nostra vida conjugal, en aquestes condicions? He arribat àdhuc a desitjar el divorci!—Anna T."

A aquest plany de la Sra. Anna T., la redactora del Suplement femení de "Temps", ha contestat en aquestes termes:

"No sou l'única a lamentar-vos i a plànyer-vos d'aquesta nova actitud dels marits. Cada vegada que rebo una carta com la que m'acabeu d'adreçar penso en allò que es conta dels scites de l'antiguitat: que cremaven els ulls de llurs esclaves a fi que res no les pogués distreure de llur treball. Es feia això també amb els rossinyols, encara no fa molt de temps; fent-los cecs, hom s'imaginava que cantarien d'una manera més bella encara i que realitzarien llur tasca, per plaer dels homes, amb més zel. Així, hi ha homes que malauradament han comprès al revés el sentit veritable de les *Tres Kas*, i que viuen en la il·lusió perillosa segons la qual la unió no és perfecta més que si la dona ajunta la bestialitat a la ceguera, encara que això no sigui més que per no veure la insignificància pressumptuosa del seu marit. I aquests homes només tenen interès a escampar la llegenda de la inferioritat de la dona per justificar davant del món llurs actes i llurs pensaments.

"Una dona que vegeti en les ocupacions de la seva llar, sense cap altra preocupació, no és capaç d'una tasca digna de la seva missió nacional, i l'home que humilia la seva muller es priva del seu millor bé.—Christina."—L. J.

REVISTA DE PREMSA ESTRANGERA

LES DIVISIONS EN LA POLÍTICA FRANCESA. — La qüestió del neosocialisme francès preocupa la premsa italiana. "Il Popolo d'Italia", òrgan de Mussolini, escriu en un editorial, a propòsit de la definició de la llibertat:

"Actualment s'han fet sentir a França (aquest país on la llibertat no existeix perquè tota la vida està dominada per tres forces que només elles tenen llibertat d'acció, i que són el gran Orient, el "Comitè des Forges" i l'Estat Major), unes veus herètiques també en matèria de llibertat, al darrer congrés dels socialistes francesos, en el qual s'arribà a parlar àdhuc d'infiltracions feixistes al terreny dels deixebles del gran barbut Marx.

"Cal no exagerar. Estem davant de moviments d'impaciència, no de conceptes feixistes. El fenomen té valor per tal com constitueix un símptoma, però és aventurat fer qualsevol previsió sobre el seu desenvolupament.

"Però què li passarà a l'iliberal Montagnon, que té el coratge d'arabassar tan brutalment els vels de la deessa violada? Res!" — L. J.

* * *

"La Tribuna", de Roma, parla del neo-radicalisme francès en aquests termes: "Amb el seu recent article, Leon Blum, ha fet néixer la idea d'un neo-radicalisme. Aquesta idea existia indubtablement en possibilitat, però ningú no l'havia anunciada d'una manera tan precisa. Ara ja no hi ha res a fer. Malgrat que els radicals no s'hagin reunit en congrés com han fet els socialistes i que no hagin sentit encara la necessitat d'una escisió entre neo-radicals i vells radicals, aquesta idea del neo-radicalisme és bonica i ben creada i ha estat posada en marxa...

"Caldran, de totes maneres, fets i realitzacions immediates: les polèmiques, les discussions, els combats oratoris dels congressos no poden ésser solament símptomes de malestar. Per pensar en l'acció cal coratge; cal una certa valentia i una fe profunda. En això es veurà el que hi hagi de possible i de realment vital en aquesta nova tendència de la política francesa." — L. J.

LA REDEMPCIÓ DE LES MARESSES PONTINIANES. — "Il Corriere della Sera" comenta la inauguració de Sabàudia:

"Centre de treballadors. En el treball es renova i refloreix l'antic poble italià. El Duce n'ha donat l'exemple. Per una d'aquestes improvisacions clares, vigoroses, lluminoses, Mussolini ha emprat un estil d'una bellesa incomparable en l'acte de la inauguració. I hom ha pogut sentir que ha començat no solament l'edificació d'un municipi, sinó que ha creat una ànima." — L. J.

LA CONFERENCIA ECONOMICA MUNDIAL. — Després de molt de temps de parlar-se de la Conferència Econòmica Mundial, hom acordà finalment que el dia 12 de juny tingués lloc la seva primera sessió. El viatge del cap del govern anglès, Ramsay MacDonald, a Washington i les seves converses amb el president dels Estats Units d'Amèrica, Franklinc D. Roosevelt, permeteren que fossin vençudes les dificultats que existien encara per a la convocatòria de la Conferència Econòmica Mundial. S'acordà, doncs, que el dia 12 de juny tingués lloc la sessió inaugural.

La decisió de convocar una Conferència Econòmica Mundial fou presa en la Conferència de Lausana. En la Conferència de Lausana es trobaven representats únicament estats europeus. En aquesta Conferència es perseguien dos objectius: l'arranjament del problema de les reparacions i establir un conjunt de mesures destinades a la reconstrucció de l'Europa Central i Oriental. El primer dels dos esmentats objectius fou obtingut. En virtut de l'acord a què arribaren el dia 8 de juliol de 1932, entre Herriot i MacDonald i el canceller von Papen sobre l'arranjament de les reparacions, el restant de les reparacions fou fixat en tres mil milions de marcs or (en els quals estan inclosos els 1,730 milions de marcs or de l'anualitat 1931-1932 del Pla Young). Alemanya, a més, continuaria assegurant el reemborsament dels marcs emesos a Bèlgica durant l'ocupació i el saldo de les despeses d'ocupació de l'exèrcit americà. Cap condició política fou admesa.

Els deutes de guerra i les reparacions sempre han anat lligats—heus ací perquè la tesi de l'anul·lació no podia prevaldre—i per aquesta causa la Conferència de Lausana, que es composava exclusivament d'estats europeus, treballà sempre sota la reserva de l'aprobació dels Estats Units d'Amèrica. De la Conferència de Lausana sortia gairebé la solució del problema de les reparacions, afer que des de feia dotze anys era a l'ordre del dia de totes les Conferències internacionals. Diem que de la Conferència de Lausana sortia gairebé la solució del problema de les reparacions, perquè era necessari que els Estats Units d'Amèrica s'avinguessin a negociar sobre els deutes de guerra a fi de què els acords signats el dia 8 de juliol de 1932 fossin fermes. Tots sabem prou l'actitud que els Estats Units han adoptat sobre la qüestió dels deutes de guerra, encara que de la Conferència que es ve anunciant entre Washington i Londres podria obrir-se camins més còmodes per l'arranjament dels deutes de guerra pendents. Naturalment que ara els Estats Units no es volen capficar amb les qüestions que no corresponen a coses del país, i per aquesta

raó pot allargar-se força temps la solució del problema dels deutes de guerra si Roosevelt no surt de cop i volta reclamant el pagament íntegre dels reemborsos pendents i els que vagin vencent.

L'obertura de la Conferència Econòmica Mundial que tingué lloc el dia 12 de juny al Museu Geològic de Londres, en la qual assistien representants de 67 Estat, fou solemne. El rei d'Anglaterra, MacDonald, com a president de la Conferència, i tots els que pronunciaren discursos e la primera sessió, estaven absolutament d'acord en la necessitat absoluta d'arribar a acords satisfactoris per a acabar amb la crisi econòmica que pesa damunt el món, des de fa temps. Tots aquests grans polítics predicaven que hi ha d'haver cooperació entre totes les nacions per a treure la humanitat de la situació difícil en què es troba.

Els qui havien anat seguint els treballs preparatoris de la Conferència i ensem tenien en compte els darrers esdeveniments internacionals, no podrien ésser gaire optimistes sobre els resultats que es podien esperar dels treballs de la gent reunida a Londres. Pujada d'Hitler al poder, abandonament del patró or per part dels Estats Units, nacionalisme nord-americà que predicava Roosevelt i fracàs de la Conferència del Desarmament—encara que, oficialment, únicament s'hagin ajornat els seus treballs—eren fets d'una importància tan extraordinària per a creure que la Conferència Mundial no podria ésser un èxit.

Pocs dies abans de la inauguració de la susdita Conferència es féu públic el text del memoràndum que el sexperts havien redactat per a fixar una ordre provisional de dia. En el programa de les qüestions que s'havien de discutir, res s'hi trobava del problema dels deutes de guerra. Tothom sap prou bé que el retorn de les monedes al patró or i un arranjament de la qüestió dels deutes de guerra, eren les coses de més importància i que era necessari solucionar per a acabar amb la guerra econòmica que es fan les nacions. Sense haver arribat a un acord sobre els deutes de guerra i decidir-se que totes les nacions retornarien al patró or, no era pas possible que els govenants es posessin d'acord sobre matèria duanera.

Com diuen, una de les qüestions important a resoldre, els deutes de guerra, no figurava en el programa de la Conferència. L'altra qüestió, el retorn al patró or, figurava en la Conferència, però aviat es veié prou clar que no s'arribaria a cap acord sobre aquesta qüestió. Les nacions que conserven el patró or, veient que transcorria el temps i res de positiu es feia per a resoldre la qüestió de l'estabilització de les dues grans monedes que han abandonat el patró or, la lliura esterlina i el dòlar, redactaren una declaració en la qual afirmaven llur voluntat de mantenir llurs monedes sobre la base de l'or. En aquest document es preconitza també el restabliment de l'or com a mesura internacional i s'afirmava que era d'esperar que les nacions amb moneda inestable prepararessin, pel moment que els semblés oportú, el restabliment d'una estabilitat legal. En aquesta declaració s'anunciava una ferma oposició a tota especulació sobre les divisses i una estreta col·laboració entre els bancs centrals.

Els termes d'aquesta declaració estaven redactats d'una manera prou suau per a permetre l'adhesió d'Anglaterra, adhesió que en principi fou

concedida. El document aquest fou sotmès a la delegació nordamericana, la qual el trameté al president Roosevelt per tal que l'estudiés i respongués al mateix. Roosevelt, després de rebre la declaració esmentada, cursava el seu famós missatge, que es pot dir que era el cop de gràcia a la Conferència Econòmica Mundial.

El missatge que el President dels Estats Units dirigia a la Conferència Econòmica Mundial és una peça notable, ja que Roosevelt diu ben clarament què pensa de la qüestió de l'estabilització. "La qüestió de l'estabilització monetària no és pas de la incumbència de la Conferència. El manteniment de l'estabilitat monetària és una experiència purament artificial i temporal. Es ja temps de substituir els fetitxes dels que es diuen banquers internacionals pels esforços per a establir unes divises nacionals i donar a aquestes divises un poder de compra continu que no variï sensiblement en relació amb les mercaderies i les necessitats de la civilització moderna."

Hom pot dir que després de la lectura del susdit missatge del president dels Estats Units es donava per totalment fracassada la Conferència Econòmica Mundial. Alguns delegats ja parlaven d'una manera clara d'absentar-se de Londres, on res tenien a fer. La delegació nordamericana demanà a Roosevelt un nou missatge que dissipés el mal efecte de les paraules crues que contenia el seu primer document refusant establitzar el dòlar. El president dels Estats Units redactà, en efecte, un nou missatge en el qual volia donar una interpretació més lleugera a les paraules primeres.

La desanimació dels delegats a la Conferència de Londres, malgrat les noves paraules de Roosevelt, era completa. Tothom s'havia tornat pessimista i asseguraven que res es treuria dels treballs fets abans i durant la celebració de la Conferència. Els representants de França, Itàlia, Bèlgica, Suïssa, Holanda i Polònia signaven un document en el qual declaraven llur fidelitat al patró or.

Després del missatge de Roosevelt i de la declaració comuna dels països fidels al patró or, res més d'important passà a Londres. Hom esperà l'ajornament i clausura de la Conferència enmig d'una indiferència general. L'ajornament de la Conferència no es feu esperar. S'acordà nomenar un comitè el qual, quan ho cregui convenient el president de la Conferència Econòmica Mundial, Mac. Donald, es reunirà per estudiar la possibilitat de tornar a convocar els delegats dels països a una nova reunió.

La sessió de clausura de la Conferència fou gairebé una mitja farsa. Alguns estaven interessats a no confessar que la Conferència havia estat un fracàs absolut. S'intentava donar, en el report dels treballs portats a cap en els diversos comitès, comissions, sotscomitès i sotscomissions, una impressió optimista. En la sessió de clausura s'aixecà, però, qui digué ben clarament que la Conferència havia estat un fracàs. Els delegats abandonaren Londres amb una impressió pessimista respecte la solució de la crisi econòmica.

Aquesta impressió pessimista dels delegats respecte la solució de

la crisi econòmica la comparteix tothom. La Conferència Econòmica Mundial s'havia reunit precisament per a cercar un remei a la crisi econòmica per què travessa el món. La Conferència no feu res per a remeiar aquesta crisi. Més aviat ella ha estat la causa, o el punt de partida, perquè el nacionalisme econòmic tornés a reaparèixer amb més violència que mai. Recordem que després de la Conferència s'han de registrar els esforços dels Estats Units d'Amèrica per a refer la seva economia a base del nacionalisme i que els anglesos també després de la Conferència Econòmica Mundial, han iniciat un retorn a Ottawa. El fracàs de la Conferència de Londres serà, durant molt de temps, un pesombra que dificultarà qualsevol intent internacional per a posar fi a l'estat de coses eristent en el món internacional. — R. G.

RUBRICA DE LA VIDA D'ESPANYA

Aquests darrers dies el Govern espanyol ha donat un pas en fals en l'aspecte internacional, que tindrà repercussions tristíssimes en l'interior de la península: el reconeixement de la República dels Soviets.

Aquest acte, poc meditat, no pot sinó contribuir a augmentar el desordre en què es debat el nostre país, víctima de l'actuació subversiva dels agitadors extremistes. De tothom és sabut que el Govern de la U. R. S. S. s'identifica i es confon amb la Internacional Comunista. Des del moment que els soviets han tingut representacions diplomàtiques esteses pels països on han estat oficialment reconeguts, es fa impossible precisar on acaba la inviolabilitat del funcionari diplomàtic rus i on comença l'acció revolucionària del Komintern. Amparats en la immunitat, des de les Ambaixades i els Consulats a les agències comercials, han estés sempre una xorxa d'agents que no ha tardat a donar els seus fruits. L'exemple de gran nombre de nacions rompent les relacions diplomàtiques, a conseqüència de les contínues intrusions en els seus problemes interiors, no ha dit res als nostres governants.

El reconeixement al cap de més de dos anys de República i quan la majoria governamental trontolla, té una significància especial. Els ministres han volgut donar-hi un caire simbòlic. Més que de cercar les conveniències del país, han tingut present la seva necessitat d'afirmar la seva gosadia revolucionària. Els elements socialistes volen mostrar-se amb aquest acte, més avançats, demostrar que ells també aspiren a la dictadura del proletariat simbolitzada en la U. R. S. S.

A l'ensem que la represa de les relacions diplomàtiques, el Govern espanyol ha anunciat l'apertura d'unes negociacions per arribar a un Tractat de Comerç entre els dos països. Molt ens temem que la nostra balança comercial en sortirà més aviat perjudicada que no beneficiada en el conveni a què s'arribi. Recordem, entre altres, els planys del Sindicat de Mines de Carbó i dels tarongers valencians, que temen les represàlies d'aquells Estats que estan en guerra econòmica amb la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques.

* * *

Amb l'increment de la calor, s'ha apaïvat—com cada istiu—l'estrèpit de les lluites polítiques. La majoria dels diputats han desertat de la capital per anar a estiuar a les platges del Nord o de la Mediterrània.

El tercer Govern Azaña, segueix, en línies generals, la seva política anterior. S'ha vist obligat a derogar la Llei de Defensa de la República, per apaïvar els escrúpols d'un "federal de tota la vida" com el senyor Franchy Roca; ara que prèviament ha tingut bona cura de substituir aquell instrument de repressió per la Llei d'Ordre Públic que deixa molt enrera, en l'aspecte preventiu, a les lleis de l'antic règim.

La tasca parlamentària s'ha limitat, en les darreres sessions, a tirar endavant el projecte de llei d'Arrendaments Públics. És tan minsa la majoria del Govern, tot i l'aportació dels federals, que li ha calgut cercar una transacció amb els agraris, per a fer viable la llei. Precisament perquè és de les poques lleis que és obra de totes les minories, i no del sector limitat de la majoria, potser tindrà una eficiència.

Ha estat a punt de provocar una crisi, i potser més endavant serà el taló d'Aquiles de l'Azaña, les dissensions del partit radical socialista, les lluites que en el si del Comitè Executiu sostenen Marcellí Domingo i Albornoz amb el que fou Secretari General, Sr. Gordon Ordàs. Aquest últim, ha estat el primer capdavanter d'esquerra que s'ha alçat contra el mite Azaña. Després d'esforços desesperats, el conflicte s'ha ajornat, però tot sembla indicar que a principis d'hivern, es plantejarà novament una qüestió que seria mortal per la permanència de l'Azaña i els socialistes en el poder.—L. O.

ANDORRA. — El fet que les forces franceses hagin ocupat Andorra ha causat pertot arreu una impressió penosa i pregon. Units els dos pobles ben íntimament pel veïnatge, comunitat geogràfica i identitat de raça i de llengua, compartim alhora els sentiments de les circumstàncies adverses o venturoses.

Ens cal, doncs, en aquest moment palesar la més fervent i càlida simpatia envers aquests homes del Pireneu amb els quals ens sentim tan íntimament i indestructiblement units pels lligams sagrats de la sang i de la llengua.

No té Catalunya cap dret d'intervenir en la vida política interior d'Andorra, ni en sent cobejança. Creiem que els destins d'Andorra han d'ésser regits pels andorrans i per les institucions ordenades en llur constitució consuetudinària.

Cal que aquestes institucions assegurin per elles mateixes un govern bo i fort, just i honest, lliure d'estranyes influències per tal que mai les internes discòrdies puguin ésser un pretext aprofitable d'ingerència es-

trangera. Cal la igualtat de poder en cadascun dels dos coprínceps. La desigualtat oferiria un portell de pas a aquestes ingerències damunt la sobirania andorrana.

L'ocupació d'Andorra per forces no estrictament dels coprínceps, sinó de la República francesa exigeix ben justament la retirada immediata d'aquestes forces i una esmena dels procediments o maniobres que portaren aquella, i, a més, l'acabament de tot pretext o maneig que tendeixi a crear o a aprofitar ocasions d'ingerència damunt el lliure determini de la voluntat d'Andorra. — J. M.